BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
16 B
34
EE
III
32

12
21
8
25

Digitized by Google

Digitized by Google

THEATRUM SYMPATHETICUM,

In quo

SYMPATHIÆ

Actiones variæ, ſingulares & admirandæ tàm Macro-quàm Microcoſmicæ exhibentur, & Mechanicè Phyſicè, Mathematicè, Chimicè & Medicè, occaſione Pulveris Sympathetici, ita quidem elucidantur, ut illarum agendi vis & modus, ſine qualitatum occultarum, animæve Mundi, aut ſpiritus aſtralis Magnive Magnalis, vel aliorum Commentariorum ſubſidio ad oculum pateat.

Opuſculum lectu jucundum & utiliſſimum; Digbæi, Papinii, Helmontii, aliorumque recentiorum ſcriptorum prolata exhibens & trutinans, atque ipſius Pulveris Sympathetici germanam & optimam deſcriptionem ſimul exponens.

Editio altera, priori emendatior.

Bibliotecæ Sancti Pantaleonis Scholarum Piarum

AMSTELÆDAMI,

Impenſis THOMÆ FONTANI, Typographi, 1661.

ex lib. Io. Alph. Borelli

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

QUam facilem communis rerum Genetrix, Natura, quotidiè ſe nobis præſtet, ut benigniſſimæ Matris titulum jure optumo mereatur, non opus eſt, ut ocioſorum verborum congerie deſcribam. Hoc tamen non poſſum non dicere, Naturam propenſiorem hodiè affectum exercere, quàm temporibus pridem antegreſſis. Quemadmodum germana Parens, fœtui ſuo de die in diem ſe humaniorem præbet, & quò ipſa ſenio, &, quæ veſtigia ſenum inſequitur, morti fit vicinior, eò magis, quæ ante hac celaverat, nota facit, & pectoris ſui pandit penetralia: Ita propenſiſſima mater, Natura, ferè quotidiè magis magiſque ſe prodit, & quæ in abſtruſo, hactenus fuerunt, jam quaſi ad interitum vacillans; ſole clarius oſtendit. Teſtes in re manifeſtiſſima, non appello; Quas herbarum, fruticum, radicum, arborumque virtutes, olim ſecretiores, jam frequentius Medicina experitur? Quos metallorum, quos mineralium ſpiritus eruere Chimia manifeſtavit? Et quid non in aliis rebus arti & ſolertiæ hominum Natura patefecit? Et quis ambigat? Si ingeniorum acumina velimus intendere, multa adhuc, quæ jam vel ignorantur, vel pro inſomniis, ubi de illis ſermo incidit, habentur,

tur, è Naturæ gremio poſſe erui & palàm demonſtrari. Sapientiæ enim Divinæ abyſſus, quam in rebus ſublunaribus æque ac ſupra cœleſtibus tangimus, nondum eſt exhauſta. Imò maxima pars eorum, quæ ſcimus, minima eſt eorum, quæ ignoramus. Hinc fit, ut ab omni parte terrarum ſingulis ſeculis, imo verò ſingulis ferè annis novi prodeant ingeniorum fætus, qui quæ tecta prius erant, in apricum modò producunt. Rem præſentem loquor. De *Sympathetica Vulnerum*, novâ ferè & veteribus incognita, ſanatione, poſt *Paracelſum* & *Portam* pro & contra hoc ſeculo quidam ſcripſerunt ſatis doctè. Anno *octavo* primùm quidem *Crollius* hunc ſanandi modum propoſuit occaſione *Unguenti Armarii*, poſt hunc vero Orationem in hujus rei gratiam habuit *Goclenius* Marpurgenſis, quam auctam & excultam anno *decimo tertio* iterum in publicum emiſit. Contra hanc anno *decimo ſeptimo* ſcripſit Anatomen *Ioh. Robertus* Jeſuita; non tamen impunè, cùm huic reſponderit ipſe *Goclenius* eodem anno in *Synarthr. Magnet.* Utrique verò anno *viceſimo*, ſe oppoſuit *Joh. Baptiſta Helmontius* diſputatione anno *viceſimo primo* Pariſiis divulgata. Multi paſſim quoque hanc materiam tractarunt, *Wittichius*, *Gabelcoferus*, *Hartmannus*, *Colerus*, & fuſius quidem *Robertus Fludd de Fluctibus*, quem tamen refutat *Kircherus*, conſentiens hac in re

Sen-

Sennerto & *Naudæo*. Contrarius tamen manſit *P. Servius* Archiater Romanus in ſingulari diſſertatione de *Unguento Armario*. Ita anno hujus ſeculi trigeſimo nono prodiit *Ericii Mohy* libellus de *Pulvere Sympathetico*, quo vulnera ſanentur abſque medicamenti ad partem affectam applicatione & ſuperſtitione. Anno vero *quâdrageſimo ſexto* in Italia, literarum propagatrice & imprimis Hygeæ Alumnorum Nutritia fideliſſima, partum Ingenii minime infelicis, de hac ardua materia enixus eſt, editumque noſtris oris luſtrandum non invidit patriæ ſuæ haut ultimum decus N. Papinius, quem non in pulvere relinquendum, ſed laudibus ad aſtra evehendum, limatioris judicii viri percenſebant. *Tractatum* de *pulvere Sympathetico* intelligo, quem Cl. ille Vir erudito orbi non ita pridem edidit. Partus fuit non tantum non contemtus, ſed ita etiam amatus, ut deſiderio, ejus multi flagrarint; quibus tamen ob exemplorum penuriam, fieri non potuit ſatis. Geminum verò huic in Gallia præterito anno peperit, Vir Illuſt. & Incomparabilis Dn. *Kenelmus Digbæus* Comes, & nuperrimi Britanniæ Regis uſque ad fata, Cancellarius, quem à ſecuri *Cromwelliana* Virtus & Eloquentia liberarunt. Quam comtus, quàm pexus hic etiam fœtus in lucem ſit editus, abſit, ut mihi judicium ſummam, quod Viris artis hujus Experientiſſimis ſatis eſt

deprædicatum. Charus ille præ aliis fuit Dn. Strauſſio, Medico, & Medicorum Anteſignani Dn. Joh. Dan. Horſtii Illuſt. Principis Haſſo Darmſtadienſis Archiatri Genero, & Paraſtatæ dilecto; qui habitu *Gallico* indutum, *Latino* exornavit, lucique publicæ expoſuit; additâ ſimul *Epiſtolâ* lectu non indignâ, ad Excellent. & Illuſtr. Dominum *Comitem* DIGBÆUM ab ipſo exaratâ. Quos tres poſteriores Tractatus, unà cum hac Epiſtolâ typis noſtris conjunctim, ob materiæ ſimilitudinem, excudere, & in unnm volumen redigere, non incongruum duxi; ſperans ſtudiis tuis, Lector benevole, hoc noſtro qualicunque labore, nonnihil commoditatis atque utilitatis acceſſurum. Tu noſtris conatibus fave, fruere, utere, & vale.

KENELMI
EQUITIS DIGBÆI,
Reg.Mag. Britanniæ Cancellarii, &c.

ORATIO
De Vulnerum per Pulverem Sympatheticum Sanatione,

E Gallico in Latinum Sermonem verſa à Laurentio Strauſſ. Med. Licent.

In qua illius compoſitio, docetur, aliaque quamplurima Naturæ Miracula deteguntur.

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.
VIRGIL.

Digitized by Google

In

Kenelmi Eq. Digbæi Reg. Magnæ Britanniæ Cancellarii, &c.

ORATIONEM,

De Vulnerum per pulverem Sympatheticum Sanatione.

EN, *mira quædam vulneris ſanatio!*
Quam Celſus ipſe neſciebat artifex,
Et quicquid orbis foverat medentium
Antiquior, vel, herclè! non notaverat.
Cum Pamphilo, aureis arrige, horum neſcius,
Oculiſque cerne lynceis ſenſum Libri.
Aquâ lavatur linteum, quod ſanguine
Conſauciati vulneris rubet recens;
Sed in liquore pulvis antè ſolvitur:
Siccatur inde linteum. Quid amplius?
Dolere vulnus ceſſat, atque tollitur.
Calore gaudent temperato ſingula;
Nam ſi calore & igne fiant fervido,
Ardore vulnus flammeo peruritur.
Màgnale *multis hîc videtur autor*, &
Aſtralis *ille* Spiritus, *ſunt inſuper*
Opemque vimque qui latentis pharmaci

In qualitatem occultiorem *transferunt*,
Animamque mundi *dictitant quàm plurimi:*
Digbæus *autem*, Sphingis *alter* Oedipus,
Diverſa præſupponit hìc à cæteris ,
Solvitque paſsìm nodulos ænigmatum,
Natura queis abundat intricatior.
Vult nempè totum Luce plenum eſſe Aërem ,
Lucemque rebus præſidere ſingulis,
Atomoſque ſecum ferre per longiſſimam
Intercapedinem locorum , poſtmodum
Referre, ceu repulſa vi muro pila ,
Nonnulla ſecum ductitat corpuſcula :
Nec non velut liquore fuſo conſitum,
Propiore dum caliſcit igne , linteum
Nebulam ſolet , vel talè quid, producere :
Et ſic videmus lampadem repercuti ,
Illuminat dum manè Phœbeum jubar
Terram liquore inebriatam roſcidô :
Hinc ſurgit aër craſſior , cœlum petens ,
Nebulamque format , quæ ſubinde attollitur
A Solis orbe , donec ex oculis fugit :
Nihilque , pergit Autor , eſſe hoc aëris
Inane : quam notata jam corpuſcula ;
Hinc & catellos viperinos , comprobat ,
Vitri recluſos victitare carcere ,
Atomiſque veſci maximo cum fænore :
Namque in dies augmentum habere grandius.
Et hic latere cernis , Arge nodulum ,
Verruca cur , viſis Selenæ cornibus ,
Non amplius manum premat præſentiâ ?
Sed perge , Muſa , paginas evolvere !
Adhuc recenſet Autor ; hæc corpuſcula ,

Quouſ-

Quouſqne dividantur, ullum terminum
Haud invenire, quare de corpuſculis
Atomiſque, queis canis ſagax prædam invenit,
Et malleato Sole narrat plurima
Quævis, ut exempli coruſcent lumine.
Tamen modo non unico, (poſt adjicit)
Has attrahi, ſed æmulare ſæpius
Filtrationem, quâ liquor polum petit,
Vel ignis attrahentis uda legibus
Sapè obſequi; ſed glutinari fortius
Natura quorum maximè eſt conſentiens,
Cùm pondus *atque* Libra *calculum ſuum*
Addant, ut hæc reſpondeant in omnibus.
Quorum tamen natura valdè diſcrepat,
Vt contrahas, laboris eſſe maximi.
Oſtendit hoc udi Chaos, quod vitreo
Servare quoſdam in vaſculo, paucis refert,
Vt indicent, quis ordo naturalium
Situſque rerum quattuor, Magnum Sophos
Elementa prima quas ſubinde nominat,
Figura, Quantitas, Imaginatio,
Creduntur Ipſi *ponderis vel maxumi.*
Næ! magna vis Imaginationis eſt,
Figura, Quantitaſque plurimum valent
Hinc oſcitante quodam, & alter oſcitat,
Concentus hinc æquabilis teſtudinum;
Hinc morſus à Tarantulâ pede ſaltitat.
His addit Autor *ultimum, quod ſic habet:*
Quod nempè corpus attrahens hos ſpiritus,
Et quicquid ipſis adjacet, ſecum attrahat.
Hinc quando lac ebulliens effunditur,
Vimque ignis experitur in carbonibus,

I

Laborat è dolore vacca maximo,
Et igneô torquentur ejus ubera
Calore; ſicque exulceratus pes bovis
Sentit levamen, aut dolore affligitur,
Prout benignioris aura ſpiritûs
Hun, mitigat, vel aggravat malignitas.
Sic fulminantis ictibus Martis quoque
Decumbit ardens in camino Mulciber,
Atrâque decidente mox fuligine
Furentis evaneſcit ira incendii.
Et multa non capit, quæ metri anguſtia
Digbæus *omni laude dignus inſerit.*
Concludit hinc, quod in medelâ vulneris
Sol attrahant & lux cruoris ſpiritus
Ex faſciâ, cum pulveris corpuſculis:
Sed vulnus expirare, dicit, interim
Calore plenos igneoſque ſpiritus,
Ad ſe novum qui ſemper aërem trahant:
Cumque hoc, cruoris atque pulveris ſimul
Tandem advenire ſpiritus, qui dum ſibi
Redduntur ac origini, figunt pedem;
Horumque quiſque ſede gaudet propriâ.
Ergoque dum corpuſculorum pulveris
Caterva ſe permiſcet arctè cæteris,
Omneſque vulneris meatus in vicem
Pertranſeunt, reſurgit en! Sanatio;
Chirurgus & vocatus eſt ludibrio,
Clamante Momo: Verte; poſt feſtum venis!

L. S. M. D.

Ke-

Kenelmi Eq. Digbæi,

Reg. Mag. Britanniæ Cancellarii, &c.

ORATIO

De Vulnerum per Pulverem Sympatheticum Sanatione.

NOn difficili negotio, Auditores, adducor, ut credam, eandem mecum Vos omnes in ſententiam manibus pedibusque ituros, ad ſolidam alicujus rei cognitionem acquirendam, ſummè neceſſarium eſſe, ut primò omnium demonſtremus, utrum reverâ ita ſeſe res habeat, quemadmodum ſupponitur, & nobis eam imaginamur? Nonne enim & oleum & operam is omninò perderet, qui in cauſis alicujus Chimeræ, hoc eſt, rei ab

A omni

omni veritatis fundamento alienæ indagandis occupatior ætatem terere animum induceret? Memini me legiſſe in quodam Plutarchi loco, hanc ab ipſo proponi Quæſtionem: Cur equi, qui cùm adhuc pulli eſſent, à lupis perſecuti fuerunt, & fugâ ſaluti ſuæ conſuluerunt, reliquis pedum celeritate & curſu præſtent? Ad quod reſpondet, fieri poſſe, ut terror & metus, quem torvus lupi aſpectus parvo adhuc animali incutit, efficiant, ut omnibus viribus contendat, quo imminens cervici periculum effugiat, atque ita timor artuum juncturas laxet, nervos intendat, & ligamenta, aliaſque partes ad curſum imprimis facientes promtas reddat, adeò ut per totum vitæ curriculum illud animadvertat, ſentiatque, ac exinde optumum in curſorem evadat. Aut fortaſſis, inquit, accidit hoc propterea, quod equorum pulli, qui naturâ curſu valent, fugiendo mortem evitant, dum alii, qui non tantâ pedum celeritate gaudent, à lupis arripiuntur, & in caſſes, prẹda petita, incidunt. Ac proinde non eam ob cauſam ad curſum promtiores ſunt, quoniam adjuti fugæ auxilio è faucibus lupi ſeſe eripuêre, ſed quia naturalis ad currendum aptitudo, quâ præditi ſunt illos luporum inſidiis ſubduxit, atque ab interitu vindicavit. Plures inſuper adducit rationes, & tandem con-

concludit, forcitan hanc rem non uſque adeò veram eſſe. Equidem, Auditores, non poſſum improbare, iſtiusmodi diſſerendi modum, quando res non niſi inter pocula proponitur, ubi omnis converſatio eum ſaltem in finem tendit, ut jucundâ & hilari confabulatione nos recreemus potiùs quàm ſeverum Catonem agentes argutas jocis ſubtilitates, vimque argumentorum, quæ acumen judicii, ingeniique nervos requirunt, immiſceamus: Verùm enimverò in Conſeſſu tàm celebri, qualem hîc eſſe video, ubi homines emunctæ naris, & qui judicio imprimis valent, ſolidâque ſapientiæ doctrinâ non imbuti, ſed tincti ſunt, Viri convenêre; quique inſuper eam de me ſpem & opinionem concipiunt, fore, ut non ficulneis, ſed ſolidis argumentis ipſorum expectationi ſatisfaciam: Næ! mirum in modum dolerem, ſi, poſtquam pro virili oſtendere conatus ſum, quâ ratione Pulvis, qui vulgò Sympatheticus dicitur, naturaliter & ſine ullo magiæ adjuvamine vulnera ſanet, licet ea nec digito tangamus, neque etiam læſum vel altero oculo adſpiciamus, nihilominus tamen inveniretur, qui, an talis ſanatio in rerum naturâ detur, nec ne, in dubium vocare, nullus erubeſceret.

Quotiescunque ſermonem de facto inſtituimus, exiſtentiæ, & veritatis deter-

minatio ab eô dependet, quod noſtri ſenſus nobis perſuaſum eunt. Materia, quàm pertractare conſtituimus, ejusdem naturæ eſt. Nam qui in rem præſentem ducti, & ab ipsâ experientiâ edocti & confirmati fuêre, eamque inſuper in curam unicè incubuêre, ut omnes ad hoc negotium requiſitas circumſtantias rationis trutinâ perpenderent, ſibique ipſis, poſtquam tàm luculenter, ac ea, quæ oculis cernuntur, cognoverunt,omnem hîc longè abeſſe fraudem,ex aſſe ſatisfecerunt,amplius haud dubitant, quin hæc res vero quàm maximè conſentanea ſit. At verò illi, qui ſimiles effectus nondum oculis uſurpârunt, oportet, ut authoritati eorum, qui ſuis rem ſe vidiſſe oculis affirmant, fidem quoque adhibeant. Equidem plura in medium producere experimenta poſſem, quæ tanquam teſtis ocularis novi, & quorum pars magna fui: verùm ſicuti exemplum quoddam certum, ac unanimi conſenſu adprobatum, ſufficit ad determinandam rei veritatem, & exiſtendi aptitudinem ſeu potentiam, quæ in dubium vocatur: ne vobis faſtidium pariam, unicum ſaltem hac de re in ſcenam produxiſſe, ſatis ſuperque mihi erit: ſed, mehercle! erit non infimi ſubſellii, ſed ex præclariſſimis ac probatiſſimis, quæ unquam extiterunt, aut exiſtere poſſunt, idque non ſolùm ob circum-

ſtan-

ſtantias ibi concurrentes, notatuque digniſſimas, verùm etiam ob manus ſtrenuas, & præ reliquis inſignes, quarum mutuâ operâ totum negotium peractum fuit. Etenim vulnus ſatis periculoſum pulvere hoc ſympathetico ſanatum fuit in quodam Viro, quem elegantior litteratura æquè ac res benè & laudabiliter geſtæ adſummum honoris faſtigium evexerunt: omnes præterea circumſtantiæ diligenter inveſtigatæ, & ad Lydium quaſi lapidem examinatæ ſunt à Jacobo, Angliæ Rege, ætate ſuâ & maximo, & ſapientiſſimo, qui rariſſimis ingenii dotibus à naturâ exornatus fuerat, quibus poſteà conjunxit induſtriam in rebus naturalibus ingenioſè diſcutiendis, & ad fundum uſque perſcrutandis verè admirandam. Ponderata inſuper hæc res fuit ab Ejuſdem Filio, defuncto Rege Carolo, ut & Duce Bouquainganiæ, νῦν ἐν ἁγίοις, primario utriuſque Status Miniſtro, ac denique totum hoc negotium inſertum fuit libellis memorialibus Magni illius Cancellarii, Baconii, ut inſtàr appendicis naturalis ſuæ hiſtoriæ monumentis annectèretur. Et ſanè fore, credo, Auditores, ut ſi omnem rem probè intellexeritis, minimè quidem gentium ambitioſæ temeritatis me accuſetis, quando mihi hanc gloriolam attribuo, quod ſcillicet hunc ſanandi modum primus in noſtras regiones in-

A 3 tro-

troduxerim. En! igitur paucis totius hiſtoriæ narrationem.

Dominus Jacobus Howel, Duci de Bouquainganiæ à Secretis (ſatis alioquin in Galliâ ob accurata, quæ orbi communicavit, ſcripta, & imprimis Dendrologiam, à Dn. Baudovino, nî fallor, in linguam Gallicam traductam cognitus) opportunè admodum die quodam ſupervenit, cùm duo ex intimis ſuis amicis manus invicem confererent, præliumque ſingulare committerent; ille ſtatim functus amici officio, omnem dat operam, ut eos ſeparet; quare illicò in medium ſeſe conjicit, ſiniſtrâque manu alteri pugnantium enſis capulum occupat, dum dextrâ denudatâ aciem alterius arripit. Illi à furore arma miniſtrante in transverſum rapti, omnes intendunt nervos, ut ex communis amici, qui, ne quis eorum imminens vitæ periculum incurreret, ſeriò prohibere conabatur, amplexibus ſeſe extricent: Alter itaque ferociter gladium, qui ob aciem manu commodè teneri haud poterat, retrahens, omnes in volâ Dn. Howel incidit & nervos & muſculos, tendinesque, eodemque momentô alter enſis ſui manubrium extorquet, & inimici capiti ſublatum gladium intentat, cujus ictum inclinato corpore evitans hoſtis, facit, ut in amici caput irruat, quem amoliri contendens amicus, manum jam vul-

vulneratam opponit, quo facto non minus averſa manus gravi vulnere afficiebatur, ac jam vola ejus conſauciata fuerat. Videtur, ædepol, peculiarem tunc temporis, ipſique maximè adverſam aſtri poſituram & conſtellationem in cælo regnaſſe, quippe quæ voluerat, ut per intimorum amicorum arma ſanguis ejus effunderetur, amicorum, inquam, qui ad ſe redientes omni procul dubio ſanguinem proprium vitamque ipſam pro amici ſalute profundere minimè dubitaſſent. Quicquid ſit; hoc certè emolumenti involuntaria hæc ſanguinis profuſio attulit, ut amoliretur & averteret illam, quam alter alteri modò pro virili intentaverat: Etenim advertentes faciem Dn. Howel ſanguine ex elevatâ manu deſtillante penitùs obductam, uterque in amici ſubſidium accurrit, inſpectiſque ejus vulneribus, periſcelidum alterâ illa deligant, ut clauſas retineant venas, ex quibus omninò inciſis ſanguis in magnâ copiâ promanabat. Dein domum ſuam deducere, arceſſere chirurgum, ubi qui prior aderat, primum quoque curationis apparatum faciebat: Ad ſecundum quod attinet, cùm jam vulnus poſtridiè detegendum veniret, unà Chirurgus aderat Regius, miſſus à ſuâ Majeſtate, quæ multo favore ſuprâ dictum Dn. Howel proſequebatur. Habitabam eò tempore propè ſuas ædes,

& quodam manè (quatuor jam vel quinque abierant dies, ex quibus hoc malum ipſi acciderat) dum veſtes induebam, in cubiculum meum intrat, obnixè rogitans, quoddam ipſi remedium ad ſanandum vulnus præſcriberem, præſertim cùm acceperit, (inquiebat ille) me præſentiſſima in iſtiusmodi caſibus remedia ad manum habere, atque inſuper eò res cum vulnere ſuô nunc redierit, ut Chirurgi valde timerent, ne gangræna accederet, quo eveniente, manus tandem ipſa abſcindenda eſſet. Et reverâ ſatis ex ejus vultu dolor, quem patiebatur, quemque accedente inflammatione ſummâ adfirmabat intolerabilem, divinari poterat. Ipſi reſpondebam, equidem lubenter me petitioni ſuæ ſatisfacturum: ſed accidere poſſe, ut ſi modum, quo vulneratos ſanare ſoleam, intactâ ſcilicet, & nec visâ quidem affectâ parte, reſciret, fortaſſis haut amplius operam meam diſideret, firmiter credens, hanc curandi methodum vel inefficacem fore, vel in eâdem neſcio quid ſuperſtitionis latitare.

Quod, inquit ille, medicaminis vires & efficaciam concernit, ſucceſſus ſummè admirandi, quos multi hactenus mihi enarrarunt, haut permittunt, ut eam amplius in dubitationem rapiam: ad alterū verò nihil eſt, quod dicam, niſi illud quod apud Hiſpanos in proverbii conſuetudinem abiit:

Ha-

Haga ſe el milagro, y hagalo Mahoma. His igitur ita conſtitutis, linteum quoddam ſanguine ſuo maculatum ab eô petii, tunc illicò periſcelidem, quâ prius locô faſciæ utebatur, adferri curabat: hæc dum aguntur, pollubrum aquâ plenũ veluti manus lavaturo apportent, jubeo, unaq; pugillum pulveris Vitrioli, quem in Muſæo in promtu habebam, accipio, eumq; actutùm in aqua diſſolvo. Dein periſcelidem, ut primum allata fuerat, in pollubrum injicio, ſemper ſtudioſè obſervans, quomodo inter ea Dn. Howel ſe gerat. Colloquebatur cuidam Nobili in quodam cubiculi angulo ſtanti, parùm advertens, quid rei ego agerem, vel quid molirer. Et ecce! ſubitò præ lætitiâ exiliebat, edebatq; actionem, ac ſi magnam perſentiret commotionem. Cauſam hujus rei inquirenti, reſpondet; ſe quidem neſcire, quid ipſi acciderit, nihilo tamen minus, ſentire, quod nullo amplius dolore afficiatur. Videtur mihi, pergebat ille, ac ſi frigidior aura, inſtar lintei ſeu mapellæ frigidæ ac humidę, ſupra manum meam ſeſe expandat, omnem tollens inflammationem, quæ antea mirum quantum me excruciaverat. Quoniam ergo, ipſi dicebam, jam nunc tàm felici cum ſucceſſu meam medicinam ſentis, tibi quidem autor ſum, ut omnia emplaſtra tua illicò tollas; curam ſaltem & diligentiam adhibeas velim, quo vul-

A 5 nus

nus nullam impuritatem contrahat, atque in ſtatu naturali & temperato conſervetur. Actutùm hæc nova pervenêre ad aurus Dn. Bouquainganiæ,& paullò pòſt ad ipſum Regem, quorum uterque magno flagrabat deſiderio ſciendi hujus negotii exitum, qui quidem talis fuit, quod nimirum à prandio periſcelidem ex aqua extraxerim, eamque ad luculentum ignem exſiccaverim. Eâ vix probè exſiccatâ (ad quod perficiendum, oportebat, ut benè califieret) en! famulus Dn. Howel adeſt, mihique narrat, non diu eſſe, quod Dominus tàm acerbo afficiatur dolore, quàm unquam hactenus ſenſerit; idque cum tanto caloris exceſſu, ac ſi manus ejus ardentibus prunis obtegerentur. Ipſi reſpondebam, licet hoc ipſi malum jam nunc acciderit, tamen nihil prohibiturùm, quo minus brevi temporis ſpacio optumâ valetudine uteretur; me inſuper haud ignorare novi hujus mali cauſam, ejusque curam & rationem habiturum, foreque, ut Dn. ab omni prorſus dolore & inflammatione citiùs liberetur, quàm ille hanc rem eidem confirmaturus domum redux eſſe poſſit, quod ſi verò res præter opinionem ceciderit, me certiorem ejus facere poſſe, ſin minus haut eſſe, ut laborem hunc inſumat. His probè intellectis, famulus domum repetit; eòdemque temporis momen-

mento periſcilidem denuò in aquam immergo, quo facto etiamſi vix duos abhinc paſſus ædes diſtabant dominum & ſine dolore & bellè habentem invenerat; quin immo priusquam domum pervenerat, omnis jam cruciatus penitus ceſsârat. Et ut paucis perſtringam: dolor omninò evanuerat, ac intra quinquè vel ſex dies vulnus ad cicratricem perductum & perfectè ſanatum fuerat. Rex Jacobus de ſingulis hujus curationis circumſtantiis certior fieri voluit: atque eâ ad umbilicum perductâ, ex me ſcire deſideravit (intitio me veneficum & magum joco appellans, id quod ſæpius facere, & feſtivè admodum conſueverat) qua ratione & modo ea peracta fuerit. Ipſi reſpondebam: me quidem ad mandata S. Majeſtat. exſequenda ſemper fore paratiſſimum: verùm ſubmiſsè rogare, ut antequam ulterius progrederer, mihi per eam liceat recenſere, quod Autor, qui ſecretum hoc mecum communicârat, datâ iſtiusmodi occaſione, Magno Duci Florentiæ aliquando dixerat. Erat hic Monachus ordinus Carmelitarum, qui nuper ex India & Perſiâ Florentiam redierat; Immo etiam regnum Chinæ peragraverat, qui cùm à reditu ſuo in Toſcaniam plurimos ſanaſſet, non ſine magnâ hominum admiratione, Dux ipſi ſignificârat, maximo ſe diſcendi ab illo hoc arcanum deſiderio flagrare.

Erat autem Pater Magni Ducis, qui hodiè imperium poſſidet. Monachus ipſi reſpondebat, eſſe hoc Secretum, quod in Oriente didicerit, ſeque pro certo credere, neminem adhuc præter eum, in Europa eſſe, qui illud ſciat, atquè propterea, tanquam ſilentii fide digniſſimum, minimè divulgandum eſſe: id tamen fieri haut poſſe, ſi Illuſtriſſimus Princeps huic ſe negotio immiſcere vellet, cùm procul dubio ipſemet manum operi admovere dedignaretur: atq; ita, ſi ſuum ſubſtitueret vel Chirurgum, vel alium ſervorum quempiam, tandem fore, ut paucis diebus quam plurimi reperiantur, quibus res hæc æquè ac ſibimet ipſi optimè cognita fuerit. Quare etiam Dux prudentiſſimus non amplius illum urgere, ſollicitareque voluit. Verùm paullò pòſt optima mihi ſe offerebat occaſio præſtandi homini huic Religioſo rem longè gratiſſimam, & momenti maximi: id quod etiam in cauſa fuit, ut ſecretum mihi ſuum denegare noluerit: atque eò ipſò annô denuò in Perſiam profectus erat; adeo ut me ſolum nunc in Europa tota eſſe arbitrer, qui hoc ſecretum ſciat. Rex mihi reſpondebat, planè non eſſe quod timeam, ne ſcilicet illud divulgetur: ſiquidem nulli ſe, quando ad hujus rei faciendum periculum accingeretur, confiſurum, ſed ſemper manu ſuâ propriâ negotium peracturum fore,

quam-

quamobrem pulveris aliquid mei ipſi dare haud dubitarem. Feci, rem omnem aperui, omnes ipſi narravi circumſtantias, atque Majeſtas ſua plurima poſthæc experimenta fecit, quæ omnia expectationi conceptæ ex aſſe reſponderunt. Interea temporis Dominus de Majerne, Archiater Regius, unicè in hanc curam incumbebat, ut quid monſtri hoc ſecretum aleret, expiſcaretur, & tandem reſcivit, Regem ad iſtiusmodi curationem perficiendam Vitriolo uti. Tum demum me compellare, & dicere ſe hactenus erubuiſſe eo pervenire audaciæ, ut à me hoc ſecretum peteret, preſertim cùm non ignorârit, quod ipſimet Regi illud communicare gravatus fuerim. Jam vero poſtquam didiciſſet, quanam materia in hoc negotio uti deberemus, nullum ſe dubitare, quin quicquid hîc circumſtantiarum requiratur, ipſi apertè dicturus ſim. Ad quod ipſi reſpondebam, quod non ſolùm jam paratus eſſem, qui ſuæ petitioni morem geram, ſed quod etiam ſi ſtatim in principio hac de re mentionem feciſſet, nihil ipſum celaturus fuiſſem: nullum enim eſſe periculũ, ut ne iſtiusmodi ſecretum eliminetur, atque in vulgus efferatur, quamdiu ſuas intra manus verſaretur. Quid multis? omnem ipſi deniq; rem à capite ad calcem narravi: Paucis poſt diebus in Galliam abiit, viſum aliquod prædium, quod nu-

per

per haud procul à Geneva emerat. Cùm adhuc eſſet in itinere, inviſebat Ducem de Mayenne, qui ſingularis ipſi erat amicus, & magno favore hominem proſequebatur, eumque hoc ſecretum docebat. Dux poſteà multa fecerat experimenta, quæ niſi à manibus tàm boni ac religioſi Principis promanaſſent, magiæ & incantamenti ſuſpicionem effugere vix ac ne vix quidem potuiſſent. Defuncto autem Principe (qui in obſidione urbis Montauban periit) ejusdem Chirurgus, qui in hoc negotio manuariam ipſi operam præſtiterat, multis magni nominis proſapiævé, & invidendæ fortunæ Viris hoc ſecretum vendidit, qui magnam pro eô pecuniæ vim ipſi ſolverant, adeo ut intra breve tempus opes & divitias ingentes exinde corraſerit. Res itaque in multorum delapſa manus non amplius intra ſecreti cancellos ſeſe continebat, ſed pedetentìm foràs eliminabatur, ut vix hodiè invenias in pago barbitonſorem, qui de illo non àliquid ſciat, ſomniet, glorietur,

Nulla quies intus, nullàque ſilentia parte,
Creſcit : & auditis aliquid novus adjicit autor.

Vidiſtis, Auditores, pulveris Sympathetici in noſtris regionibus genealogiam, unà cum hiſtoria ad modum notabili ſanationis pulvere hoc peractæ: Tempus nunc

eſt, ut

eſt, ut veniamus ad ipſam diſcuſſionem, quæ in eô conſiſtit, ut ſciamus, quomodo res fiat. Et certè, fateamur oportet, rem eſſe maximâ admiratione dignam, quod læſi cujusdam hominis vulnus priſtinæ ſanitati reſtitui, vel inflammatio ejus ac dolor augeri queat adhibito cuidam ſaltẽ linteolo vel enſi remedio, idque magna etiam locorum intercapedine interveniente: Non eſt ut dubitemus, ſi inſtituta longa ac profunda contemplatione totius encyclopædiæ cauſarum naturalium, quas ingenii noſtri acumen judicare poteſt aptas natas ad producendum iſtiusmodi effectum, denique in veras incidamus, quin neceſſario vires & media agendi admodum ſubtilia & tenuia poſſideant.

In hunc uſque diem ſpiſſa caligine obductæ fuerunt, credebaturque, aditis ad illas tam difficilis, ut illi, (quos ego quidem vidi) qui exinde dicendi vel ſcribendi argumentum deſumere animum induxerant, tantum abeſt ut nervum rei retigerint, & quod dicitur, à capite ad calcem pertractarint, ut potius circa naſſam ludentes, quasdam argutias, atque otioſas ſubtilitates ſuper hoc propoſito dixiſſe contenti fuerint, idque magis ut ingenii acumen, atque eloquentiæ ſuæ vim & efficaciam oſtentarent, quàm ut docentes quomodo res fiat, avidæ lectorum ſive audito

ditorum expectationi ſatisfacerent. Volunt, ut in terminis, quos nec intelligimus, neque quid ſignificent, ſcimus, æqué ac numeratâ pecuniâ acquieſcamus. Nobis obtrudunt neſcio quas cohærentias, ſimilitudines, Sympathiam, virtutes magneticas,& id genus vocabula, ne verbum quidem dicentes, quid iſti termini ſibi velint, quisve ſit eorum ſenſus. Rem magnam ſe præſtitiſſe credunt, ſi cuidam obiter perſuadeant, rem poſſe perfici per viam naturalem, nec opus eſſe, ut ad interventorem quendam dæmonem confugiamus; atque ita nullo modo nullaque ratione prætendunt inventionem ſolidorum argumentorum, quibus demonſtrent, quomodo res fiat. Niſi me ſpes bona aleret, Auditores, fieri poſſe, ut aliquid aliud ab ingenio veſtro impetrem, hoc eſt, ſi in re vobis perſuadenda non niſi in verborum lenociniis confidere deberem,hanc quidem in me provinciam minimè ſuſcepturus fuiſſem. Optumè enìm novi, quid ferre recuſent, quid valeant humeri. Tale propoſitum magnum ingenii acumen poſtulat, & fervorem; requirit cogitationes ſublimes ſubtilesque: perfectam linguæ cognitionem cum facundiâ exigit, atque verborum, quibus rem expreſſam volumus proprietatem, ut quaſi ex improviſo in animum inopinantem inſinuemus ea, quæ alias

aliàs multo conatu, atque argumentis remiſſioribus, quamvis ſolidis, obtinere quis minimè valeret. Talis oratio haud debet expectari ab extraneo, qui animi ſui ſenſa in ea lingua proferre cogitur, in qua familiares cogitationes non ſine difficili negotio exprimit. Nihilominus tamen, Auditores, omnis iſta conſideratio non obſtabit, quo minus moliar aliquid, quod quibusdam poterit videri longè difficilius, quam eſt inſtitutum, quo de nunc mentionem feci, & quod ſcilicet eo reſpicit, ut probem, atque convincam ſanationem, quæ à Symphatia nomen habet, poſſe fieri naturaliter: utque vobis ad oculum demonſtrem, efficiamque, ut quaſi manu palpare poſſitis, quà ratione totum opus perficiatur. Noſtis, Auditores, nihil æquè ad animos hominum perſuadendos facere, ac ingenioſam excogitationem argumentorum, quæ quando cum eleganti facundiâ proponuntur, imaginationem demulcent potius, quam ut intellectui ſatisfaciant. At verò demonſtrationes, quæ firmis ac ſolidis fundamentis ſuperſtructæ ſunt, licet omni exornatæ enunciationis ſplendore deſtituantur, nihilominus tamen convincunt, nec poteſt quin eas concluſio neceſſariò ſequatur. Illæ ipſæ veluti balliſta ſeu aries portæ revellendæ adhibitus, vel tanquam

mo-

monitariorum machina laminæ, ut ea ſignetur, ad mota, procedunt, quavis facta percuſſione, non niſi pedetentìm, & quaſi inſenſibiliter ipſi adpropinquant, nec magnum edunt ſtrepitum, nec etiam, ut retrahantur removeanturque, validos nervos; magnaſque vires exigunt, ſed illorum vis & efficacia, quamvis lento & ſuſpenſo gradu progrediatur, uſque adeo inſuperabilis eſt, ut ille tandem portam effringat, hæc vero in auri vel argenti bracteâ veſtigia numiſmatis impreſſi admodum profunda poſt ſe relinquat: Contra vero malleorum percuſſiones (cum quibus ingenioſorum hominum variis elegantiæ floribus exornati ſermones optimè quidem comparantur) Gigantéa brachia requirunt, quæ dum magnâ vi inter ſe tolluntur, ingentem ſonitum reddunt,

Ut ſolet ætheriâ miſſus ab axe fragor;

ſed quando ad rem ipſam ventum eſt, fulgura è pelvi fuêre. Ut igitur opus aggrediar, primo omnium (juxta methodum demonſtrationum Geometricarum) ſex vel ſeptem principia, ceu lapides fundamentarios, ponam, quibus ædificium meum ſuperſtruam. At, me hercle, tàm firmiter ea locabo atque conſtituam, ut nemo tàm ſit futurus difficilis, qui eadem quoque approbare grave ducat. Hæc principia ſimilia erunt rotis machinæ Archimedis,

cujus

cujus beneficio parvulus etiam infans ingens Hieronis Regis navigium ſubducere poterat, quod aliàs centum boum paria, una cum omnibus ex regio armamentario depromtis funibus ac rudentibus vix movere, ne dicam promovere valebant. Atque adeo operâ horum principiorum fore ſpero, ut concluſionem inde formatam, in opportunam ſtationem deniquè deducam.

Primum itaque principium erit, Quod omnis orbis ſeu ſphæra aëris luce repleta ſiet. Si neceſſitas efflagitaret, ut hoc loco probarem, lucem eſſe ſubſtantiam materialem atque corporalem, non autem imaginariam & incomprehenſibilem qualitatem, quemadmodum multi in Scholis perſuadere conantur, illud quidem ſatis evidenter effectum darem. Immo abundè in alio quodam Tractatu, qui paucis abhinc annis in lucem prodiit, idipſum præſtiti. Neque hæc nova eſt opinio; plurimi enim veterum Philoſophorum, quorum maximo olim

In pretio ruga ſenilis erat,

eam jam dum confiimarunt, quin immo ipſemet S. Auguſtinus, Epiſtol. 3. ad Voluſinum, eadem ſe eſſe in ſententiâ apartè teſtatur. Verùm quantum ad præſens noſtrum negotium attinet, quod ſcilicet lux ſive hujus, ſive illius naturæ ſit, ſufficit, ut curſum quem tenet, & quæ facit iti-

cit itinera explicemus, quâ de re ſenſus noſtri nobis teſtimonium perhibent. Luce inſuper meridianâ clarius eſt, quod dum continuô fluxu ex perennanti ſuo fonte, qui ſol eſt, promanat, atque admirandâ celeritate ad lineas rectas quoquoverſum ſe diffundit, ubi ab obſtaculo corporis alicujus duri & opaci in viâ interrumptur, ejusdemq; curſus ſufflaminatur, eadem repercutiatur, atque dehinc ad angulos æquales reſiliat, aliâque viâ per aliam lineam rectam ingrediatur, donec iterum ab obvio corpore ſolido propulſa aliud in latus revolet, atque ita novos ſubinde reſultus hincque & illinc perficere pergat, uſque dum per omnes angulos à corporibus curſui ejus ſeſe opponentibus agitata, tandem defatigetur, atque penitùs extinguatur. Nimirum eò plane res recidit, uti videmus cum pilâ palmariâ comparatum eſſe: hæc à robuſto ludentium brachio contra parietes miſſa, dehinc ad oppoſitum latus repellitur, ita ut non rarò totum ſphæriſterium circumvolet, curſumque ſuum propè locum, in quo inchoaverat, abſolvat. Immò ipſimet noſtri oculi hunc lucis progreſſum nobis conteſtantur, quoties illa locum, ad quem rectâ procedere nequit, reflexis radiis illuminat: vel quando eâ immediatè à ſole proficiſcente ac feriente lunam, vel alio-

aliorum planetarum quendam, radii, qui penitiùs hæc ſubire corpora non valent, in terram uſque noſtram reſultant (niſi enim hoc eſſet, videre eos haut poſſemus) atque illa dehinc repercutitur, frangitur, comminuiturvé per tot copora, quot diverſis ipſius reflexionibus obviam eunt.

Secundum principum erit: Quod, luce dicto jam modo in corpus aliquod incidente, illudque percutiente, radii, qui non ulteriori progreſſu penetrant, ſed in ejus ſuperficie repercutiuntur, particulas quasdam ſeu atomos inde tollant, ſecumque auferant, non aliter ac pila luſoria, cujus modo mentionem fecimus, quandam ex muro vel pariete, contra quem propellitur, humiditatem tolleret, unaque ſecum auferret, ſi gypſum quô ſuſpenditur paries, adhuc humidum eſſet, ſicuti reverâ etiam aliquid coloris nigri, quô murus tingitur inficiturque, ſecum auferre conſuevit. Ratio hujus rei eſt, quod lux, ignis hic adeò rarus & ſubtilis, tàm admirabili ſeſe diffundens celeritate (namque ejus jacula ſtatìm, ac Sol caput ſuum ſupra noſtrum Horizontem, tot millia milliarium tàm brevi & quaſi imperceptibili temporis ſpatio emetiens, attollit, oculos noſtros feriunt) & oppoſitum corpus perpendiculariter & ad fundum uſque penetrans, non poſſit quin parva ibi vul-

nera,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nera, raritati ſuæ ac ſubtilitati reſpondentia, imprimat, atque cùm parvæ iſtæ & à ſuo trunco diſſectæ ac ſeparatæ atomi, ſicuti omnia, quæ ordinata hæc mundi ſeries complectitur corpora, ex quatuor elementis compoſitæ ſint, pars lucis calida humidis, viſcoſis, ac glutinoſis prædictarum atomorum particulis adhæret, eaſque ſecum per longinqua ſpacia deducit. Rerum magiſtra experientia æquè ac Ratio veritatem hujus rei demonſtrat.

Quando linteum quoddam aut pannus humidus ad ignem exſiccatur, radiique igniti in ea incidunt, tunc illi qui quod penetrent, non inveniunt, ſed exinde repercutiuntur, corpuſcula quædam humida unà ſecum auferunt, quæ in linteo & igne quandam nebulæ ſpeciem repræſentant. Sic etiam quando ſol oriens terram à pluvia vel rore nocturno humectatam illuminat, tunc ejus radii nebulam levant, quæ pedetentìm uſque ad collium vertices aſcendit, atque hæc nebula rareſit, & attenuatur, prout ſol majorem ſurſum eam trahendi vim & efficaciam obtinet, uſque dum tandem è conſpectu noſtro aufugit, inque partem aëris abit, quæ ob ſummam ſuam tenuitatem à nobis videri nequit. Hæ ergò atomi ſimiles ſunt equitibus, in equis alatis ſedentibus, qui magnis itineribus progrediuntur, donec ſol occidens

pega-

pegaſos, quibus vehebantur, retrahit, abducitque & denique omnes ſine jumento relinquit: & tunc turmatìm in terram, unde prius attracti fuerant, precipitantur: pars eorum maxima & quæ pondere deprimuntur, effunduntur ſtatim ac ſol in veſperam vergit, atque hæc diei pars crepuſculum vocatur, quod licet ob raritatem oculorum aciem effugiat, non tamen obſtat quô minus ſentiatur inſtar innumerabilium malleolorum, qui & capita & corpora noſtra percutiunt, imprimis ætate provectiorum; juvenes enìm ob ſanguinis ebullitionem, & temperamentum calidum magnam ſpirituum copiam è corpore propellunt, qui cum eorum, quos lux crepera excutit, vires longè ſuperent, illos repellunt impediuntque, ut non tanta efficacia in corpora, ex quibus ſpiritus iſti profluunt, agere poſſint, quam ſolent in illôs, qui annorum progreſſu frigidiorem nacti temperiem nihil tale à tam forti ſpirituum emanatione, quippe qua parum gaudent, ſibi promittere poſſunt. Ventus qui flat, & qui longe lateque fertur, nihil eſt aliud, quam fluvius ingens ſimilium atomorum attractarum à quibusdam corporibus ſupra terram, poſtmodumque hinc inde jactarum, prout cauſas effectui huic idoneas offendunt. Recordor, me aliquando evidenter vidiſſe, quomodo ventus generetur:

Tran-

Tranſibam ſub initium æſtatis montem Cenis, profecturus in Italiam, atque jam medium montis ſuperaveram, cum ſol pulcherrimo ſplendore coruſcans ſurgeret. Verum antequam ipſum ſolis corpus, cujus aſpectum ingens montium altitudo oculis adhuc invidebat, conſpicerem, diligenter obſervabam ejus radios, qui deaurabant cacumen montis Viſo, qui eſt rupes inſtar pyramidis acuminata, altitudine ſuâ montem Cenis, ac omnes qui illum circumdant, multum ſuperans: Immò plurimi eâ ſunt in opinione, ſi excipias montem Picum, qui in Inſula Teneriffa, inter Fortunatas, conſpicitur, eum ex altiſſimis orbis totius montibus eſſe; præterea perpetuis mons hic nivibus obtegitur, Ibi, inquam, obſervavi, eô in locô, qui radiis ſolaribus illuminabatur, nebulam quandam formari, quæ in initio non majore extenſione præditâ, ac pila ſeu globus magnus eſſe ſolet, apparebat, brevi tamen tempore tantum incrementum ſumſerat, ut tandem non ſolummodo hujus, verum etiam circumjàcentium montium vertices nube quadam penitùs obtegerentur.

Jamque ſummum montis Cenis apicem conſcenderam, ac animadvertens, me in lineâ rectâ, quæ ex ſole verſus montem Viſo procedebat, poſitum eſſe, pedem ibi fixeram, ut dum mei quod aſcendendi mon-

montis ipſis reliquum erat, totum conficere ſudabant, interea eum intuerer: etenìm ego, cùm plus cæteris mecum haberem hominum, qui ſellam meam portarent, progreſſu velociori montem conſcendi.

Nec multum temporis ibi fueram commoratus, quando nebula ſeſe demittens videbatur leviter ad locum, ubi eram, inclinare, incipiebamque ſentire auram frigidiuſculam, quâ cùm eò reſpicerem, facies mea excipiebatur. Cumque omnis meus comitatus ad me conveniſſet, per alteram montis Cenis partem verſus Suzam, deſcendere aggrediebamur, & prout deſcendebamus, manifeſtè percipiebamus, ventum majori impetu in dorſum noſtrum ferri; via enìm noſtra per locum apricum nos ducebat. Obviam autem nobis veniebant nonnulli viatores, qui per eum locum ubi nos deſcendebamus, adſcendebant, dicebantque, ventum plus infra maximo cum impetu ſpirare, ipſiſque magnam moleſtiam creâſſe, faciem, oculoſque perflando: verùm quo magis ad verticem montis accederent, eò minus vehementem deprehendere. Nos vero, quando eò loci perveneramus, ubi ventum tanto cum impetu erumpere dixerant, veluti procellæ ſpeciē incidiſſe nobis videbamur, quæ magis magiſque in deſcenſu augeba-

B tur

tur donec ſol jam dum exortus per hanc lineam rectam eum haud amplius attrahebat, ſed alia in orâ ventum excitabat. Incolæ hujus regionis aſſeverabant, hoc ſemper ita evenire, quotieſcunque accidens quoddam violentum & peculiare conſuetum ejus curſum non averteret, qui quidem in eô conſiſtit, quod ſcilicet certâ diei hora certo quodam in angulo levari ſoleat, & quando Sol ad aliud punctum pervenit, alius ventus exoriatur, atque ſic quaſi de manu in manum angulos ſeu puncta commutet, uſque ad Solis occaſum, qui nonnunquam tranquillam tempeſtatem affert, ſi tempus ſerenum fuerit: & quod etiam ventus ſemper circa montem Viſo Soli oppoſitum, levetur. Dicebant inſuper nobis, ventum hiſce locis familiarem ſemper vehementiorem eſſe ſolere propè montis radices, quàm propè ejus verticem: cujus rei cauſſa ſatis eſt evidens; namque motus naturalis uniuscujuſque corporis æquè ac rerum gravium, ſemper quoad celeritatem augetur, prout centro ſuo appropinquat, idque numero impari (veluti Galilæus ingenioſè hanc rem demonſtrat, quam & ego alio quidem in tractatu enucleavi) hoc eſt, ſi primo momentô progreſſus ejus ulnam æquat, in ſecundo æquabit tres ulnas, in tertio quinque, in quarto ſeptem, atque

ſic ſemper eodem modo motus hic incrementum capere pergit, quæ res ex denſitate atque figurâ corporis deſcendentis & agentis in ceſſibilitatem Medii provenit. Atque hæc corpuſcula, quæ ventum ex monte Viſo venientem cauſant excitantque, denſa & terreſtria ſunt: etenim nix cum partibus aquoſis atque terreſtribus à frigore invicem unitis conſtet; radiorum ſolarium calore eadem ſeparante, viſcoſæ partes unà cum illis avolant, dum terreſtres, quæ ob grave pondus altiùs aſcendere nequeunt, ſtatim in terram decidunt. Hoc mihi rem notatu ſatis dignam in memoriam revocat, quæ mihi acciderat, quando cum meâ claſſe in portu Alexandrettæ, ad extremum maris Mediterranei angulum, verſabar. Eò deſcendere ſolent, qui Alepum, vel Babyloniam petunt. Abſolveram jam omne quod in hiſce maribus peragendum mihi propoſueram, & felici cum ſucceſſu extremam negotio manum admoveram, valdeque meâ intererat, ut tàm brevi quidem ac fieri poſſet, tempore, in Angliam reverterer, idque eô magis, quòd omnes meæ naves diſcuſſę adhuc fractę q́; fuerant ob acre pręlium, quod paucis antè diebus commiſeram cum claſſe maximâ & formidabili, quę, licet victoria in noſtram denique partem inclinaverit, in tam ſtrenuâ dimicatione, illud ſanè

detrimenti attulit, ut claſſem meam mirum in modum diſſiparet, atque mea navigia militibus vulneratis prorſus adimpleret. Igitur, ut viam maximè compendiariam, quæ in locum ſecurum, & reparationi noſtræ idoneum duceret, diſpiceremus, omnes claſſis meæ navarchos, duceſque & nautas longo rerum uſu edoctos convocavi, qui intellectâ animi mei ſententiâ, uno omnes ore, concluſerunt, iter omnium tutiſſimum eſſe, ut deſcendamus verſus Meridiem, totamque Syriam, Judæam, Ægyptum & Africam præterlegamus, atque hoc modo oſtia Freti Herculis intremus: noſque inſuper, terram ita legentes, ſingulis noctibus regulariter parvum aliquem ventum ex terrâ, in mare delatum habituros fore,quò à puppi adjuti brevi temporis ſpacio iter noſtrum perficere valeamus: neque periculum tàm magnum nobis metuendum,ut ne in Claſſem Gallicam vel Hiſpanicam incidamus. Etenim Anglia tunc temporis contra hæc duo regna bellum gerebat, noſque certiores facti fueramus, has claſſes optumè inſtructas propè ſua littora nos expectare, ut vindictam de nobis ſumant, damnumque & jacturam, quam per 16 menſes, quibus omnia in hiſce maribus, in noſtra poteſtate vertebantur, utraque Natio à nobis perpeſſa fuerat, probè ulciſcantur.

Quod periculum ut effugiamus, ſatis quidem cauſæ (ajebant illi) nobis eſſe, quippe quorum res eô in ſtatu poſitæ ſint, ut ſolliciti potius eſſe debeamus, quod virium ſupereſt, ad commodum portum omni cura omnique ſtudio quærendum impendamus, in quo ſecuri claſſem quasſatam reparare queamus, quam ut denuo novi certaminis aleam ſubire animum inducamus: quam ſatis ſuperque jam dum nos expertam eſſe, jure meritoque quis affirmare poſſet. Mea autem opinio illorum ſententiæ planè contraria fuerat. Credebam optimè nos facturos, ſi verſus Septentrionem curſum noſtrum dirigeremus, & Ciliciæ, Pamphiliæ, Lydiæ, Natoliæque ſeu Aſiæ minoris littora rectâ viâ legeremus, trajiceremus fauces Archipelagi, relictoque Adriatico mari Siciliam, Italiam, Sardiniam, Corſicam, Sinumque Lugdunenſem pernavigaremus; totiusque Hiſpaniæ terram legeremus: ipſis ſimul ob oculos ponebam, quàm magno nobis futurum eſſet dedecori, ſi metuentes hoſtium occurſum, ejus evitandi gratiâ ab optimâ viâ deflecteremus, cùm tamen nullam aliam ob cauſam in has oras venerimus, quam ut illos ubique locorum quæreremus: addebam præterea divinum auxilium, quo Deus O. M. pro immensâ ſuâ bonitate tot tantiſque in præliis nobis

aſſiſtere & incolumes conſervare dignatus fuit, bona nos alere ſpe debere, fore, ut etiam ex periculis, quæ revertentium cervicibus imminere, & accidere poſſent, voto compotes eripiamur: neque ullum eſſe dubium viam, quam illis proponerem, ſi ſimpliciter ſaltem & in ſeſe conſideretur, ulla ſine comparatione longè meliorem expeditioremque eſſe, qua ex Mari Mediterraneô in Oceanum exeamus: idque eô magis (dicebam illis) quod etiamſi habeamus ventum ex terra, quamdiu Syriæ Ægyptique ripam præternavigabimus, omni tamen penitus deſtituemur vento Lydiæ littus legentes, ubi Syrtes ſabuloſæ in conſpectum veniunt, & per immenſa ſpacia ſe extendunt: Cum hæc terræ pars, nulla gaudeat humiditate (neque enim herbæ, nec arbores ibi creſcunt, nihilque ibi niſi ſabulum, & arena inveniuntur, quibus olim ingens Magni Regis Cambyſis exercitus ſimul contectus, ſepultuſque fuit.) Jam verò ubi nulla eſt humiditas, Sol nihil poteſt attrahere, ex quo poſtea ventum producat: adeò ut nunquam (imprimis verò æſtate) alium ibi ventum ſimus habituri quam conſuetum & regularem, qui tenet curſum ab Occidente ad Orientem, ſecundum curſum Solis (qui ventorum Pater eſt) niſi præter ſolitum vel ex Italica terrâ, quæ verſus Septen-

Septentrionem ſita eſt, vel ex imo Æthiopiæ angulô, ubi montes Lunæ domeſticantur, & catarractæ Nili ſeſe exonerant, Æolus quâ data porta ruit, ventos emittat: Tunc verò temporis, pergebam, quando propè Syrtibus adeſſemus, ventus ex Italia delatus certò certius efficeret, ut omnes naufragio periremus: Atque hunc in modum ratiocinabar, cauſas naturales examinans, cum ſenatus meus bellicus experientiâ ſuâ tanquam firmo talo niteretur. Hæc fuit cauſa, ut nihil contra unanimem omnium conſenſum moliri voluerim: etſi enim ſummam imperii unicus tenebam, mihi tamen videbar jure meritô contumaciæ & temeritatis accuſari poſſe, ſi meam unius ſententiam communi reliquorum calculo, unanimique ſubſcriptioni præferre nullus dubitarem. Quare, hanc viam aggreſſi fuimus, boniſque avibus uſque ad æſtuoſas Lybiæ Syrtes pervenimus: at vero hic loci venti exoptati flare ceſſabant, conceptamque noſtram ſpem vanâ expectatione lactabant, ita quidem, ut integro triginta ſeptem dierum ſpacio, nil niſi Zephyri quidam, ab occidente, quo nos tendebamus, venientes, aliorum loco, nos afflarent. Hinc etiam per totum illud tempus in ancoris ſtare cogebamur, maximo timore perculſi, ut ne ventus in ſeptentrionali regione exortus vehementi

impetu in nos rueret, quo quidem facto; res conclamata, deque nobis actum fuiſſet: eoque certiùs quod noſtræ ancoræ in raro illo ſabulo pedem figere minimè potuiſſent; etenim ſub aqua ejuſdem hæc arena, ac in locis ſiccis eſt naturæ, atque ita in illam oram ejecti fuiſſemus, ibique naufragium feciſſemus. Verùm enim vero DEUS, qui, ut hodiè veſtro mactatus honore ad vos verba facerem, voluit, illi me periculo ſubduxit. Finitis ergo triginta ſeptem diebus obſervavimus nubes in ſummo aëre cogi, quarum curſus à Vulturno procedebat, qui in principio lento gradu progrediebatur, ſingulis tamen horis magis,magiſque invaluerat,ita ut biduo elapſo ventus qui in Æthiopia plurimum hinc diſtante natus fuerat,veluti maxima tempeſtas apud nos eruperit, navimque rectà proſequens brevi ad præfixam metam tulerit, & profecto niſi tanto impetu ingruiſſet, vires ejus fractæ & diſſipatæ fuiſſent, priuſquam tanta locorum intervalla emenſus ad nos perveniſſet. Ex jam dictis colligere poſſumus, quod ubicunque reperitur ventus, corpuſcula quoque ſeu atomi reperiantur, quæ attractæ fuerunt à corporibus, illis in locis exiſtentibus, ex quibus vi & efficaciâ Solis ac luminis ventus productus eſt: quodque hic ventus reverâ nihil aliud ſit,quàm
iſtius-

iſtiuſmodi atomorum facta impetu quodam huc illuc agitatio. Atque ſic venti ſemper redolent loca, ex quibus proficiſcuntur, veluti, ſi à Meridie ſpirant, calidi ſunt, Septentrionales verò frigidi; ſi è terra ſolum deferuntur, ſicci; ſin verò ex mari erumpant, humidi eſſe conſueverunt: ſic etiam è locis ſuavi odore fragrantibus venti odorati, ſani, & admodum jucundi exoriuntur, uti ferunt eſſe eos, qui ex Arabia felici veniunt, quæ omnis generis aromata, ſuffimenta, & benè olentia gummi producit; nec non etiam ille, qui tempore, quo roſæ florere ſolent, procedit ex partibus urbis Lutetiæ Pariſiorum, Fontenau, & Vaurigard, qui totus quaſi fumigatus & mirâ odoris ſuavitate delibutus naribus offertur: contra verò qui ex locis tetris & fætidis, ut e. g. Sulphureis Puteolis (vulgò Pozzoulo dictis) erumpunt, graviſſimum fætorem redolent: illi verò ex locis infectis atque peſtilentibus qui veniunt, μίασμα ſecum adferunt, unde poſteà

Omnia languor habet; ſylvis, agriſque viiſque
Corpora fæda jacent, vitiantur odoribus auræ.

Tertium meum principium erit: Aërem undiquaque hiſce corpuſculis ſive atomis plenum eſſe; vel potius id, quod nos aë-

rem appellamus, nil niſi mixtionem & confuſionem talium atomorum eſſe, ubi quidem partes aëreæ prædominentur. Luce ſuâ, quod dicitur, radiat, nullum in rerum univerſitate elementum omnino purum, ac planè homogeneum reperiri: ignis enìm externus & lumen agens ex unâ parte, tumque internus calor uniuscujusque corporis agens ex alterâ parte, miram omnium rerum in ſingulis commiſtionem faciunt. In maxima hac regione, ubi aërem locamus, ſatis profectò ſpacii reſiduum eſt, nihilque planè obſtat, quo minus iſtiusmodi mixtio produci poſſit. Experientia æquè ac ipſa ratio hanc rem confirmat.

Vidi viperarum catulos nuper excluſos, qui pollicis longitudinem haud ſuperabant: hi, poſtquam in magna cucurbitâ papyro optimè quidem circum circa ligatâ, ſed perforata, ut liberè aër ingredi poſſet, omnis tamèn illis exitus prohiberetur, aſſervarentur, ſex, octo, vel decem menſium ſpatio in tàm prodigioſam magnitudinem excreverunt, ut res fidem ſuperet, idque factum eſt longè evidentius tempore æquinoctiorum, quo aër atomis iſtis æthereis atque balſamicis quaſi redundat, quę potenter ab his viperis attractæ, communicando ſuam illis virtutē Balſamicam anguinam in ipſis cauſabant vernationem. Unde

Unde non injuria dixit Coſmopolita : *Eſſe in aëre occultum vitæ cibum.* Parvæ hæ viperæ, etſi nil niſi ſolum aërem pro nutrimento habebant, nihilominus tamen ſubtiliſſimi hujus cibi beneficio, priusquam annus præterlapſus fuerat, tantum incrementum ſumſerant, ut unius pedis longitudinem exæquarent; cæterùm ſatis craſſæ & ponderoſæ fuerant. Vitriolum, Salpetra, aliæque ſubſtantiæ eôdem modo augentur; beneficio ſcilicet ſolius aëris attractionis. Recordor jam, quod aliquando (ſeptendecim, vel octodecim ferè ſunt anni) libra una vel alterâ olei Tartari opus mihi fuerit: eram autem Pariſiis, ubi nec laboratorium, neque qui operam chymiæ navaret, mecum habebam.

Quare Dn. Ferrier, virum omnibus doctis ſatis cognitum, adii, eumque rogavi, ut hujus olei copiam mihi faceret; cum vero nihil præparati olei in promtu haberet, & tamen, viginti libræ Tartari æquè facili negotio ac duæ ſaltem calcinentur, nec ſumptus propterea majores impendantur, majori in quantitate oleum jam dictum eâdem operâ conficere, conſtituit, ut & proprio uſui aliquid reſervare poſſet. Quando verò prædictum mihi oleum apportaverat, odore roſaceo adeò flagrabat, ut de ejus fide conquerer, propterea quod aquam roſarum huic oleô immiſcne-

ſcuerit, cùm tamen illum rogaſſem ſolummodò per diliquium, aut aëris humidi expoſitionem illud conficeret. Ille verò jurabat, ſe nullum planè liquorem admiſcuiſſe, ſed calcinatum Tartarum in cella repoſuiſſe, ut ſuâ ſponte diſſolveretur. Tum temporis roſeta in florem ſe induebant, unde etiam videtur, quod, aëre atomis ex roſis attractis pleno exiſtente, ſeque ob fortem Salis ſulphuris attractionem in aquam mutante, earum odor naribus ſe obtulerit eô in loco, in quem unà coactæ fuerant; quemadmodum radii Solares, quando in ſpeculo ardenti congregantur, ignem producere conſueverunt. Præter hanc, alia adhuc res ſatis mirabilis, oleum hoc Tartari concernens, accidit, quæ ad probandam propoſitionem, quam nondum attigimus, facere apta nata erit: Verùm ut ne inceptæ telæ filum abrumpamus, eam hîc præliminari ſermone perſtringam. Cùm itaque ea anni pars, quâ roſæ floreſcunt, ad finem tenderet, oleum hoc aquam roſarum redolere ceſſârat, ita quidem, ut odor ille intra três vel quatuor menſes penitus evanuerit. Verum enim verò magna animum admiratio ſubiit, cùm ſequenti anno, eâdem anni tempeſtate recurrente, recurreret etiam roſaceus odor iſte æque ac olìm fragrantiſſimus, atque per hyemem denuò

deflue-

defflueret, quem poſteà ordinem ſingulis annis obſervavit, quam ob cauſam Dn. Ferrier oleum illud tanquam rem raram ſervat, quod ipſemet ultima æſtate apud illum odoratus fui. Londini experientia hanc doctrinam non ſine maximo noſtro incomodo confirmat; ibi enim aër iſtiusmodi atomis penitùs abundat. Materia, qua in vaſta illa urbe focum extruunt, conſtat imprimis ex carbonibus foſſilibus, qui ex Neufcaſtell, & Scotia apportantur. Hæc carbonum ſpecies plurimum ſalis volatilis acerrimi in ſe continet, qui unà cum fumo in auras delatus, totum in aërem ſe diffundit, eumque penitus replet. Et ſanè aër dictâ jam ſalis volatilis acredine adeò refertus eſt, ut licet oculis haud videatur, nihilominus tamen ejusdem effectus & incommoda ſatis maturè ſentiantur: etenim non ſolum lectos, aulæa, velaque Regia perdit, ſed etiam alias res mobiles & utenſilia pulcra, ſiquando ſplendido colore coruſcant, brevi tempore aër hic fuliginoſus obſcurat, atque livore obducit. Sic etiam, ſi quis conclave claudat, nec per aliquot menſes illud ingrediatur, tandem vero his præterlapſis, illud & quicquid in eô aſſervatur, expurgare velit, omnem ſupellectilem farinâ fatuâ nigra obductam reperiet, pariter ac in mola ſeu piſtrino iſtiusmodi farina alba

conſpicitur: quin immo in arcas quoque ſe inſinuat, & manifeſtè in linteo vel papyro, ut & aliis in rebus candidis ibi recluſis, deprehenditur: etenim collaria & alia lintea alba plus ibi conſpurcantur uno die, quam aliàs per decem, ſi in campos extra hunc fumum, & fuliginem ſito expandantur: hac etiam in urbe tempore vernali, quando arbores florent, omnes flores albos fuligine obſitas cernere eſt. Cum autem hunc ipſum aërem omnes urbis incolæ, ad refrigerandos pulmones attrahant, accidit, ut phlegma, quod reſpuendo expectoratur, nigrum planè & fuliginoſum ſit: præterea acris & ſalſæ hujus fuliginis effectus, planè funeſtus eſſe ſolet: etenim omnes hanc urbem inhabitantes inflammationi, & exulcerationi pulmonum maximè obnoxios reddit. Nec mirum, cùm ſit adeò mordax & corrodens, ut carnes bubulas vel alias ut fumo indurentur, in fumario appenſas, tam valdè velociter exſiccet, ut penitus eas corrumpat. Qui itaque pulmones habent debiles & minus firmos, hoc incommodum illicò animadvertunt, unde etiam venit, ut dimidia ferè hominum pars, qui Londini diem ſupremum obeunt, peripneumoniaci vel phthiſici moriantur, atque continuò ſanguinem exulceratis pulmonibus expuentes vitam cum morte commutent. In

principio morbus hic Curatu eſt facillimus: etenìm nil aliud facto hîc opus eſt, quam ut ægri aërem commutent. Maxima pars Pariſios proficiſcuntur, imprimis quibus ſumptus ad iter neceſſarii ſuppetunt, atque brevi priſtinam ſanitatem recuperant. Idem quoque licet minus validè, accidit Leodii, ubi vulgus, æquè ac Londini, nil niſi carbones bituminoſos comburit. Quin imo ipſa Lutetia Pariſiorum, licet aër iſtius regionis puriſſimus ſit, non omninò ab iſtiusmodi incommodis libera eſt: namque cænum illud putidum, quo vici magnæ hujus urbis omnimodè conſpurcantur, aëris hujus puritatem manifeſtè corrumpit, dum eum atomis cæni, ex quo prodeunt, fætorem redolentibus replet, quæ nihilominus tamen non ſunt tam pernicioſæ, quam quibus Londinum infeſtatur; ubi quotidiè obſervare eſt, vaſa argentea, optumè facta, & hinc mirum in modum nitida, dum aëri exponuntur, perexiguo tempore ſordibus ac livore coinquinari, quæ res non niſi ab atomis iſtis nigris (qui genuinus putredinis color eſt) argento fabrefacto adhærentibus provenit, præterea quo metallum eſt ſplendidius, eo manifeſtius in illo apparent. Novi virum quendam, imprimis mihi amicum, ille habitat quodam in loco, ubi ex alterâ domus parte angiportus eſt, quem homines,

quibus

quibus res anguſta domi, ut poëta canit, inhabitant, nec niſi rarò admodum currus ſeu carrucæ, nunquam verò carpenta tranſeunt. Vicini, quorum domunculæ ultimas ejus ædes reſpiciunt, cùm munditiei parum ſtudeant, ſordes ſuas in medium vicum projiciunt, qui ex inde totus cænoſus conſpicitur. Longo temporis ſpacio præterlapſo plauſtra, quæ amovendis ſordibus dicata ſunt, eô quoque veniunt: quando verò eluviem iſtam peragitabant, vix credi poteſt, quantus inde fætor totum aërem infecerit, ac ſeſe naribus obtulerit. Eodem quo hæc fiunt momento, Amici mei ſupra dicti famulitium accurrit, ut lanâ, aut goſſypio vel alia quadam veſtiariâ materia ſpongiosâ, pannôque criſpato vaſa ejus argentea ſubiceſque focarios, quos ancillæ illius ſedulò defricant, optumèque curant, farciat: etenim hoc neglecto, omnia nigro colore tingerentur, haud aliter ac ſi levi atramenti cuticulâ obducta eſſent: nihil tamen horum in aëre videre eſt; verùm hæc experimenta ſatis evidenter oſtendunt, convincuntque aërem iſtiuſmodi atomis undique refertum eſſe. Non poſſum quin aliam huic experientiam hoc loco adjungam, quæ quidem in eô fundatur effectu, quô radios lunares frigidos humidosve eſſe perſuademur. Certum eſt, hos radios quidquid

quid luminis obtinent, id omne Soli acceptum ferre, cùm Luna in ſe & ſuâ naturâ omni luce deſtituatur, quâ de re nobis eclipſis ejus fidem facit, quæ fit quoties terra ipſi Solique interpoſita prohibet, quominus ille lunare corpus ſuo ſplendore illuminet, tumque etiam accidit ut luna planè ſileat,

Atque tegat mæſtam nigrâ ferrugine frontem.

Igitur radii ex Lunâ promanantes, illi ipſi ſunt, qui ſolem patrem agnoſcunt, & lunam percutientes uſque ad nos reflectuntur: advehuntque atomos ex ſidere hoc frigido & humido, fontem unde fluunt, aperté redolentes. Quodſi itaque in ſpeculo concavo, vel ſplendidò pelvi colligantur & in conum deſinant illico videbitis, loco quo radii ſolares ita congregati urere verumque ignem producere ſolent, hoſce contrario planè modo valdè frigefacere & humectare: immo etiam ſupra ſpeculum ſubſtantiam quandam aquoſam, viſcoſam, glutinoſamque relinquere. Res vana & ridicula videri poſſet, lavare manus in pollubro argenteo ſplendido, in quo neque aquam, neque quicquam aliud præter reflexos lunæ radios conſpicere liceret: & nihilominus tamen, ſi per aliquod tempus actio hæc continuetur, manus planè humectatæ deprehendentur:

quin

quin imò inſigne hoc præſensvè remedium eſt ad verrucas manuum, nattas, ſimileſque excreſcentias eradicandas, ut ut in maximo numero exiſtant, modo ſæpius hæc cura reiteretur. Agedum, concludamus ex his experimentis jam in medium allatis, aërem atomis plenum eſſe, quæ beneficio luminis exinde reſultantis à corporibus attrahuntur, aut quæ ex illis promanant mediante calore naturali & inſito ipſorummet corporum, qui eas propellit. Impoſſibile forſitan videbitur, dari emanationem adeò magnam corpuſculorum, hoc modo per aërem expanſorum & tam longinquè ſublatorum per fluxum, ut ita dicam continuum, nec tamen corpus, unde exeunt, ut plurimùm, ullam perceptibilem diminutionem perpeti: ut plurimum dixi, etenim interdum ea valdè viſibilis eſt, veluti in evaporatione Spiritûs Vini moſchi, aliarumque iſtiusmodi ſubſtantiarum volatilium. Verum enimverò hæc objectio facilè corruet, principiaque duo præcedentia plus fidei acquirent, ſi quartum poſuerimus, quod erit: Omne corpus etiamſi minimæ ſit quantitatis, in infinitum dividi poſſe: non quidem quod actu infinitas partes habeat, (etenim contrarium demonſtrari poteſt) verùm quod poſſit ſemper in novam partem dividi ac ſubdividi, nec tamen ad divi-

liviſionis finem perveniatur. Atque in hoc ſenſu Præceptores noſtri, quantitatem in infinitum diviſibilem eſſe, aſſerunt & docent: idque facili negotio patebit ei, qui eſſentiam & formalem quantitatis rationem accuratè conſiderabit, quippe quæ non niſi in ipſamet diviſibilitate conſiſtit. Quoniam verò hæc ſpeculatio admodum ſubtilis & Metaphyſica eſt, ad eam probandam demonſtrationibus quibusdam Geometricis utar: hæc enim imaginationi facilius imprimuntur. Euclides Propoſit. 10. libr. 6. nos docet, quod ſi ſumatur linea brevis, & linea longa, atque longa in plures invicem æquales dividatur, minorem æquè poſſe dividi in æquales, atque etiam unamquamque harum iterum in tot dividi: atque ita ſemper procedi, nec tamen ad indiviſibile quid perveniri poſſe. Verùm ſit ita (licet impoſſibile ſit) ut linea in tantum dividi & ſubdividi queat, ut tandem ad indiviſibiles perveniamus, & quid de hoc futurum ſit, videamus. Dico itaque, cum linea, in indiviſibiles reſolvatur, ut ex illis quoque compoſita ſit, oportere. Videamus quomodo hoc ſequatur. Ut hoc perficiam, tres ſumo indiviſibiles, quæ, ut ritè diſtinguantur, notentur Lit. A. B. & C. (etenim ſi ter decies centum millia indiviſibilium lineam longam conſtituunt,

tres

tres indiviſibiles brevem component) Has itàque hoc ordine diſpono: primum pono A. deinde huic adjungo B. ita quidem ut unum alterius latus premat; & jam dico: B. neceſſariò idem occupat ſpacium quod A. aut non occupat. Si occupat idem ſpacium: hæc duo ſimul nullam extenſionem parient, atque eandem ob rationem neque 3. neque 3000. aliquam extenſionem producent: ſed omnia hæc indiviſibilia in unum coibunt, cogenturque & quod inde reſultat non niſi unicum indiviſibile exiſtet. Neceſſario igitur oportet, ut cùm ambo idem ſpacium non occupent, nihilominus tamen unum alterum attingat, altera pars lit.B. attingat partem lit. A. altera verò pars eam haud attingat. Igitur his adjungo indiviſibile C. cujus una pars tanget partem B. quæ non attingit A. atque hâc ratione B. eſt copula ſeu Medium inter A & C, ad producendam iſtam extenſionem. Ut hoc effectum detur, ipſimet videtis; neceſſarium eſſe, ut admittantur partes in B. nec non etiam in reliquis duobus, quæ ex veſtra ſuppoſitione pariter indiviſibilia ſunt. Quod cùm ſit abſurdum, ſuppoſitio impoſſibilis exiſtit. Verum ut res adhuc clarior reddatur, ponamus, tria hæc indiviſibilia parere extenſionem, lineamque conſtituere: propoſitio jam allegata ex Euclide demonſtrat, quod hæc linea

inea in triginta, vel tot quot vobiſmet ipſis placuerit, æquales lineas dividi poſſit. Ita ut neceſſariò concedatur, unumquodque trium horum indiviſibilium in decem partes dividi poſſe, quod tamen contra indiviſibilis naturam & definitionem eſt. Verùm citra diviſionem in tot partes, Euclides propoſit. 10. Element. 1. demonſtrat, omnem lineam in duas partes æquales dividi poſſe. Jam verò hæc cùm ex indiviſibilibus numeri imparis compoſita ſit, neceſſariò ſequitur, dum illam in duas partes dividimus, in horum altero indiviſibile quoddam ſupereſſe; aut illud quod in medio reperitur, in dimidias partes diviſum eſſe. Atque ita qui quantitatem in infinitum dividi poſſe negat, incomprehenſibilibus abſurditatibus rebuſque planè impoſſibilibus ſeſe involvit; contrà verò qui hoc concedit, nullam impoſſibilitatem aut abſonum in hoc inveniet principio, quo aſſeritur, atomos omnium corporum in aëre exiſtentium, ad maximam uſque, & admirabilem diſtantiam dividi, extendi & deferri poſſe. Senſus noſtri aliquo modo rei hujus fidem faciunt. Nullum in univerſo terrarum orbe corpus eſt, (quod ſciam) æquè compactum, ponderoſum, & ſolidum, ac aurum eſſe videmus: nihilominus tamen, ad quam, quæſo, admirabilem

lem extenſionem & diviſionem reduci poteſt? Sumamus unicam unciam metalli hujus ſolidi, quæ vix unius digitorum meorum extremitatem excedet. Bractearius unicam hanc unciam in mille folia auri, immò longè plura, attenuabit. Dimidium verò tale folium,ſeu auri bractea ad deaurandam ſuperficiem maſſæ argenti trium vel quatuor unciarum ſufficiet, quodſi poſtea maſſam hanc deauratum afferamus illis qui aurum & argentum, nere ſolent, ut exinde veſtium ſegmenta limbique conficiantur: ducant dein fila aurea tam longa & ſubtilia quantum quidem fieri poteſt, ad capilli tenuitatem reducent, atque ita hoc filum,longitudine ſuâ dimidium quartæ lineæ partis, & quod excedit adæquabit, atque in omni hac longitudine nullum reperietur vel unius atomi ſpacium in ſua ſuperficie, quod non ſit planè deauratum. En! igitur admirandam dimidiæ hujus auri bracteæ dilatationem! Procedamus nunc eodem modo cum hoc auro laminato reſiduo, nullum dubium eſt, quin parva iſta auri maſſa eô uſque extendi queat, ut ex hac urbe Monſpelii egrediens uſque Lutetiam Pariſiorum, immo etiam plus ultra pervenire poſſit. Jam autem in quot quæſo atomorum decies centena millia inaurata hæc linea diſcindi forficulâ poſſet? Sed vero unuſquisque haud diffi-

difficulter comprehendit, extenſionem atque diviſibilitatem, quæ fit beneficio forficis aut mallei, minimè poſſe comparari cum illa, quam lux ipſa, radiique Solares producunt. Certum enim eſt, quod ſi aurum hoc ad tam magnam longitudinem per rotas dentatas & reticulum ferreum diduci aptum natum eſt, facilè etiam fieri poſſit, ut nonnullæ ejus partes à Pegaſis illis alatis, quorum ſupra mentionem fecimus, auferantur; Radios Solis hîc intelligo, qui momento temporis à Sole uſque in terram advolant. Niſi timerem, ne vobis longiori ſermonis protractione faſtidium parerem, de mira ſubtilitate atomorum, quæ ex corpore vivente prodeunt, verba ad vos facere animus eſſet, quarum atomorum beneficio canes noſtri Britannici ad multorum milliarium diſtantiam odoratu indagabunt, prementque veſtigia hominis vel beſtiæ alicujus ante aliquot horas per eundem locum delatorum, atque inveſtigando hominem vel beſtiam deſideratam haud dubiè invenient: Quin immo etiam lapidem, quem quis manu tetigerit, maximo ex lapillorum acervo illico eruent.

Nonnullæ itaque partes materiales corporis lapidem anteà contrectantis terræ lapidique adhæreant, oportet; at vero corpus illud quoad ſenſum haud

magis

magis diminuitur, ac ambra gryſea, & pelles Hiſpanicæ, quibus etiamſi per centum annos odorem ſuum exhalant, tamén ne minimum quidem, tàm quoad quantitatem, quàm odorem, decedere experientia teſtatur. In mea patria mos obtinuit, ut ſingulis annis unicum ſaltem ſeminis genus omnibus agris mandetur, nimirum hoc anno hordeum, ſequenti vero frumentum, tertio fabas ſeminare ſolent, quarto autem anno agrum incultum quieſcere ſinunt, ut poſtea ſtercoretur, atque attractione ſpiritûs vitalis per aërem diſperſi in integrum reſtituatur: hæc ubi peracta ſunt, eodem denuo ordine labores repetuntur. Anno autem, quo terra fabis conſita eſt, viatores qui tempore, quo fabæ florem aperiunt, iter faciunt, ad magnam eas locorum diſtantiam, ſi ſcilicet ventus eo feratur, odorantur. Odor autem iſte ſuavis quidem eſt, ſed quaſi fatuus, qui progreſſu temporis in ingratum planè deſinit, caputvé tentat. Verùm enimvero odor roriſmarini, qui ex parte Hiſpaniæ efflatur, longè majora intervalla penetrat, ac emetitur. Ter vel quater has oras præternavigavi, ſemperque obſervavi, nautas ad unguem quaſi tenere, quando triginta vel quadraginta milliaribus (non amplius diſtantiæ exactè recordor) ab hac regione abſunt, idque ex fragrantiſſimo

tiſſimo roriſmarini odore illinc efflato cognoſcunt; immo ego etiam ipſemet odorem hunc æquè validè percepi, acſi avulſum roriſmarini ramum manibus tenerem: accidit autem hæc nobis res duobus vel tribus antè diebus, quàm in conſpectum terræ proveheremur, ſed ut verum fatear, adverſo tum temporis vento utebamur. Monumentis hiſtoriarum proditum eſt, vultures quandoque per ducenta vel trecenta milliaria advolaſſe, ſectatos odorem acervi cadaverum, quæ poſt cruentam cladem inhumata jacebant; præterea pro certo cognitum habebatur, vultures hoſce ex tàm longinquis locis adveniſſe, quòd id genus avium in viciniâ planè infrequens fuerit. Vultures autem ſagaciſſimè odorantur; & ſanè putridas putidasque cadaverum atomos per ſpacia æquè longinqua in aëre perlatas fuiſſe oportet, aveſque iſtas, cùm ſemel odorem hunc perſenſerint, illius veſtigiis inhæſiſſe, uſque dum ad ipſam morticinam pervenerint, credendum eſt, idque eò magis, quod odor ſeu potius fætor iſtiusmodi, quo propiùs adeſt, eò apertiùs naribus offerri ſolet. Imponemus hîc finem ſermoni, qui habendus venerat de inſigni extenſione corpuſculorum, quæ Solis luciſque beneficio ab omnibus corporibus ex quatuor elementis compoſitis exeun-

tia, aëris regionem adimplent, nec non ad ſtupendam loci & corporis, unde originem ſuam trahunt, diſtantiam deportantur: ad cujus rei probationem explicationemque omnis meus ſermo hactenus collineavit.

Nunc autem oportet, Auditores, ut vobis oſtendam, corpuſcula illa, quæ aërem cumulatè explent, componuntque, interdum per viam planè ab illa, quam cauſæ eorum univerſales ipſis præſcribere deberent, differentem attrahi; quæ aſſertio quintum nobis principium conſtituet. Plures attractionis modi in naturæ curſu & œconomiâ obſervari queunt, ut e. g. ille, qui ſuctione perficitur, cujus beneficio vidi pilam plumbeam in fundo bombardæ oblongæ optime fabrefactæ, aëris ductum ſequi; quam quidam tanto impetu ex foramine ſiphonis, ſeu oſtio ſugebat, ut ipſi dentes fregerit. Attractio vini vel aquæ, quæ Siphonis operâ peragitur, cum præcedenti planè convenit: interveniente hujus attractionis auxilio liquor unius vaſis in aliud ita quidem transferri poteſt, ut nec perturbetur, neque fæces ejus adſcendant. Alia inſuper attractionis ſpecies eſt, quæ Magnetica appellatur: per hanc magnes ferrum attrahit: alia Electrica, quando ſcilicet ſuccinum paleam attrahit. Et iterum alia flammæ

attra-

attractio datur, qua fumum candelæ extinctæ flammam lucentis attrahere conſpicimus. Alia adhuc eſt, quæ per Filtrationem fieri conſuevit, ubi corpus humidum per aliud ſiccum adſcendit, aut contrarium evenit. Ac denique quando ignis, vel res quædam calida aërem & quicquid cum eo commixtum deprehenditur, unà attrahit.

Hoc loco non niſi de duobus ultimis Attractionis modis dicemus, ad reliquos quod attinet, eos alibi ſatis ſuperque enucleavimus. Filtratio miraculum naturæ valdè obſtruſum videri poterit ei, qui ipſam non ſatis accuratè conſiderat, omneſque ejus circumſtantias rigido examini ſubjicit: & ſanè homo parùm ingenio valens, & qui ut dicitur, vacui capitis eſt, eam neſcio cui virtuti & qualitati occultæ adſcribet, ſibique perſuadebit, occultum ibi quendam conſenſum latitare, qui ut aqua contra ſuam naturam adſcendat, altiuſque in aërem protrudatur, in cauſa ſit: verum qui rem à capite ad calcem perveſtigabit, ita ut ne unicam quidem ejus circumſtantiam negligentior omittat, luce clarius videbit, nihil æque naturæ conſentaneum, immo verò impoſſibile eſſe, ut aliter eveniat. Idem quoque eſto judicium de abſconditiſſimis naturæ myſteriis, ſi eâ, quâ decet, ſollicitudine & ſtudio

perpendantur. En igitur paucis qua ratione Filtratio procedat. Immittitur lingula panno ſeu goſſypio vel alia materiâ ſpongioſâ confecta in vas quoddam aqua vel alio liquore plenum, ita quidem ut magna lingulæ pars vaſis labia tranſiliens dependeat, quo facto ſtatim videas aquam per panni fibras adſcendere, vaſiſque in marginem effuſam, denique per lingulæ extremum in terram aut ſuppoſitum vaſculum deſtillare. Hortulani tempore æſtatis flores herbulaſque virentes leviter irrigaturi eâdem utuntur methodo: ſicuti etiam pharmocopæi & chymici, quando liquores à fæcibus ſeparare animum adducunt. Ut autem comprehendamus, quamobrem aqua hoc modo adſcendat, propius quæſo accedamus, & ſingulatim omnia quæ ad hoc negotium concurrunt, perſpiciamus. Panni particula in aquam propendens humectatur, hoc eſt, recipit imbibitque aquam intra partes ſuas primò ſiccas, atque ſpongioſas: poſtea pannus iſte aquam imbibens inflatur, ac intumeſcit: etenim duo corpora ſimul juncta longè amplius ſpacium, quàm unicum corpus, expetunt. Jam vero, conſideremus quæſo inflationem ſeu extenſionem iſtam auctam in ultimo filorum aquam tangentium, ſcilicet in illo, quod adhuc in ſuperficie verſatur & hæret, quod ut ab aliis diſtin-

diſtinguatur, utrumque ejus terminum veluti lineam, notabimus ſitque A. B. ac filum, quod immediate hoc ſequitur, & ipſi ſuperjacet, notetur lit. C. D. ſequens verò ſit, E. F. poſtea G. H. atque in hunc modum uſque ad extremum lingulæ procedamus. Dico itaque filum A. B. beneficio aquæ fibras ejus influentis incrementum ſumendo, ſeſeque dilatando, pedetentìm filo C. D. appropinquare, quod etiam nunc ſiccum eſt, cum nondum humiditatis aquæ particeps factum fuerit. Verum enim vero quando A. B. ab aqua in fibras ſeſe inſinuante adeò inflatur, ut omne vacuum, ſeu diſtantiam, quæ intra ipſummet, atque C. D. intercedebat, repleat, quin immo etiam ob extenſionem ſuam intercapedine occupatâ longe majorem, contra C. D. impingat, tunc temporis humectari incipit C. D. quoniam filo A. B. jam dum compreſſo, pars exterior aquæ, quæ in illo morabatur, propelli inchoans in C. D. ibi ſpacium ſibi quærit, ejuſque fibras influit, & humectat, pariter ac initio pars ejus externa atque eminens madefacta fuerat, atque C. D. ita madefactum, eôdem modo, ut antea A. B. fecerat, ſeſe dilatabit, cumque per conſequens neceſſario urget E.F. non poteſt non producere eundem planè effectum in illo, quem prius in ſe ipſo

 propter

propter inflationem atque dilatationem A. B. experiebatur, atque ita quaſi de manu ad manum unumquodque horum filorum vicinum ſuum, donec ad extremum lingulæ perventum fuerit, humectat. Neque eſt ut metuamus, ne, dum aqua per haſce ſcalas adſcendit, ejus continuitas diſrumpatur, aut ipſamet retrocedat: etenim gradus earum perreptu facillimi mirum quantum aſcenſum iſtius promovent, tùm etiam laneæ uniuscujuſque fili fibræ ſingulis ipſi paſſibus quaſi dextram porrigere videntur, ut faciliori negotio adſcendat. Atque ita facilitas ſurſum eundi conjuncta cum aquæ fluiditate, & natura quantitatis eò ſemper tendentis, ut ſubſtantias & corpora, quæ circumſcribit veſtitque, in unum cogat, nullâ aliâ cauſâ fortiore & ad diviſionem aquæ promovendam efficaciore interveniente, efficiunt, ut aqua nunquam non ſuam contiguitatem ſervet, vaſiſque fictilis marginem ſeu labia perfluat; quo facto iter ejus adhuc factu facilius redditur; aqua enim naturaliter deorſum tendens non poteſt, quin ſubinde in terram delabatur. Si vero lingulæ extremitas ex vaſe longiùs propendeat quàm eſt ſuperficies aquæ in vaſe contentæ, aqua in terram vel vaſculum aliquod ſuppoſitum decidit: ſic etiam, funis gravis ductarii circum ſuculam, ſeu

tro-

trochleam circumvoluti partem longiorem, & ponderoſiorem in terram cadere, levioremque & breviorem unà ſecum abducere videmus. Quodſi autem exterior lingulæ apex cum ſuperficie aquæ horizontali lineâ concurreret, aqua ſanè immobilis permaneret, ſicuti in æquilibrio fieri conſuevit. Quodſi deinde tantum aquæ in vaſe contentæ effunderetur, ut ejus ſuperficies apice lingulæ propendentis inferior exiſteret, tunc aqua aſcendens deſcendente ponderoſior facta, caſui jam proximam retraheret aquam, ut cum eâ quæ in vaſe continetur, iterum commiſceretur. Videtis ergo totum hoc myſterium, quod in principio neſcio quid monſtri alere videbatur, penitus evolutum, ita ut æque naturale nobis jam videatur, ac lapidem ex alto decidentem conſpicere. Verum quidem eſt, ad exactam ejus demonſtrationem alias adhuc circumſtantias adjungendas eſſe, (quod alia in diſſertatione, ubi hanc materiam expreſsè tractavi, feci,) verum enim verô quæ jam in medium attuli, ad adumbrandam quodammodo rationem & modum, quibus attractio hæc tam celebris perficitur, hoc loco ſufficient. Altera Attractio, quæ fit per ignem, attrahentem cum corpuſculis in aëre contentis aërem ambientem,

 eo-

eodem modo procedit. Ignis agens ſecundùm naturam, (quæ in eô conſiſtit, ut continuo fluxu particulas ſuas à centro ad circumferentiam & extra originem ſuam exhalet,) unâ ſecum aërem ipſi collateraliter adhærentem deportat, æqué ac aqua rivuli una ſecum ex ripula quam lambit aliquid deducit. Cùm enim aër humidus ſit, ignis verò ſiccus, fieri haud poteſt, quin unum alteri adhæreat, invicemque conglutinentur. His autem ita conſtitutis, neceſſarium eſt, ut novus ex viciniâ aër ad replendum ejus, qui ablatus per ignem fuerat, ſpacium accedat, vicemque ſubeat: aliàs enim vacuum intra utrumque daretur, à quo tamen natura maximè abhorret. Novus iſte aër haud diu durat in loco, quem modo replevit; nam ignis qui nihil aliud quàm continua propriarum partium emanatio eſt, ſtatim eum ſecum in auras fert, novumque denuò aërem attrahit: atque hoc modo quamdiu ignis actionem ſuam continuat, conſtans & continuus aëris curſus producitur. Singulis diebus hujus rei experientiam intuemur.

Quotieſcunque enim magnus in cubiculo ſeu conclavi focus accenditur, illicò per feneſtras & januam aërem attrahit, quibus ita clauſis ut per rimulas adhuc intrare aër poſſit, ſiquis appropinquet, ſibilum

bilum quendam quem aër ſe ingerere geſtiens producit, animadvertet; atque hæc eadem ratio & cauſa ſonum in organis fiſtuliſque producit: & ſi quis intra has rimas & ignem pedem figeret, næ! ille quendam artificialis hujus venti impetum ſentiret, qui, dum ex adverſâ parte nimis quàm calefieret ab igne, frigore eum prægelido affligeret. Præterea etiam candela cerea vento huic interpoſita, ob flammam ab eô in ceram agitatam, quadrantis horæ ſpacio funderetur, quæ alias in loco tranquillo poſita, ubi rectà aſcendere queat, quatuor horas luceret. Sed verò viis omnibus aëris ingreſſui denegatis, pars vaporum in flammam aliàs abeunda, perque caminum elevanda, contra ſuæ naturæ curſum deſcendit, (ut aëris defectum suppleat,) in conclave, illudque fumo adimplet, ac denique aëris defectu ignis ſuffocatur & extinguitur. Unde Chymici audiendi ſunt, quando aërem ignis ac animantium vitam eſſe perhibent. Quodſi autem pollubrum aquâ plenum igni adponatur, nullus in conclavi fumus deprehendetur, etiamſi omnis in id aëri ingreſſus prohibeatur: etenim ignis attrahit partes iſtius aquæ (ſubſtantiæ ſcilicet liquidæ aptiſſimæque quæ loco moveatur,) quæ in aëre rareſiunt, atque hac ratione aëris officio funguntur. Totum negotium hoc

longè evidentius apparet in conclavi non adeò magno : tunc enim aër ibi contentus citiùs furſum fertur, & deportatur. Nullam aliam ob cauſam magni quandoque accenduntur ignes in cubiculis, ubi homines vel ſupellectilia peſte infecta fuêre, quàm ut ita à contagio purgentur. Nam illa aëris inundatio per ignem attracta parietes tabulatos, omnesque cubiculi angulos quaſi ſcopis verrit; atque corpuſcula acria, putrida, corrodentia & venenata, quæ ipſamet cauſa infectionis ibi latitantis exiſtunt, aufert, & in ignem attrahit, à quo partim comburuntur, partim verò unà cum atomis ipſius ignis atque fumi ex eòdem adſcendentis per fumarium in auras deportantur. Hoc ipſo remedio Hippocrates (qui tàm altè naturæ occulta penetraverat) totam regionem ſeu provinciam à lue peſtiferâ liberavit, curando ſcilicet ut ubique locorum maximus & luculentus ignis accenderetur.

Modus autem hic attractionis non ſolum modò ſimplicis ignis beneficio peragitur, ſed etiam fit per omne id, quod ignis ſubſtantiam participat, hoc eſt, per corpora calida : quorum eadem cum igne eſt ratio & cauſa. Nam ſpiritus ſeu partes igneæ ex iſtiusmodi ſubſtantia ſeu corpore calido exhalantes, una ſecum adjacentem aërem deferunt, qui neceſſario ab alio

aëre,

aëre, & vel ſimilis naturæ, & quod vicem aëris ſubeat, corpore nutriri debet, ſicuti de pollubro ſeu urna fumi prohibendi gratia ad ignem poſita diximus. Hoc ipſi fundamento nituntur Medici, quando columbas, vel catellos aut alia animantia calida plantis pedum, ſeu pulſui manuum, ſtomacho, vel umbilico ægrotantium applicari curant: ut vapores flatuſque maligni ex illorum corpore educantur. Tempore peſtis, ubi univerſus aër contagio inficitur, columbæ, feles, canes aliaque iſtiusmodi animalia calidiora occiduntur, ex quibus maxima ſpirituum copia continuo exhalat: etenim aëre, ob attractionem, quæ ibi accidit, ſpacium ſpirituum qui iſta evaporatione excludebantur, occupante, atomi peſtilentiales & infectæ, quæ per aërem diſperguntur, & cum eodem adveniunt, horum animalium plumis, pilis, pellibuſque inſident & inhærent. Hinc etiam videmus panem recenter ex furno allatum attrahere in enſum vino mucorem vaſis vinariis adhærentem, ſi adhuc calidus operculo imponatur: videmus, etiam cepas aliaque corpora maximè calida, quæ continuè partes ſuas igneas exhalant (cujus rei indicium fortiſſimus illorum odor præbet) contagio aëris infici, ſi eidem exponantur,

atque quo inter alia ſigno cognoſcitur, an tota aëris maſſa infecta ſit. Huc quoque reduci poteſt magna illa aëris attractio, quæ per corpora calcinata fieri conſuevit, præſertim per Tartarum extremo ignis gradu in igneam planè ſubſtantiam translatum, qui intra ſuum ſalem colligitur, inque corpuſcula abit: Etenim obſervavi plus novies aëris ad ſe attrahere, quam ipſemet ponderat. Quod ſi enim libram unicam ſalis Tartari benè calcinati & combuſti aëri exponatis, decem olei Tartari optimi libras vobis ſuppeditabit, attrahendo ita & in corpus redigendo aërem ambientem, & quicquid in eo involvitur; ſicut factum eſt cum oleo Tartari Dn. Ferrier, de quo ſupra mentionem feci. Verum enimverò hoc adhuc parum mihi videtur eſſe ſi comparetur cum attractione aëris, quæ per Corpus fœminæ alicujus Religioſæ Romæ viventis fiebat, qua de Petrus Servius Papæ Urbani VIII. Medicus in libro quodam, quem de Miraculoſis rebus ſui temporis conſcripſit, mentionem facit. Niſi tanti viri autoritate niterer, hiſtoriam ſanè hanc in medium producere non auderem, licet ipſamet virgo monialis illud mihi enarrârit, multique alii Medicæ facultatis Doctores Romæ fidem hujus rei mihi confirmârint. Virgo autem hæc ſacra perpetuis vigiliis atque jejuniis aſſiduo-

que

que orationis mentalis cultu tantum corpori ſuo calorem conciliaverat, ut tota quaſi in igne eſſe videretur, ejuſdemque oſſa planè deſiccata atque calcinata exiſterent. Hoc itaque calore, & igne interno aërem potenter attrahente,aer iſte in virginis hujus corpore, æque ac in ſale Tartari facere conſuevit, omnis in corpus coaleſcebat, cumque omnes ibi aditus maximè paterent, undiquaque ad ſeroſæ corporis humiditatis receptaculum, veſicam ſcilicet, delabebatur,ex qua deinceps in forma liquoris per urinas eum reddebat: namque aliquot hebdomadum ſpacio plus quàm ducentas aquæ libras ſingulis viginti quatuor horis mingebat. Inſigne hoc & ſingulare exemplum experimentis, quæ ad probandam & explicandam attractionem, quâ aer per corpora calida, quæque naturam ignis redolent, attrahitur, in præcedentibus recenſui, faſtigium atque coronidem imponat.

Sextum meum principium erit, quodſi igne vel aliquo corpore calido aerem, & quicquid huic permiſcetur, attrahente, accidat,ut in illo aëre atomi,ejuſdem cum corpore eas attrahente naturæ, diſperſæ reperiantur, attractionem iſtiuſmodi atomorum longè potentius fieri, ac ſi non niſi diverſæ naturæ corpora ibi continerentur, haſque inſuper atomos lubenter & ſpontane-

taneo quaſi impetu in amplexum corporis hujus ruere, firmiterque eidem adhærere: cujus rei ratio in ſimilitudine, quæ inter utrumque intercedit, ſita eſt. Jam autem, niſi in quo ſimilitudo hæc & convenientia conſiſtat, & quid ea ſit, vobis explicarem, eidem reprehenſionis & cenſuræ periculo me expoſitum irem, quod illi, qui vulgari modo & ſaltem ſuperfunctoriè de Pulvere Sympathico, ac ſimilibus naturæ miraculis garriunt, in ſermonis mei principio ſubibant. Ut primum autem, quid per illam ſimilitudinem ac convenientiam intellectum velim, indicavero, vos omnes in eô prorſus acquieturos ſpero. Equidem Vobis oſtendere poſſem, plures dari ſimilitudinum ſpecies, quæ, ut corpora invicem uniantur, efficiunt: ſed de tribus ſaltem, iiſque celebrioribus hîc dixiſſe mihi ſufficiet. Ex his autem agmen ducet ſimilitudo ea, quæ pondera concernit, cujus beneficio corpora quæ in eodem planè ponderis gradu conveniunt, unà congregantur. Ratio hujus rei ſatis patet: quod ſi enim aliquod corpus levius exiſteret, minuſque ponderaret, altiorem ſanè locum, quàm corpus majoris ponderis, occuparet: ſicuti etiam contrà corpus quoddam gravius magis deorſum tenderet, quàm levioris corpus momenti. Verùm, cùm in eodem ponderis gradu concurrant, opti-

optimè etiam, & facili quidem negotio in æquilibrio continentur, quemadmodum ad oculum patet in admodum eleganti illo experimento, quo ingenioſi quidam rerum indagatores, qua ratione quatuor elementa pro diverſis ponderum momentis unum altero ſuperiori aut inferiori in loco collocetur, declarare ſatagunt. In hunc finem in Phiolam vini ſpiritum colore rubro tinctum, ut ſcilicet ignis per eum repræſentetur, infundunt; aërem verò per ſpiritum terebinthinæ cæruleo colore imbutum oculis contemplandum exhibent; hunc excipit aquæ communis portio viridi colore perfuſa aquæ elementum referens; terræ denique loco encauſtum pulveratum, ſeu ſcobem delimatam adjungunt: quibus ita conſtitutis unum ſupra aliud poſitum, ſine ulla tamen confuſione ſeu commixtione videre eſt: quodſi vero violento ea motu agitetis, en!

-- rudis indigeſtaque moles,
quam dixêre chaos,

apparebit, talemque videbitis confuſionem, ut ne ullas quidem corporum horum atomos, quæ ordinis alicujus leges obſervent, nec ſummam redoleant permiſtionem, ibi deprehendi vobis videatur: Ceſſante verò iſtâ agitatione, unamquamlibet quatuor harum ſubſtantiarum locum ſuum

ſuum naturalem repetere conſpicietis; colligendo ſcilicet omnes ſuas atomos, atque eas revocando in maſſam adeò diſtincti ordinis, ut ne minima quidem permiſtio poſſibilis ibi amplius deprehendatur. Secunda corporum ſeſe invicem attrahentium & coëuntium ſimilitudo ea complectitur corpora, quæ æquali raritatis ac denſitatis gradu concurrunt. Natura & effectus quantitatis eſt, ut omnes res, quas circumſcribit, & in quibus reperitur, in unum cogat, modo major quædam potentia, & vis (veluti e. g. concurſus diſcrepantium formarum ſubſtantialium illas multiplicans) iſtud haud impediat. Ratio hujus manifeſta eſt; Eſſentia enim quantitatis eſt diviſibilitas, ſeu aptitudo, ut quid poſſit dividi, quod idem ſonat, ac ſi quis diceret, plures fieri partes; ex quo ſequitur, eam ſuâ naturâ non eſſe plures, ex ſeipsâ igitur & ex ſuâ naturâ mera & continua extenſio exiſtit. Cùm itaque natura quantitatis in genere ad unitatem & continuitatem introducendam tendat, primas ejus differentias, quæ ſunt raritas ac denſitas, ſimilem in corporibus in eodem cum illis gradu convenientibus effectum producere neceſſum eſt. Exemplum hujus rei videmus in aquâ, quæ facilè & fortiter cum aqua commiſcetur, & in unum corpus abit: ſic etiam oleum oleo, ſpiritus

tus vini ſpiritui vini, argentum vivum argento vivo amicè cohæret: verùm non niſi difficillimo negotio oleum & aqua, Mercurius & ſpiritus vini, aliaque diverſæ raritatis & denſitatis corpora uniri queunt. Tertia ſimilitudo, quæ corpora arctiſſimo amicitiæ vinculo connectere apta nata eſt, in figura æquali conſiſtit. Non utar hîc ingenioſâ cogitatione Magni illius Viri, qui corporum continuitatem à quibusdam quaſi uncinulis, aut iſtiusmodi catenatione, quæ corpora conſtringat, & pro eorum diverſitate differat, provenire arbitratur. Ne enim ſingulis nimis diu inſiſtam (id quod jam dum plus juſto me feciſſe vereor) in genere hoc ſolummodò, veluti rem manifeſtiſſimam, pronunciabo, quod ſcilicet, unaquæque corporum ſpecies propriam ſibique convenientem figuram affectet. Videmus id clarè in diverſis ſalibus; quos ſi ſeparatim in mortario conteratis, diſſolvatis, coaguletis, atque quamdiu placuerit, permutetis, ſingulis ſolutionibus, & coagulationibus peractis, ſemper ad priſtinam, naturalemque ſuam figuram redeunt; & unaquæque, atomorum ejuſdem ſalis, ſemper eandem propriamque ſibi figuram repetit: Sal nempè communis in cubos quandrangulares: Sal Nitri in columnas ſexangulares: Sal armoniacus in ſexagonos,

nos, æqué ac nix quæ itidem ſexangularis eſt, formatur: Sal verò urinæ in pentagonos abit; quare etiam Dn. Daviſſon ſingulis calculis, quorum plus quàm octoginta in veſicâ Dn. Peletier inveniebantur, figuram quinquangularem attribuit; etenim una eademque cauſſa efficiens immediata, videlicet veſica, tàm in illos calculos, quàm Salem urinæ vim & actionem ſuam tranſtulerat. Atque ita cùm cæteris ſalibus, ſeſe res habet. Artiſtæ ſeu Deſtillatores obſervârunt, quodſi ſuper caput mortuum alicujus deſtillationis, aqua inde deſtillata, effundatur, eam à capite mortuo, oppidò imbibi, ſtatimque cum eodem uniri: contra, verò ſi alia ſuper infundatur aqua, eam ſupernatare, magnumque, ut in unum corpus coaleſcat, faceſſere negotium: cujus ratio hæc eſt; quod ſcilicet aqua deſtillata, licet corpus homogeneum eſſe videatur, ex multis tamen diverſæ naturæ & conſequenter diverſæ etiam figuræ (id quod Chymici ad oculum demonſtrant) corpuſculis compoſita ſit: atomi vero hi actione ignis ex cubilibus ſuis & quaſi lectis exactiſſime earum extenſioni adaptatis propulſæ, quando antiquos lares & domicilia, hoc eſt, poros illos capitis mortui, quos vacuos reliquêre, repetunt, amico admodum nexu iterum conjungantur,

tur, & quaſi commenſurentur. Idem quoque accidit, quotieſcunque magnâ prægreſſâ ſiccitate pluvia ingruit; ſtatim enim terra eam denuo aquam imbibit, quæ antea â ſole attracta fuerat; cùm tamen contra liquor quilibet extraneus, alteriusve naturæ non niſi difficillimè in eam ſeſe inſinuaret. Dari autem differentis figuræ poros in corporibus, quæ homogenea eſſe videntur, Gaſſendus affirmat, illudque per ſolutionem ſalium figuræ diverſæ in aqua communi factam, probare conatur. Quando, inquit ille, tantum ſalis communis; quantum aqua capere poteſt, e. g. libram unam, in eâ ſolveritis, & tantum unicum ejuſdem ſcrupulum libræ jam dictæ addatis, eum integrum in fundo, inſtar ſabuli ſeu gypſi relinquet: nihilominus tamen multum adhuc ſalis nitri diſſolvet: Et quando aqua non amplius in ſalem Nitri agit, tantum adhuc ſalis armoniaci ſolvet; & ita cum reliquis diverſæ figuræ ſalibus compâratum eſt. Quicquid autem ſit de hujus rei veritate (quam alio in loco examinavi) videmus ſanè, eam naturæ œconomiam eſſe, ut corpora ejuſdem figuræ multò faciliùs commiſceantur, potentiuſque coaleſcant. Atque hanc ob rem etiam illi, qui gluten, quo vaſa ex cryſtallo, porcelanis, aliave materiâ compoſita conglutinantur,

con-

conficiunt, ſuo ſemper glutini, pulveratam ejuſdem corporis, quod reficere in animo habent, portionem immiſcent. Sic etiam aurifabri ipſi aurum & argentum conjuncturi & glutinaturi, ſimilia ſemper eademque metalla ſuæ chryſocollæ admiſcere conſueverunt.

Perveſtigatis ita cauſis & rationibus, ob quas ejuſdem naturæ corpora longè validius, quàm heterogenea, unum alterum attrahit, celeriusque etiam & exactiùs ſibi aſſimilat, videamus quæſo nunc (methodi noſtri tramitem ſequentes,) quomodo magiſtra rerum experientia ratiocinationis meæ calculo ſubſcribat; in rebus enim naturalibus poſtremò omnium ad experientiam; tanquam ad ſupremum judicem appellandum, atque confugiendum eſt; omniſque oratio hujus deſtituta ſuffragiis merito repudianda, aut ſaltem pro illegitimâ habenda eſt. Quotidiè adhuc fieri videmus, ut, ſi quis e. g. manum combuſſerit, igni eam aliquandiu admoveat, eâdemque operâ, dum corpuſcula ſeu atomi flammæ ac manus igneæ ſeſe invicem attrahunt, atque validiores (quales hîc ſunt atomi ignis) reliquas ſuperant, multum manus aduſta levaminis perſentiat. Præterea etiam tritum conſuetudine remedium eſt, (licet maximè tædioſum, at quod malo non minus faſtidioſo

dioſo adhibetur) ut qui oris graveolentia laborant, os apertum ſupra latrinæ orificium, quàm poſſunt diutiſſimè, teneant, quo ſæpius in uſum revocato denique in integrum reſtituuntur; graviſſimo ſcilicet cloacæ fætore halitum oris minus fætidum ad ſe trahente, tandemque penitus tollente. Quos vibrans viperæ lingua, aut hamatum ſcorpionis in cauda ſpiculum feriit, illi ictui morſuique ſcorpionem aut caput viperæ contuſum admovent: quo fit, ut venenum, quod aliàs, veluti per ſpeciem filtrationis, ad cor ut ejus ſolio potiatur, procedebat, retrò eat, recensque facta veſtigia repetens ad primam originem, ubi venenum majori in copia reſidet, revertatur, atque ita læſam prius partem à veneni vi & malignitate liberatam ſervet. Tempore peſtis buſo in pulverem redactus, quin imò ipſemet, ſicut & araneus vivus, thecæ commodè incluſus, tum etiam arſenicum, aut ſimilis ſubſtantia venenoſa circumferri, geſtarique ſolent, quæ infectum aërem, aliàs hominem talia geſtantem contagio perimere aptum natum, in ſe derivant. Atque ille ipſe bufonum pulvis omnem carbunculi peſtilentialis vim elicit, attrahitque. Phagedæna ſeu herpes contagioſus quidem & venenatus humor eſt, equi corpus uſque ad oſſa depaſcens: hujus de collo ſi bufonem

nem ſacculo incluſum ſuſpendatis, infallibiliter equus priſtinam valetudinem recuperabit: bufo enim, cùm præſentius dirumque magis venenum in ſe contineat, virus equum affligens, utpote imbecillius, attrahit, atque in ſuam ſubſtantiam cambit mutatque. Quodſi porrò evaporetis aquam in conclavi benè clauſo, ubi nihil quod vaporem attrahat, deprehenditur, tunc illa per totum conclave parietibus adhærebit, atque prout congelaſcit, ibi iterum in aquam condenſatur: ſi vero quodam in conclavis angulo plenum aquâ pollubrum collocetis, omnem illicò vaporem conclave replentem in ſe derivabit, ita ut poſtea nihil ibi amplius humectatum deprehendatur. Quando deſtillatis Mercurium, (qui ſe in fumum reſolvendo vas recipiens ingreditur:) particulam ejus cucurbitæ capitello illinite, quô facto omnis in alembico Mercurius congregabitur, & ne minimum quidem Mercurii in vas objectum ſeu recipens deſtillabit. Quodſi ſpiritum ſalis aut vitrioli, vel balſamum ſulphuris deſtilletis, & ſpacium inter ſpiritum & caput mortuum, ex quo iſte provenerat, intercedens liberum omninò relinquatis, tunc ſpiritus ad caput mortuum revertentur, quod cùm ſit fixum, & aſcendere nequeat, illos ad ſe attrahit. In patria mea (idem

& hîc

& hîc fieri credò) cellam penuariam pro toto anno copiâ carnis cervinæ & damarum adornant, idque eô tempore, quo carnes hæ ſucci & ſaporis bonitate excellunt, quod quidem menſe Julio & Auguſto accidit, facere ſolent; modus autem parandi hic eſt: poſtquam optimè conditæ, faleque conſperſæ fuerunt, in olla fictili, aut cruſta ſecalina dura coquuntur, & quando refriguêre, butyro recenti cocto ad ſex digitorum eminentiam, ne ſcilicet aër illas perdat, conteguntur. Nihilominus tamen, ut ut maxima adhibita fuerit diligentia, tempore quo ejuſdem naturæ & ſpeciei animalia libidinantur, carnes in illis ollis aſſervatas rancere, magnamque ſubiiſſe alterationem animadvertitur, ob ſpiritus hoſce hircoſos, qui eâ tempeſtate ex brutis viventibus erumpunt, atque à carne mortua ejuſdem naturæ attrahuntur: & tum quidem ne caro illa corrumpatur vix prohiberi poteſt. Præterlapſâ autem eâ anni tempeſtate, nihil iſtiuſmodi toto reliquo anno timendum venit. Mercatores vinarii in hac æque ac aliis regionibus vino abundantibus notant tempore, quo vineæ floreſcunt, vinum in cellâ fervere ac deſpumare quaſi fæcemque quandam albam ſpumando excernere, quam, opinor, vini florem appellant, inque vini ſuperficie ſepo-

ſeponere, qui vini fervor eo uſque durat, donec ex vitibus flores deciderint, atque tum demum vinum deferbuit, poſitoque fervoris æſtu ad ingenium redit. Neque demum hodiè hujus rei obſervatio nata eſt, (nam, ut taceam multos alios, qui de ea tractant) S. Ephrem Syrus in ultimo ſuo teſtamento (ferè jam mille trecenti anni ſunt) eandem vini circumſtantiam recenſet, quod ſcilicet eodem tempore quo vites ſpiritus ſuos in campum exhalant, vinum in doliis ita ferveat ſpumetque; atque etiam utitur ſimili exemplo à cepis ſiccis deſumpto, quæ repoſitæ in granario denuo germinant, quando quæ in hortis ſatæ ſunt ex terra prodire, atque erumpere ſpiritibuſque ſuis balſamicis aërem perfundere incipiunt. Quibus exemplis, ut pote in natura obviis, quâ ratione homines vivi & animæ mortuorum inter ſe participent, indicare geſtit. Spiritus autem illi vinoſi, è floribus efflati, dum aërem undiquaque implent, (veluti ſpiritus roriſmarini ex Hiſpaniâ promanantes, quorum modò mentionem fecimus) à vino, (quod cùm iſtiuſmodi ſpiritibus abundet, quaſi originem ipſis præbet) in dolia attrahuntur: qui ſpiritus recentes & plurimùm volatiles adventu ſuo ſpiritus vini vel maximè fixos levant, excitantque, unde talis ibi fermentatio exoritur, ac ſi quis vinum

vinum dulce, aut novum infuderit. In omni enim fermentatione partes terreſtres ac oleoſæ ab eſſentialibus ſeparantur, levioreſque ad ſuperficiem adſcendunt, graviores verò in fæcem tartaream degenerant, fundumque petunt. Quodſi igitur hoc tempore vinum negligentius curetur, nec in loco convenienti & temperato aſſervetur, vaſaque vinaria plena & benè operculata cuſtodiantur, omniſque præterea alia diligentia & cura quam Vietores hac in re gerere conſueverunt, adhibeatur, periculum eſt, ne vinum paucarum virium & infirmi ſaporis expectationem noſtram fallat: quando enim ſpiritus hi evaporant, unà ſecum ſpiritus vini, quos antea excitârunt, & quibus ſe permiſcuêre, auferunt; Eodem planè modo ac oleum Dn. Ferrier volatiles roſarum ſpiritus per aërem diſperſos cum roſæ florerent, attrahens, novam experiebatur fermentationem & ſingulis annis ſimiles attrahebat ſpiritus ob affinitatem, quam modò dictum oleum cum hiſce ſpiritibus à prima origine contraxerat: poſtmodum verò eâ anni tempeſtate præterlapsâ eâ privata fuerat. Eadem quoque de cauſâ mantile rubro mori vel vini colore maculatum, facili operâ expurgatur, ſi eâ tempeſtate, quâ hæ plantæ in florem ſe aperiunt, laventur; alio verò tempore &

opera & lixivium in his maculis eliminandis perditur. Neque verò ſolummodò in Gallia, aliiſque locis, ubi vineæ parum à vino diſtant, iſtiusmodi fermentatio accidit. In Anglia enim, quæ tot non gaudet vineis, ut inde vini copiam comparare queamus, idem obſervatur, immo aliquid ſuprà. Nam licet apud nos vinum haud conficiatur, nihilominus vinum maximâ quidem in abundantiâ advehitur: & præcipuè tribus ex locis nobis adeſt: ex inſulis ſcilicet Canariis, Hiſpania, & Aquitania. Cum autem hæ regiones ſub diverſis climatibus, latitudiniſque gradibus ſitæ ſint, atque conſequenter una alterâ calidior exiſtat, eædemque arbores & plantæ in hâc citius, in alia verò tardius floreſcant; accidit quoque ut varia noſtra vina citius tardiuſvé ferveant, prout unaquæque vinearum, ex quibus proveniunt, in ſolo natali citius vel tardius florere incipit: etenim rationi conſentaneum eſt, vinum quodlibet multò lubentius ejus vineti ſpiritus, unde primùm producebatur, quàm alios attrahere. Non poſſum hîc, quin paululum digrediar ad evolvendum alium naturæ effectum, quem ſæpiſſimè oculis uſurpamus & qui non minus, ac præcipuum, de quo tractamus, argumentum, ſcitu eſt digniſſimus. Videbitur forſitan cauſas ejus ac vires adhuc profundius

dius latitare, ac denſiori obſcuritatis velo obductas eſſe; conveniunt tamen multis in circumſtantiis quoad ad principia; utut in aliis maximè etiam diſcrepent. Sermo hîc nobis eſt de nævis maternis, qui vulgo vocantur ſtigmata, atque infantibus accidunt, quoties matres illos utero gerentes, geſtationis tempore, rei alicujus appetitu torquentur. Sed ut hac in re, ordine couſueto procedam, primo quædam exempla in medium proferam. Mulier quædam nobiliſſima, quam multi in hac ſpectatiſſimâ congregatione, ſi non à facie, ſaltem ob celebrem famæ & nominis exiſtimationem nôrunt, figuram mori in collo ita exactam gerit, ut ne pictor quidem ſeu ſculptor illud accuratius depingere & repræſentare ſciret: neque enim tantummodo eundem plenè refert colorem, ſed etiam eâdem magnitudine extra carnem prominet, æque ac ſi exſculptum foret. Mater hujus fœminæ nobiliſſimæ utero illam gerens mora comedendi appetentiâ corripiebatur; atque imagitione ejus hoc circa objectum verſante, atque in id unicè attentâ, neſcio quo fato morum, (cùm prima vice fructum hunc oculis adſpiceret,) in collum ipſi cecidit; cujus ſuccum rubicundum ſtatim omni induſtria eluere & abſtergere conabantur, ex quo tem-

pore nihil amplius animadvertebat: Nati autem infantis collo mori figura impreſſa deprehenſa fuerat, eodem quidem in loco, quem fructus in collum matris delapſus occupaverat; & jam ſingulis annis, quando mora creſcunt, impreſſio hæc, vel ut melius rem exprimam, excreſcentia intumeſcit, augetur, depaſcit, ac inflammatur. Alia quædam Virgo, quæ ſimili macula ingenita notata erat, ſed quæ fragum repræſentabat, longè majori ab eâ incommodo afficiebatur: etenim tempore fragorum non ſolum carnem depaſcebat, inflammationemque concipiebat, ſed veluti abſceſſus difrumpebatur, ex quo humor acris & corroſivus profluebat: quæ moleſtia tam diu illam excruciârat, donec chirurgus quidam peritus quicquid mali aderat, cauterio eradicaverit, ex quo tempore nullam amplius hac in corporis parte mutationem, quæ tamen anteà mirum quantum ipſi incommodum attulerat, perſenſerat, & ſolummodo cicatrix quædam ibi permanſerat. Jam igitur, quæſo, faciamus periculum, omnemque quam quidem poſſumus operam demus, ut admirabilis hujus effectûs cauſas perſcrutemur. Ut itaque initium faciam, dico, omnes ſenſuum noſtrorum actiones cum quâdam materiali & corporea ſubſtantiâ, participare,. hoc eſt, nonnullas atomos corporis

ris in ſenſus agentes, illorum organa ingredi, per quæ veluti per tubos ſeu canales ad cerebrum & imaginationem deducuntur. Res in odoribus atque ſaporibus ſatis patet. Quod vero ad auditùs ſenſum attinet, aër externus membranulam illam, in auris penetralibus ſitam (tympanum aliàs vocatur,) agitat movetque, ex qua deinde ſimilis motus in malleum ibi annexum derivatur, malleus verò incudem feriens motum aëris in aure incluſi reciprocum producit, quem aëris motum ſonum nos appellare ſolemus. Viſum autem quod concernit, manifeſtum eſt, radios lucis in objecto reflexos oculos intrare; nec fieri poteſt, quin lux effluvium quoddam corporis illam reflectentis unà ſecum adducat, prout in ſecundo principio aſſeruimus. Reſtat igitur ſolummodo, ut monſtremus, idem quoque in ſenſu omnium maxime craſſò, tactu videlicet, fieri. Quodſi enim verum eſt, ſicuti ſupra oſtendimus, omne corpus continua emanatione atomos foràs propellere, nulla amplius difficultas hîc occurrit. Verum enimverò ut fidem hujus rei magis adhuc confirmemus, omnemque dubitationis anſam penitus tollamus, illam ad oculum demonſtrabo; ac unuſquiſque quadrantis horæ ſpatio, immo breviori, ſi modo rei raritas ipſi ſalivam moveat, eam experiri, periculum-

culumque facere poterit. Non dubito quin cognitum vobis fiet, quàm arcto affinitatis vinculo aurum & argentum vivum connectantur; nam, ſtatim ac aurum vel leviter argentum vivum tangit, mercurius illi adhæret, coloremque candidum conciliat, adeo ut non amplius aurum, ſed ſolummodo argentum eſſe videatur. Si poſtmodum aurum hoc dealbatum in ignem projiciatis, ſtatim, mercurio ignis fervore profligato, aurum ad primam coloris elegantiam redit; repetito autem ſæpius hoc labore, & procedendi modo, illud calcinatur, atque tunc aurum terere, & in pulverem redigere poteſtis. Nullum enim, præter mercurium, in rerum univerſitate diſſolvens datur, quod ſolidum auri corpus æqué probè calcinare; & comburere aptum natum ſit. Loquor autem de illo, qui jam à natura conflatus atque formatus eſt, nolens ſermoni meo immiſcere illum, cujus in Secretis Philoſophorum mentio facta fuit. Mittatis itaque mercurium in vaſculum ex porcellanis confectum, aut etiam aliud vas proprium, illumque unius manûs digitis agitetis; quod ſi jam in alterâ manu annulum aureum geſtetis, tunc ſtatim colore albo tingetur, mercurioque obducetur, etiamſi nullo modo unum alteri admoveatis. Adhæc, ſi laminam auri, vel

vel ducatum aureum clauſo ore comprimatis, & dein digitum ſaltem pedis in mercurium ingeratis, ibiq; paululum retineatis, tunc aurum in ore veſtro albedine, & mercurio undiquaque obtectum deprehendetur: quodſi inſuper aurum hoc ad evaporandum omnem mercuriū, in ignem mittatis, hancque operam ſæpius iteretis, aurum veſtrum æqué calcinatum apparebit, ac ſi illud reverâ hydrargyro per amalgama junctum fuiſſet. Totum hoc negotium longè celerius, & efficacius perficietur, ſi loco mercurii communis mercurio antimonii utamini: quippe qui calidior multò eſt, magiſque penetrat, quin immo vi ignis profligatus multum ex auri ſubſtantiâ ſecum auferet, ita ut reiterato ſæpè hoc labore, nihil auri vobis amplius reſtet, quo ulterius hujus rei periculum facere poſſitis. Cùm itaque Mercurius frigidus totum corpus ita penetrat, non eſt, ut mirum nobis videatur, ſubtiles fructus ex plurimis particulis igneis conflati atomos longè celerius faciliùsque ibi ſe inſinuare. Adhuc in ſequentibus vobis oſtendam, quomodo iſtiusmodi ſpiritus & ut ita dicam emanationes æqué ſubito chalybem ipſum, corpus maximè frigidum durumque, penetrando ſubeant, ibique per plures menſes, immo aliquot annos deliteſcant. In cor-

pore vivente, quale eſt corpus humanum, ſpiritus interni externos (quales hîc ſunt ſpiritus fructus) plurimum adjuvant, aditumque ad cerebrum illis maximè facilem reddunt. Magnus naturæ Architectus, humanum corpus, admirandum naturæ corporeæ ſpecimen, fabricans, in eo ſpiritus internos, veluti excubias, diſpoſuit, ut quicquid deprehenderent, oppido deferrent ſuo imperatori, hoc eſt, imaginationi, quæ tanquam magiſtra univerſam hanc familiam dirigit, & gubernat: ut ſcilicet homo, quæ extra regni ſui limites, in magno terrarum orbe, gererentur, reſcire, ac cognoſcere, & quod noxam ipſi afferre optime natum eſt, fugere, utile vero ſectari poſſet. Etenim excubiæ ſeu ſpiritus hi interni, omneſque organorum ſenſuum incolæ hæc dijudicare ſoli, minimè quidem valerent. Quare etiam Cogitatione ſeu Imaginagitione ab aliis objectis diſtractâ, ſpiritus interni nequidem, utrum homo vinum, modò exhauſtum, biberit, nec ne; vel utrum viderit hominem, quem modò ſalutarit, eò ipſo momento quo fixis illum oculis intueretur; vel etiam utrum audiverit ſonum, quem quis voce vel fidibus modo coram ipſo cecinerit, ſcirent, vel cognoſcerent. Nam ſpiritus interni quicquid acquiſivêre, imaginationi regerunt, quæ, niſi in contem-

plan-

plandis aliis objectis magis ſeriò occupetur, varias inde ideas atque imagines efformat; hæ enim atomi, quando ab internis ſpiritibus ad imaginationem è loco extraneo deferuntur, in eadem ſimile quoddam ædificium conſtruunt, ſeu potius ichnographiam & exemplum corpori, ex quo prodeunt, ex aſſe, & perfectè reſpondens, deſignant. Quando verò noſtra imaginatio inpræſentiarum illis haud amplius opus habet, in loco quodam proprio horrei ſui collocat & recondit, unde eas pro lubitu reſumere atque repetere poſſit. Quod ſi autem objectum quoddam imaginationem maximè commoveat, eamque plus reliquis utpote communiter obvenientibus, premat & perturbet: ſuos ſatellites ſpiritus ſcilicet internos ad confinia remittit, ut omnia explorent, ſingulaque ad amuſſim referant: atque hinc eſt, ut quoties homo inopinato alterius vel hominis, vel etiam objecti aliûs, quod jam dum amplum vel averſionis vel deſiderii in eâ locum occupavit, conſpectu opprimitur, ſtatim colorem immutet, jamque erubeſcat, modò palleat, mox iterum rubore ſuffundatur, idque diverſis vicibus, prout hi miniſtri, ſpiritus nempe interni, celeri curſu aut gradu ſuſpenſo ad objectum feruntur; poſtea perceptis novis revertuntur, eaque ad imagina-

tionem, quæ, ut dixi, earum magiſtra eſt, deferunt. Verum præter aditus, de quibus loquimur, qui ad cerebrum uſque partibus corporis externis nervorum beneficiô, patent, regia adhuc via datur à cerebro ad Cor: per quam ſpiritus vitales, ut in animales permutentur, ex corde in cerebrum adſcendunt, & per hanc ipſam viam imaginatio cordi partem atomorum ab objecto quodam externo acceptarum tranſmittit; quæ ibidem maximam in ſpiritibus vitalibus ebullitionem procreant, & prout atomorum ex improviſo advolantium fert genius & natura, vel cordis dilatationem & quaſi hiatum cauſantur, vel illud, conſtringendò, triſtitiâ afficiunt; atque hæ duæ diverſæ ac contrariæ actiones primi effectus generales exiſtunt, ex quibus poſtea omnes animi affectus particulares promanant, quos non eſt ut hoc loco plenius percurram, cùm alibi id à me factum fuerit, ubi hac de re datâ operâ egi. Præter has autem vias, quas viri cum fæminis communes habent, alia adhuc datur, quæ mulieribus propia eſt, & à cerebro ad uterum procedit, quâ viâ ſæpenumerò accidit, ut vapores adeo violenti & copioſi cerebrum petant, ut tùm hujus, tùm imaginationis actiones impediant & perturbent, variaſque convulſiones, deliria, aliaque mira ſymptomata producant: per quem etiam

cana-

canalem, quoties id neceſſitas efflagitat, ſpiritus ſeu atomi celerrimò & inoffenſo pede ad uterum feruntur.

Nunc, age, conſideremus, quomodo fortis hominis alicujus imaginatio in imaginationem alterius debiliorem & magis paſſivam mirè quidem agat. Singulis fermè horis videmus, quod oſcitante uno oſcitet & alter. Quando forte fortuna in homines effuſiſſimè ridentes incidimus, vix ac ne vix quidem riſum continere poſſumus, licet cauſam, ob quam alii rident, ignoremus. Si intramus domum, ubi omnes contriſtantur, melancholici evadimus: nam ſicuti dicebat ille:

- - - Si vis me flere, dolendum eſt
Primùm ipſi tibi.

Fœminæ & pueri, quippe qui multa humiditate ſcatent, & flexilis admodum animi ſunt, omnium maximè faſtidioſo huic imaginationis contagio ſubjecti ſunt. Novi mulierem, complexionis admodum melancholicæ, & uterinis affectibus plurimùm obnoxiam, quæ ſe à dæmone obſeſſam credebat, & admirandas actiones, quæ ab hominibus parùm circumſpectis pro ſupernaturalibus, & dæmoniacis propriis habebantur, edebat. Erat autem fœmina nobilis, & in hæc mala ſolummodò ob acerbiſſimum dolorem,

quem ex morte mariti ſuſceperat, inciderat. Hæc ipſa ſecum habebat quatuor vel quinque virgines, quarum aliæ ipſi cognatione conjunctæ erant, aliæ verò ut pediſſequæ famulabantur, hæ ſimul omnes æqué ac ea obſeſſæ videbantur, atque non minus prodigioſas operationes exercebant. Separabantur itaque ab eâ hæ puellæ; ejuſdemque conſpectui ac convictui ſubductis (malum enim apud eas nondum tàm altas radices egerat) ſola dominæ abſentia in præſens remedium ceſſerat: quin immò illa ipſamet, atrâ bile è corpore ſuo, opem ferentis Medici interventu, eductâ, reſtitutoque in integrum utero, priſtinam valetudinem recuperavit. Nullus autem ibi latitabat dolus, nulla diſſimulatio. Poſſem adhuc iſtiusmodi res quam plurimas, & notatu ſatis dignas, quæ aliquando Virginibus monialibus in urbe Loudun acciderunt, recenſere, verùm cum olim ex illis oris redux factus, in peculiari oratione, ubi ſingula exactiſſimè diſcuſſi, hoc præſtiterim, inpræſentiarum hac de re

- - *Verbum non amplius addam,*

ubi prius vos rogatum ivero, in mentem revocetis, quod quando duæ cheles ſeu citharæ, fidibus utriusque ad harmoniam intenſis, parum inter ſe diſtantes quodam in

in loco reponuntur, atque unius chorda pulſatur, tunc chorda alterius teſtudinis ſeu citharæ huic conſona eodem temporis momento commoveatur, licet ne muſca quidem eam tetigerit, cujus rei Galilæus admodum ingenioſè rationem reddidit. Ut igitur, quæ ſuper hac re in medium attuli, applicem, dico, impoſſibile eſſe, ut duo homines invicem ſeparati, unus alteri æqué proximus, ac eſt infans matri, quando eum utero gerit, exiſtat: ex quo concludere licet, omnes affectus vehementis imaginationis, dum in aliam debilem, paſſivam & teneram agit, longè majoris efficaciæ eſſe debere in matre in infantem agente, quàm ſi aliorum hominum imaginatio in eorum imaginatinem, cum quibus ipſis nihil eſt negotii, agat. Et quemadmodum planè impoſſibile eſt, ut vel ullus reperiatur citharædus, qui, licet peritiſſimus ſuâ ſit in arte, tàm artificioſè duas citharas intendat, ut ad æqué perfectam harmoniam cadant, ac ſummus orbis Arbiter in corporibus matris ac embryonis produxit; ita etiam conſequenter ſequitur, nullo modo, nullaque ratione fieri poſſe, quin chordæ principalis matris, (quæ eſt ejus imaginatio) percuſſione, motus & agitatio in chorda conſonante infantis, (ejus itidem imaginatione) neceſſario exoriatur longè major, quàm motus

à pulſatâ unius teſtudinis chordâ in alterius chelis chordâ conſonante productus, unquam eſſe poterit. Et quando mater ſpiritus quoſdam à parte aliqua ſui corporis emittit, oportet, ut alii ejuſdem naturæ ſpiritus eundem in corpore embryonis locum occupent. Jam, age, in memoriam revocemus, quomodo matris imaginatione, atomis corporeis ex morô ſeu frago in collum ejus aut ſinum delapsâ profluentibus refertâ, tumque temporis ab hoc accidente maximè perturbatâ, eveniat, ut magna harum atomorum pars ab hac commotione ad infantis cerebrum, nec non poſteà ad ſimilem eândemque corporis partem, utpote quæ omnium prima ictum ſubiit, ac intra quam & cerebrum ſuum tàm celeres & frequentes nuncii ambulant, uti antea depinximus, non poſſit non tranſmitti. Infans quoque (cujus partes ad eundem cum partibus matris conſenſum cadunt) non poteſt quin intra imaginationem & collum vel ſinum proprium eundem ſpirituum motum & agitationem, quam mater intra ſuas corporis partes perducit, ad amuſſim obſervet: cumque infantis ſpiritus comites habeant atomos mori, quas mater imaginationi embryonis tranſmiſerat, quid poſſunt aliter, quàm ut in tenerrima ejus cuticula profundam poſt ſe, ac permanentem relin-

relinquant impreſſionem, cui tamen matris cutis ob duritiem, quâ valet, reſiſtit. Veluti ſi tormentum manuarium pulvere nitrato ſolùm farcitum, contra marmor explodatur, pulvis tormentarius nullum aliud producit effectum quàm ut marmor parumper conſpurcet; ex quo tamen ſtatim, ſi vel leviter fricetur, ſordes iterum eluuntur; contra verò, ſi ſclopetum in faciem himinis exoneretur, pulveris tormentarii granula cutem ejus penetrant, ipſique inhærent, atque ibi veſtigiis firmiter impreſſis per totum vitæ curriculum durant, cæruleoque ſuo ac inſtar ſoricis nigricante colore, quem perpetuo retinent, ſeſe produnt. Sic quoque eodem planè modô fructûs atomorum granula, quæ à collo matris profecta ad ejuſdem imaginationem, ab eaq; dimiſſa, ſimilem in cute infantis locum petiêre, ibi reſident, firmumque figunt pedem, ſuntque inſtar radicis, à qua ſimilis fructûs atomi per aërem diſperſæ, tempore quo florere ſolent, attrahuntur, (ſicuti vinum in dolio, & maculæ in linteis volatiles vini ſpiritus ex floribus vitium conſuetâ anni parte attrahunt) quod dum fit, pars cutis, in quâ reſident, fermentatur, intumeſcit, adjacentia depaſcit, inflammatur, immo verò nonnunquam diſrumpitur. Sed ut huic nævorum maternorum

mira-

miraculo majorem adhuc admirationem conciliemus, atque id conſideratione dignius reddamus (quandoquidem hac in re verſamur) intermittere non poſſum, quin aliam adhuc circumſtantiam attingam, quæ primò adſpectu hoc naturæ miraculum cauſarum, quas modo recenſui, legibus eximere velle videri poſſet: ſed reverâ, ubi prius eam probè examinaverimus, ab iisdem principiis abſolutè dependere videbimus. Nimirum ſæpenumerò accidit, ut veſtigia rei deſideratæ infanti imprimantur, etiamſi illa corpus matris ne extremo quidem digito tetigerit, vel in illud inciderit: ſufficit, ſi quædam res alia corpus mulieris gravidæ feriat, vel in partem ejus aliquam, dum iſtiusmodi appetitus in imaginatione illius dominatur, inopinatò delabatur: & ſtatim rei ita deſideratæ figura poſtmodum in eadem corporis infantis parte, qualis quæ primum ictum in matre receperat, fuit, amuſſatim expreſſa apparebit. Ratio hujus eſt, quod ſcilicet deſideratæ rei atomi à luce elevatæ, vadunt ad cerebrum gravidæ mulieris per canalem oculorum, æqué ac aliæ atomi magis adhuc materiales, provenientes à tactu corporali, eò loci nervorum ductui inſiſtentes, tenderent. Atque ex hiſce corpuſculis mater in ſuâ imaginatione typum quendam, ſeu exemplum,

um, totum, unde emanant, perfectè ferens, efformat. Quodſi jam fœmina on niſi intrinſecùs petatur, atomi quæ ſua imaginatione verſantur, ſolummo-) cor invadunt, atque dehinc imagina-onem & cor embryonis occupant; at-ıe ita in utroque affectum & paſſionem ıimi adaugent & confirmant, quæ ad m violentum ferri poteſt impetum, ut ſi mater re deſideratâ fruatur, hæ ani-ıi turbæ ultimam utrique ruinam affer-:, aut ſaltem magnam in corpore altera-onem cauſari & valetudini inprimis no-:re queant. Interim, ſi inopinatus qui-am impetus in partem corporis matris iquam fiat, ſpiritus in cerebri ſolio re-dentes illico ab ejusdem imaginatione) tranſmittuntur (ſicuti non ſolùm in re-us appetitum concernentibus, ſed & in .iis omnibus quæ præter opinionem ob-eniunt, idque tàm inter viros quàm fe-ıinas, accidit,) atque hi ſpiritus majori el minori impetu in transverſum rapiun-ır, prout animi affectio cum majori vel ıinori violentia conjungitur; æqué ac ui ſingulari aliquem amore proſequi-ır, illico accurrit, quoties fores pulſan-ır, aut

Hylax in limine latrat;

ì ſemper ſpe & expectatione lactatus, illum

illum ipſum eſſe, de quo unicè cogitat, (nam

qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt)

atque eum inviſere. Spiritus hi inopinato hoc impetu commoti, cùm eo temporis momento cum corpuſculis vel atomis rei deſideratæ, quæ omnem ejus phantaſiam tantâ vi occupant, commiſceantur, eas unà ſecum ad partem corporis invaſam, tum etiam ad eandem in corpore infantis particulam, pariter ac ejuſdem imaginationem deducunt. Quibus ita conſtitutis, quicquid poſtmodum accidit, eodem modò tùm in matre tùm in infante ſeſe habet, veluti ſi morum vel fragum in ſinum aut collum Nobilium fœminarum incidit, quâ de re jam nunc ſermonem ad vos habui. Concedite mihi quæſo, Auditores, digreſſionem meam in tantum adhuc extendam, quo vobis ad confirmandam impreſſionem, & activitatem, quâ imaginatio matris in corpus infantis, quem utero gerit, agere ſolet, rem admiratione valdè dignam, & toti Aulæ Anglicæ optumè notam, enarrare poſſim.

Matrona quædam, mea cognata, (erat mea neptis de Forteſcu, filia Comitis Arondel,) Londini interdum me inviſebat. Formæ venuſtate inprimis & decorâ membrorum compoſitione præſtabat, neque

neque id ignorabat, quin-potius in ſinu gaudebat, in id ſedulò incumbens, ut hanc gratioſi vultûs ſpeciem non ſolum integram conſervaret, ſed etiam omni, quâ poſſet quidem curâ, eam adjuvaret. Hæc fœmina ſibi ipſi perſuadebat, multum quidem ornamenti ex illis emplaſtris (Galli muſcas vocant, quas hodiernæ mulieres ad decoris lenocinium figurâ variè excogitatâ diverſis faciei partibus illinunt) vultui ſuo accedere, quare etiam maximam operam dabat, ut præ reliquis, inexquiſito horum apparatu curioſitatem ſingularem oſtenderet. Verùm ſicuti difficile eſt, in rebus, quæ ab opinione noſtrâ potius, quàm à natura dependent, mediocritatem ſervare; ita etiam illa, in portandis iſtiuſmodi emplaſtris planè modum excedebat, totamque illis faciem onerabat. Quamvis autem hoc mihi parum placeret, atque inſuper ipſi ſuper hac vanitate mentem meam liberè aperire potuiſſem, ipſaque bonam in partem interpretata fuiſſet: nihilominus tamen mihi haud videbatur tum tempus eſſe, ut dum, tantâ me ſuavitate, & quâ erat bonitate ſingulari inviſere dignabatur, vel minimum, quod ipſam contriſtare, aut leviter ſaltem urere poſſet, dicerem; Tandem vero, ut quodam die, per jocum, ita quidem ut ne ægrè ferret,
hoc

hoc ipſi inſinuarem, animum induxi recordatus, quod

> - - *ridentem dicere verum*
> *Quid vetat?*

quare cum prægnans eſſet, eò ſermonis noſtri filum tranſtuli, ſollicitè inculcans, ut valetudinem optumè curaret, quam more feminarum, ætatis flore vigentium, & quid ſit morbis obnoxium eſſe, adhuc ignorantium, tantum non negligere videbatur. Gratias mihi agebat maximas, quod de illius ſalute tàm ſollicitus eſſem, cæterum ſignificans, ſe quidem non arbitrari, quod contra ſanitatis ſuæ, quippe quâ, etiamſi utero gereret, optimâ uteretur, commodum faceret. Deberes ſaltem, ajebam, infantis tui curam gerere. Ah! quantum ad hunc attinet, dicebat illa, nihil eſt, quod ad commodum ſuum promovendum intermittam. Interim tamen, pergebam ego, vide quæſo, quot emplaſtris totam faciem oneraveris? An non metuis, ne infans tibi naſcatur, qui ſimiles in vultu nævos habeat. At illa: quid inde periculi imminet? quæ comparatio, infantem mihi natum iri facie notis ingenitis infectâ, propterea quod ego portandis hiſce emplaſtris delecter? Nondum igitur, ipſi reſpondebam, audiviſti, quàm admirabiles effectus ab imaginationibus

matrum

matrum dum gravidæ ſunt, producantur, & tenerrimis embryonum corpuſculis imprimantur? Quin age, ad nonnullorum narrationem me accingam. Hæc fatus, varias ipſi ſuper hac re hiſtorias recenſui, veluti illam quæ narratur de Regina Æthiopiæ, quæ infantem candidum pepererat, cujus rei cauſam B. Mariæ Virginis imagini, quam inferiori lecti parti affixerat, & devoto cultu venerabatur, adſcribebant; aliam, de quadam muliere, quæ infantem pepererat hirſutum, ſimili de causâ, ſcilicet ob imaginem S. Joh. Baptiſtæ in deſerto, cilicinam ex camelorum pilis veſtem induti. Narravi inſuper admirabilem illam antipathiam, qua defunctus Rex Jacobus gladium vaginâ vacuum averſabatur, cujus rei cauſſa adſignabatur hæc, quod nempè quodam tempore Magnates nonnulli Scotiæ vi irruerent in conclave Reginæ matris, cum gravida eſſet, atque cum primario ſuo Miniſtro, qui Italus natione fuerat, neſcio quid rei deproperaret, quem illicò gladio transfodiebant, ac reginæ pedibus objiciebant; immo verò, tantâ in eum crudelitate ſævierant, ut parùm abfuerit, quin ipſammet Reginam, quæ ut Miniſtrum incolumem ſervaret, in medium ſe conjecerat, conſauciârint; cutis certè diverſis in locis levia quædam vulnera acceperat: de qua

Tragæ-

Tragædia Buchananus in ſua hiſtoria mentionem facit. Quidquid ſit, Rex quidem Jacobus, filius, per totos vitæ dies ſtrictum enſem eò uſque averſabatur, ut ejuſdem adſpectu tantum non obſtupeſceret: & licet aliâ quavis occaſione, nulli animi magnitudine ceſſerit, in hoc tamen ſeipſum vincere nunquam poterat. Adhuc recordor, cùm equeſtri Torquatorum dignitate me exornaret, jamque ceremoniarum ordo requireret, ut gladii mucrone axillam meam contingeret, à ſeipſo, ut enſem intueretur, impetrare minimè potuiſſe, ſed aliorſum reſpexiſſe, ita quidem, ut cùm axillam tangere deberet, fermè mucronem in oculos fixiſſet meos, niſi Dux Bouquainganiæ, qui hoc futurum eſſe pernoverat, manu ſuâ gladium, quò inclinare ſe debeat, deduxiſſet. Similes hiſtorias ipſi plures citabam, ut intelligeret, comprehenderetque imaginationem matris vehementem impreſſionem conſideratione dignam in corpus infantis, idque magno ejus detrimento, facere poſſe. Adhæc quæſo conſideres, ajebam, quàm attenta ſis in hæc emplaſtra; nunquam non imaginationi obvia continuâ cogitatione ſequeris, & ex quo in hoc conclavi verſaris, plus decies parvum tuum ſpeculum inſpiciens, ea contemplata fuiſti. An non eſt, ut timeas,

meas, ne tuus infans facie maculis hiſce emplaſtris ſimilibus refertâ naſcatur, aut potius ne quidquid nigri in plurimas diviſum particulas in te conſpicimus, in unum coaleſcat, mediamque infantis frontem, locum totius vultûs maxime conſpicuum, occupet? Næ! macula ducatum aureum magnitudine adæquans ſingularem huic loco gratiam conciliaret? Ah! bone Deus! inquiebat illa, toto geſtationis tempore ne unicum quidem emplaſtrum faciei imponam potius, quàm ut tale quid mihi accidat! Dictum factum! Omnia ſtatim emplaſtra à facie ſuſtulit, & abjecit. Amici poſtea cum eam facie ita denudatâ viderent, ex eâ percontabantur, cur illa quæ aliàs inter omnes aulæ fœminas, quod hoc decoris lenocinium, (emplaſtra intelligo,) attinet, maximè curioſa fuerat, ſimul omnia rejecerit, illisque ultimum vale dixerit? Patruum ſuum, reſpondebat, in quo magnam poneret fiduciam ipſi aſſeveraſſe, fore, ut ſi geſtationis tempore iſtiusmodi emplaſtris faciem oneraret, infans in lucem edatur, cui nævus niger ad ducati aurei magnitudinem accedens mediam frontem inceſſerit. Hoc præſagium adeò profundè in imaginationem ſuam inſculptum erat, ut de eô unice & ſemper cogitaret. Atque ita miſera hæc,

quæ

quæ adeo metuerat, ut ne infantis frons notâ quadam ingenitâ inficeretur, prohibere minime potuit, quin natus fuerit in medio frontis maculam nigram gerens, eadem prorſus magnitudine & figurâ, prout in animo ſuo & imaginatione mater eam conceperat. Filia erat, alioquin valdè pulcra; pauci ſunt menſes, ex quibus illam vidi; ſicque perpetuo hanc vehementis maternæ imaginationis notam circumfert. Nolo, Auditores, verba ad vos facere de femina illa in veſtra viciniâ Carcaſſona degente, quæ non multis abhinc menſibus prodigioſum monſtrum, ſimiam quandam ſingularem, quam, uterum geſtans, ſubinde videre geſtiebat, exactè referens, enixa fuit: etenim hujus rei hiſtoria vobis, quam mihi notior eſſe debet: neque de iſta dicam muliere, ex oppido S. Maxent, quæ cùm licet gravida, prohiberi haud poſſet, quo minus miſerum infantem fœminæ alicujus peregrinæ, qui ſine brachiis, natus fuerat, viſum iret: expleto ad pariendum tempore ſimile monſtrum peperit, in quo ne quidem minima excreſcentia prominebat, ut locum brachiis prodeundis deſtinatum oſtenderet; nullam quoque mentionem faciam fœminæ illius, quæ quendam maleficum decollare videre geſtiens, maximum inde in terrorem conjecta fuit, cujus veſtigia

tàm

tàm profundè imaginationi ſuæ imprimebantur, ut eò temporis momentò è dolore partûs laborare ceperit, atque vix quidem domum deportari potuerit, cùm infantem ſeptimanas aliquot antè geſtationis terminum in lucem ederet, capite à collo detruncato, & utroque adhuc ſanguine ſtillante, præter eum qui jam abundè in uterum matris profluxerat; non aliter ac ſi miſerum infantis corpus jam nunc gladio à carnifice percuſſum fuiſſet. Tria hæc exempla aliaque plurima ſatis certa & comprobata, quæ allegare poſſem, licet admirabilem imaginationis vim & impetum luculenter probent ac conteſtentur, in nimis amplum me dicendi campum provocarent, ſi eorum cauſſas explicare, & complicatam in illis difficultatem, quæ longè major hîc, quàm in præcedentibus exemplis, modò in medium allatis, ſeſe obfert, evolvere animum adducerem; idque eò magis, quod tanta horum ſpirituum vis fuerit, ut ipſam eſſentiam immutare, & res planè horrendas in corporibus omnibus jam numeris abſolutis cauſari valuerint, tumque etiam haud videatur incredibile, in nonnullis ipſammet ſpeciem in aliam immutatam, novamque formam informantem in ſubjectam materiam à primâ omnimodè diverſam introductam eſſe: ſi modò id quod autores de

animatione embryonis in utero ſcribunt, firmo ſtet talo, & vero conſentaneum ſit. Sed jam nunc oratione longius digreſſus ſum:

Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum:

Ut itaque de viâ in ſemitam regrediamur, & inceptam propoſiti telam pertexamus; experimenta ac exempla ad rationes à me allegatas confirmandas longâ ſerie recenſita, ſatis ſuperque nobis oſtendunt, corpora, quæ diſperſas in aëre atomos attrahunt, longè potentiùs eas, quæ eâdem naturâ præditæ, quam quæ alterius ut dicitur farinæ, & heterogeneæ ſunt, attrahere; ſicut e. g. vinum ſpiritus vinoſos, oleum Tartari fermento roſarum fermentatum ſpiritus roſarum volatiles, caro cervina in artocreate aſſervata ſpiritus ſimilium beſtiarum venationem redolentes ad ſe trahunt; ſicque cum cæteris quæ omnia jamjam effuſiùs deduxi, comparatum eſt. Hiſtoria de phalangiis Tarentinis in Regno Neapolitano, ſatis celebris eſt, & famoſa. Noſtis, venenum hujus animalculi, quando per inflictum hominibus ab eo læſis vulnus uſque ad cerebrum & cor adſcendit ac penetrat, in illorum imaginatione, flagrans certos quoſdam, dulciſſimosſque cantus, (omnes enim fere diver-

diverſis cantilenis delectantur) audiendi deſiderium excitare. Quodſi ergo cantiunculam illorum aures mirè demulcentem cantare audierint, ſaltare vix deſinunt, atque ita continuâ ſaltatione copioſiſſimum provocant ſudorem, qui magnam veneni partem in vapores reſolvit, præterquam quod ſonus muſicus intra ſpiritus aëreos & vaporoſos, qui in cerebro & corde reſident, illudque ambiunt, & per partes omnes eorum, qui iſtiusmodi cantilenas percipiunt, diffunduntur; proportionalem naturæ, modoque ſeu percuſſioni muſicæ motum atque agitationem cauſatur: perinde ac quando Timotheus Alexandrum M. ad hos vel illos animi motus pro lubitu vehementiſſimè rapiebat: aut dum ſonus pulſatæ teſtudinis chordas alterius commovet, licet ne extremis quidem digitis tangantur, ob ſolum ſcilicet motum ac quaſi tremorem, quem in aëre producit. Videmus etiam, ſonos, qui nihil niſi aëris motus ſunt, ſimilem in aqua motum cauſari. Veluti, v. g. quando ſonus acutus, qui, dum digito vitrei vaſis labra fricantur, efficitur, gyrum quendam, & tripudium quarundam aquæ guttularum excitat, æquè ac in numerum ſaltaret. Sic etiam ſuavis campanarum concentus, in locis ubi æra ad numerum concrepantia certas cantilenas ſo-

nant, in tranquillâ fluminum vicinorum ſuperficie idem prorſus efficit, & præſertim noctu, quando nullus intervenit motus alius, qui in hunc impetum faciat & diſrumpat. Cum enim aër aquæ contiguus ſeu potius continuus ſit, aqua etiam facillimè motum ſuſcipiat, ſimilis in aquâ motus ei, qui in aëre inceperat, excitatur: Idemque contactus, qui intra aërem agitatum, & aquam eô ipſo ſimiliter motam, deprehenditur, fit quoque in aëre agitato, & ſpiritibus vaporoſis, qui in corpore hominum à Tarentinis phalangiis morſorum inveniuntur; qui ſpiritus conſequenter motum ſuum aëri agitato, hoc eſt, ſono illi muſico acceptum referunt, idque eo efficaciùs, quoniam hujus agitationis vel ſoni ad naturam & temperamentum vulneratorum maxima eſt proportio. Hæc inſuper agitatio ſeu motus horum ſpirituum & vaporum internus, plurimum quidem confert ad expellendum illud vaporoſum phalangiorum venenum, quod humoribus vulneratorum permiſcetur, perinde ac aquæ vitium capientes, aërque ob nimium quietem, tùm etiam aliarum ſubſtantiarum putridarum admixtionem corruptus motu & agitatione à ſordibus purgantur, & quaſi renovantur. Appropinquante vero hyeme, ubi hæc animalia frigore torpeſcunt, morbus eos invadere ceſſat; redeunte au-

tem

tem tempeſtate, qua olim morſus phalangii venenum ipſis intulerat, malo hoc iterum corripiuntur, utque ceu anno præcedenti ſaltent, oportet. Cauſa eſt, quod nempe calor æſtivus venenum hujus beſtiæ acuit, & adauget, ipſique majorem ardorem conciliat, unde ſicuti anteà maligna evadit, & in furorem agitur: venenum hoc fervens, dum evaporat, & per aërem diffunditur, ab ejuſdem fermento in corporibus læſis adhuc reſiduo attrahitur; unde fermentatione exortâ, reliqui etiam humores inficiuntur, ex quibus dum fumus ad cerebrum horum ægrotantium adſcendit, tam admirabiles in illis effectus produci conſueverunt. Nec minus notum eſt, in regionibus, ubi magni canes ſeu moloſſi (veluti in Anglia) aluntur, ſtatim ac quidam ab iſtiusmodi cane valde morſus fuerit, operam dari, ut occidatur canis, quamvis non ſit rabioſus, ne ſcilicet illo rabie correpto iratæ ſalivæ fermentum, quod adhuc in corpore vulnerato reſiduum deliteſcit, ſpiritus canis hujus rabioſos ad ſe trahat, quo facto, homo ſimiliter in rabiem ageretur. Neque hoc ſaltem in Anglia, ubi canes Anglici valdè crudeles & periculoſi ſunt, verùm etiam in Gallia fieri conſuevit, (prout Pater Cheron, Carmelitarum hujus regni Provincialis in ſuo Examine Theologiæ My-

ſticæ, nuper impreſſo, & in cujus lectione modo occupatus fui, refert. Nihil hîc dicam de naſis illis artificialibus, qui ex alterius carne formantur, ad tollendam deformitatem eorum, qui ob extremum quoddam frigus proprium naſum perdiderunt: qui recens-facti naſi, ſtatim ac homines, ex quorum ſubſtantia confecti erant, mortem obeunt, putredine corripiuntur; perinde ac ſi hoc fruſtulum carnis alterius faciei inſitum, ſpiritibus, quos ex prima origine ac radice attrahit, exſugitque, vitam acceptam referret. Nam, etiamſi hoc authoribus fide digniſſimis, uno ore approbetur, nihilominus tamen orationis meæ curſum hoc ipſo ſufflaminare nolo, in quâ nempe nihil profero, niſi quod vel oculis meis vidi, vel tam ſolidâ confirmatione muniam, ut ingenii parum ingenioſi argumentum foret, de illo dubitare.

Sed tempus eſt, ut ad ſeptimum meum, adeoque ultimum principium veniam. Hîc ultima arietis percuſſio ſe obfert, quæ, uti ſpero, fores, qui aditum ad myſterii hujus admirabilis cognitionem nos prohibebat, omninò effringet, & quæ inſuper doctrinam, cujus progreſſus & incrementum molior, adeò legitimâ notâ ſignabit, ut pro moneta probâ habeatur. Hoc autem principium ita habet: Originem

ho-

horum ſpirituum, ſeu corpus illos attrahens, una ſecum illorum comites & quicquid ipſis adhæret, & agglutinatur, auferre. Hæc concluſio, cùm ex ſe ſatis pateat, nulla indiget probatione. Quodſi clavi, aciculæ, & vincula ſerica, vel etiam gummi, cera, aut viſcus uni catenæ, ſeu funis extremitati alligentur, funemque ego ſeu catenam tàm diu retraham, donec & alteram funis extremitatem manu arripiam, fieri haud poteſt, quin eodem tempore clavi, aciculæ, ſerica vincula, & quicquid ibi affixum deprehenditur, in manum meam deveniat. Quare aliquot ſaltem experimenta ſatis comprobata ad conſequentiam hujus principii ſtabiliendam, in medium proferam, quæ non minus præcedentia etiam maximè confirmabunt. Magna fertilitas, opeſque Angliæ in paſcuis paſtum pecori ſuppeditantibus conſiſtit: & quidem apud nos omnium lætiſſima & maximè pinguia reperiuntur, præterquam quod etiam animantibus, bobus præſertim & vaccis, abundamus. Vix tam anguſtam invenias familiam, quæ vaccam non alat, unde lac ipſi ſuppetat; quo ferè unico victitant, æque ac in Helvetia. Hanc ob rem etiam de ſalute vaccarum maximè anxii ſunt, & ſolliciti: & ſi quando accidit, ut dum lac coquunt, illud nimium ebulliens ex pultario in ignem effundatur,

fœmina aut ancilla ſtatim omne opus relinquit, accurritque ut pultarium ab igne removeat, eodemque tempore manipulum ſalis, quem ſemper angulo quodam fumarii, ut ſiccus aſſervetur, condunt, illoque prunam, in quam lac effundebatur, conſpergent. Si, cur iſtud faciant, ex illis percunteris; dicent, fieri hoc, ad prohibendum, ne vacca, ex qua lac effuſum emulgebat antea, ex uberum dolore laboret: niſi enim hæc agerentur, illa duritiem contrahere, & exulcerari, immo etiam vaccam ſanguinem mingere, periculumque eſſe, ne ex hoc malo moriatur. Non quidem quod prima ſtatim vice vacca eò extremitatis deducatur; nihilominus tamen admodum male haberet, & ſi ſæpius hoc accideret, tandem certò moreretur. Videri poſſet hîc aliquid ſuperſtitionis, vel ſtultitiæ ſubeſſe: ſed certitudo eventus rem ab hac ultima vendicat, primam verò quod attinet, multi credunt, morbum, quo vacca urgetur, eſſe ſupernaturalem, & neſcio cui veneficio originem debere, adeoque ipſum quoque remedium, quod modo retuli, ſuperſtitionem aliquam redolere. Verum hac illos opinione levare, res non eſt magni negotii, ſi modo quomodo res fundamentis, à me poſitis, nitatur, ipſis declaretur. Lac nempe in prunas effuſum, in vaporem convertitur, qui

in

in aërem diſpergitur, ac quaſi filtratur, ibidemque luci & radiis ſolaribus fit obvium, qui illud longinquius adhuc deportant, ſphæramque ejus activitatis mirum in modum augent, atque extendunt. Vapor hic lacteus neque ſimplex eſt, neque ſolus: verum etiam ex atomis igneis fumum ſeu vaporem hunc lactis concomitantibus componitur, quæ cum illo quoque permiſcentur, & in unum coaleſcunt. Jam verò Sphæra vaporis hujus ad locum uſque, in quo degit vacca, quæ lac ſubminiſtravit, ſeſe extendente, ubera vaccæ, quæ inſtar fontis & originis ſunt; ex quo lac illud promanavit, vaporem hunc ad ſe trahunt, qui firmiter ibi hæret, unàque cum illo atomi ignis; quæ huic ſe vapori comites præbuêre. Ubera verò pars ſunt glanduloſa, & tenera; ac conſequenter inflammationi maximè obnoxia: hic igitur ignis ea calefacit, inflammat, atque ut cutis diſtendatur, efficit, unde poſteà durities illis conciliatur, quæ in abſceſſum degenerat. Ubera inflammata, & ulcerata cùm parùm à veſica diſtent, adeoque proximus ardeat Ucalegon, non poteſt, quin & ipſa in veſica incendium exoriatur, cujus calore poſtmodum anaſtomoſes venarum veſicâ intextarum apertæ ſanguinem eam evomunt, unde, ductu urinæ ordinario, ſan-

guis iſte egreditur. Jam verò ſanguinem mingere, in vaccis malum valdè funeſtum, & incurabile. Sed unde quæſo eſt, quod ſal in præſens hujus mali remedium cedat? Nimirum, cum ſalis natura igni maximè contrarietur, quippe quæ fixa eſt & frigida, hic vero calidus & volatilis, fit, dum unum alteri obviam procedit, ut ſal ignem proſternat, præcipitet, & omnes ejus vires frangat. Id quod, in re quæ cottidiè accidit, obſervari poteſt. Fumaria plurimâ fuligine obducta flammam facillimè concipiunt; contra quod malum præſentiſſimum remedium eſt, ut ſclopetum in caminum exoneretur, quo facto, urens fuligo illico abſtergitur, & decidit, turbæque motæ ceſſant: quodſi verò ſclopetum in promtu non eſt, magna ſalis copia in ignem inferius extructum conjicitur; quæ vincit & prohibet atomos ignis, quæ aliàs continuò adſcenderent, ſeque conjungerent cum ſuperioribus camino inhærentibus, quæ ſubducto ita alimento conſumuntur, atque in nihilum rediguntur. Idem prorſus accidit in atomis, quæ quaſi in limina hærent, & ad comitandum lactis vaporem accinguntur: etenim ſal eas ſimiliter præcipitat, ipſoque in loco interimit: & ſi qui ſunt qui collectis viribus periculum effugiunt, atq; una cum illo vapore in auras evolant, hoſtem continuò à tergo habent;

habent; namque ſpiritus & atomi ſalis eas fervidè perſequuntur, neque, prius palæſtram deſerunt, quàm inſtar robuſti luctatatoris hoſtem in terram dejecerint. Obiter etiam notabitis, contra exuſtionem nullum eſſe balſamum adeò excellens, cui ſpiritus ſalis modicâ quantitate adhibitus palmam haud præripiat. Conſtat igitur, impoſſibile eſſe, ut ad prohibendum periculum quod vaccæ uberibus ab igne imminet, præſtantius inveniatur remedium, quam ut ſufficiens ſalis quantitas in lac in prunas effuſum, projiciatur. Effectus hic conſervationem vaccæ uberum ob aduſtum lac morbo affectorum concernens, memoriam mihi refricat alicujus rei, quam multi in Gallia & Anglia oculis ſuis vidiſſe omni veritate affirmârunt. Quando Medici lac alicujus nutricis, cui fœminæ nobiles filium delegare, in animo habent; examinant, illud diverſis quidem modis, antèquam de ejus bonitate ſententiam ferant probare ſolent; neq; in eô ſaltem guſtum, ſed etiam colorem, odorem, conſiſtentiam &c. conſiderant: Nonnulli curant ut uſque ad evaporationem coquatur lac, quo ejus ſedimentum, aliaque accidentia & circumſtantias, quæ longe melius hoc modo cognoſcuntur & diſcernuntur, accuratius perſpicere queant. Illæ vero mulieres, quorum lac ultimo modo Medici probatum

iverunt, in mamma, & papillâ, imprimis eô tempore, quo lac illarum coquebatur, acerbo dolore excruciantur: quare etiam, ſemel hoc malum perpeſſæ; amplius concedere nolunt, ut vel gutta lactis proprii ex illarum conſpectu auferatur; cùm tamen aliis probandi modis omnibus haud difficulter ſe ſubmittant. Ut autem attractionem, quâ ubera vaccæ igneas lactis aduſti atomos una cum vapore attrahunt, magis adhuc confirmem; aliud de attractione ſimilis naturæ experimentum, quod ipſemet ſæpius vidi, & cujus periculum facere, nulla operâ, poteſtis, recenſebo. Colligantur excrementa canis quoties alvum exonerat, atque in ignem ſemper projiciantur; hoc facto, primum quidem videbitis eum parumper calefactum leviſſimæ alterationis argumentum exhibere: ſed brevi elapsô tempore illum ipſum quaſi totum ejus corpus ureretur, linguâ propenſâ, ac ſi longum perfeciſſet iter, anhelantem conſpicietis. Malum autem hoc eum invadit, propterea quod inteſtina, dum excrementorum aduſtorum vaporem, cumque vapore ignis atomos iſtum comitantes attrahunt, alterentur atque inflammentur, ita ut miſer continuâ febre laborare, & ſtrenuè eſurire coactus, illis magis, magiſque coarctatis, denique eat,

- - - per iter tenebricoſum
illuc, unde negant, redire quenquam.

Næ! intempeſtivé admodum experimentum hoc in lucem proferretur apud homines & nationes, quæ inſito malignitatis impetu à recto & honeſto iſtiuſmodi rerum uſu ad malas artes abſtrahuntur: eadem enim res, quam beſtiis exinde evenire videmus, hominibus quoque accideret, ſi cum illorum excrementis eodem modo ageretur. Res notatu digna, & huc imprimis ſpectans, cuidam meorum vicinorum, cùm ultimùm in Anglia commorarer, accidit. Hic infantem perelegantem, & tenerrimum ex uxore ſuſceperat; cujus curam ut melius gerere, eumque ſemper in conſpectu habere poſſet, nutricem domi ſuæ aluit. Sæpiſſime illum conveniebam: erat enim vir perpetuâ graviſſimorum munerum procuratione diſtrictus, ego vero tali homine maximè quidem tunc temporis opus habebam. Die quôdam illum valdè triſtem offenderam & uxorem ejus fletu lacrymiſque ferè confectam; cauſam percontanti reſpondebant, chariſſimum infantulum admodum malè habere, laborare febre, unde corpus quaſi totum inflammetur, id quod vel ex facie ejus rubicundâ ſatis pateret; cæterum ſubinde irrito alvum dejicere conatu, nec niſi pauca interdum

excre-

excrementa excernere, quæ tamen multo ſanguine perfunderentur; adhæc accedere quod etiam admotas nutricis mammas recuſaret. Omnium autem maximè eos ſollicitos tenere, quod, unde malum hoc provenerit, nullam veroſimilem facere conjecturam poſſent; nutricem enim belliſſimè valere, ejuſdemque lac omnium votis ex aſſe reſpondere, tumque etiam in reliquis nihil planè intermiſſum fuiſſe quod ad conſervandam infantis valetudinem pertinere viſum fuerit. Ego verò ſtatim illis dicebam, me; cùm omnium nuperrimè eos inviſerem, rem quandam peculiarem obſervaſſe, qua de certiores facere tum quidem animo conſtituerim; verum neſcio quid negotii interveniſſe, atque in causâ fuiſſe ut hac de re haud amplius cogitaverim. Res autem ità habebat: Infans, cùm ſignum præberet, ſe in terram demitti velle, vix in ea poſitus ventrem exoneravit; nutrix autem illicò batillum cineribus plenum arripit, atque excrementa contegit, poſtmodum vero ſimul omnia in ignem projicit. Mater interim ſe excuſare, quod in corrigendâ infantis malâ hâc conſuetudine major non fuerit adhibita diligentia; & dicere: cùm quotidiè ætate proveheretur, fore, ut ſponte illam emendet. Non propterea me hæc ad eam dixiſſe, reſpondebam, ſed potius ut cauſam mali, tùmque etiam con-
veniens

veniens huic remedium invenirem. In hunc finem ipſis alicujus rei hiſtoriam narravi, quæ tribus aut quatuor antè annis infanti Viri cujusdam Primarii in Parlamento Pariſienſi, in Medici celeberrimi urbis Lutetiæ ædibus educato acciderat; cui etiam, ea, quæ modo de excrementis canum vobis, Auditores, retuli, adjunxeram. Præterea, ut in memoriam revocarent, juſſi, ea quæ ſæpius narrare audierant, & quod in mea patria non rarò fieri ſolet. In pagis ubi totâ hyeme viæ lutulento craſſoque fædantur cæno, ſi quis eſt villicus, qui munditiei reliquis magis ſtudeat, adituſque, ſuæ domûs majori induſtriâ quàm vicini expurget, caculæ & alii hujus farinæ homines, nocte, aut quando cœlum inſerenum eſt, adveniunt, ibique ventrem exonerant; quandoquidem in hiſce pagis, nullæ reperiuntur cloacæ, præterquam quod in tali loco hi nequam extra periculum ne in luto, quod aliàs ultra calceos aſcenderet, hæreant, verſantur: verùm mulieres hæ frugi, cùm manè domum aperiunt, ante januam donum maximè graveolens offendunt, quod omnem illis bilem movet, ut poſtea plumbeas iras gerant. Illæ itaque, quæ hujus artis minimè ignaræ ſunt, ſtatim veru vel batillum ferreum, ut igneſcat, in ignem immittunt, ac dein ferrum illud candens,

in ex-

in excrementa inſigunt, & frigefactum denuo calefaciunt, eandemque operam ſæpius repetunt. Interim nequam ille, qui locum iſtum tàm fœdum reddidit, ex inteſtinis acerbiſſimè laborat, inflammatur anus, urget inſuper teneſmus moleſtiſſimus, vixque his malis liberatur miſer, quin graviſſimâ febre toto illo die laboret; unde poſtmodum haud amplius ad hunc hoſpitem divertit. Sed mulieres, quæ hoc artificii genere homines nequam ædibus ſuis prohibuêre, pro ſagis & veneficis habentur, ac ſi fædus cum diabolo iniiſſent, quoniam homines, ne unquam viſos quidem tantis cruciatibus afficiunt. Non diſplicuit Nobili illi Viro hæc mea narratio, immo verò adhuc magis fidem dictis adhibuit, cùm, ut anum infantis, dubio procul rubicundam & inflammatam, inſpiceret, jùberem, eoque facto, plurimæ, quæ cuti inſurrexerant, puſtulæ, & podex quaſi excoriatus deprehenderetur. Vix leviſſimum temporis dabatur intervallum, quin miſer infantulus dolorifica cum torſione flens quàm miſerabiliter alvum dejiceret, pauca admodum egerens excrementa, quæ tantum abeſt ut in ignem projici permiſerim, ut potius in pollubrum aquâ frigidâ plenum immitti, & locum frigidum deportari curaverim; id quod, quoties neceſſitas efflagitaverat, face-

facere perſeverabant, unde ſtatim malum remittebat, ita ut intra tres vel quatuor dies infans optimè habuerit. Sed vereor, ne nimium vobis faſtidium creem; quapropter non niſi unicum adhuc experimentum patriæ meæ maximè familiare proponam, dein omnia quæ hactenus dixi, in compendium referam, ut cui bono hæc à me dicta fuerint, probè intelligatis, visque & efficacia concluſionis ex tota oratione deductæ animis veſtris altiùs infigantur. Lætiſſimis igitur ut anteà dixi, paſcuis gaudemus, quæ optimum pecori pabulum præbent, unde boves interdum adeo pinguefiunt, ut pinguedo diſtensâ mole depreſſa in crura, imo pedes uſque propendeat: id quod in cauſa eſt, ut apoſtemata in plantis pedum ipſis oriantur, ex quibus multum puris & vitioſi humoris profluit, quæ greſſum animalis manifeſtè impediunt. Proprietarii hoc valdè ægrè ferunt: licet enim propterea boves non minus valeant, qui ad cultrum emantur, nihilominus tamen lucrum ipſorum calculo male reſpondet, parumque conſtat ratio, quoniam cùm eos Londinum (ubi boves opimi pro tota Anglia; æqué ac Pariſiis pro Normandia, aliiſque Galliæ regionibus vendentur) ducere haud poſſint, ut in ipſo loco mactent, oportet, ubi caro illa dimidio minus conſtat, quam Lon-

Londini. En igitur præſtans ad hoc malum remedium! Obſervare oportet locum, ubi bos, aut vacca, pedem malè affectum figit, ſtatim primo greſſu, quem ex ſtramine ſurgens facit, in eodemque loco terræ glebam vel ceſpitem extenſioni infixi pedis reſpondentem exſcindere, eundemque in arbore aut ſepe Aquiloni expoſita collocare, qui ſtatim ac terræ glebam afflare ceperit, bos intra tres aut quatuor dies perfectè ſanabitur: quodſi vero exponatur vento Meridionali, & quando Africus ſpirat, (Toloſæ vocatur d'Autant, Monſpelii le Marin, in Italia verò le Sciroccо) malum augebitur. Hæ circumſtantiæ minimè vobis ſuperſtitioſæ videbuntur, ſi conſideraveritis, nocturnâ quiete vitioſum hunc humorem ſive pus copiosè in pede bovino malè habente colligi, quô deinde primum ſummo manè greſſum facturo, mox pedem ulceratum terræ impingit, cui materia purulenta effluxa firmiter affatimque imprimitur, ac adhæret. Hac terræ gleba, ſeu ceſpite in loco convenienti & aquiloniis ventis obvio poſitis atomi frigidæ & ſiccæ hujus venti cum pure commiſcentur, quoddum ſpiritus ſuos per totum diffundit aërem, pes ulceratus, qui iſtis originem præbet, eos denuò attrahit, & unà etiam cum illis atomos haſce frigidas & ſiccas,
quæ

quæ, cùm hoc malum nihil niſi exſiccationem & refrigerationem inducit, & requirat, pedem priſtinæ ſanitati reſtituunt. Quodſi verò ceſpes hic vento calido & humido exponatur, non poteſt quin effectum priori omninò contrarium producat. Atque ita (Auditores) omnes meas rotas abſolutas cernitis. Equidem fateor, illas parum politas eſſe, & elaboratas: Videamus tamen, utrum hæ rotæ congregatæ, & legitimè diſpoſitæ machinæ hujus progreſſum promovebunt: Quodſi rotæ jam dictæ juſto ordine directæ concluſionem, machinam iſtam immobilem, in portum exoptatum deducunt, ſpero, fore ut rudi ſtilo, & ineleganti enunciationi ignoſcatis, atque neglecto accuratiori verborum ſcrutinio, in nudâ rei veritate, conquieſcatis. Age igitur, conferamus ea, quæ hactenus dicendo proſequuti ſumus, cum circumſtantiis omnibus, quæ in curatione hominis vulnerati pulvere Sympathico peractâ concurrunt. Ob oculos nobis ponamus Dominum Howel, manu ſauciatâ conſpicuum, atque inflammationem, quæ vulneri ſupervenerat, unà conſideremus. Arripitur periſcelis ejuſdem ſanguine perfuſa, in pollubrum frigida aquâ plenum immergitur, ubi parum diſſolvitur Vitrioli; de die pollubrum in conclavi Vernali Solis

Solis calore temperato, de noctu autem in quodam fumarii angulo collocatur, ita ut ſanguis periſcelidi adhærens nunquam non in loco naturali corporis ſani temperamento convenienti aſſervetur. Agedum, quid accidet dehis omnibus? (ſecundum doctrinam, quam modo ſtabilitum ivimus) quid facto opus eſt? Primo, Sol & lux per longinqua locorum intervalla ſpiritus ſanguinis periſcelidi inhærentes ad ſe trahent: Temperatus vero foci calor, qui leviter in compoſitionem agit, (quæ res eo planè recidit, ac ſi quis totum hoc, ſiccum in loculo portaret, ut à moderato corporis calore calefiat) harum atomorum expulſionem promovet, (ſicuti aqua in filtratione in guttulas rotundas ſeſe contrahens, id quod aſcendit, propellit, ut eo celerius faciliuſque progrediatur,) efficitque ut atomi dilatentur, & filtrentur, atque illæ ipſæ magnum aëris ſpatium emetiantur, ſicque attractio Solis & lucis, manifeſtè adjuvetur, Secundo, ſpiritus Vitrioli cum ſanguine uniti non poſſunt, quin, idem cum atomis ſanguinis iter perficiant. Tertio, manus interim vulnerata continuò exhalat ac expirat magnam calidorum & igneorum ſpirituum copiam, qui inſtar fluminis ex inflammato vulnere profluunt, id quod fieri nullo modo poteſt, quin vulnus aërem

rem ambientem & proximum attrahat. Quartò, hic aër alium maximeque vicinum aërem ad ſe trahit; atque ita curſus quaſi ſeu fluxus attracti aëris circa vulnus perficitur. Quinto, Unà cum hoc aëre tandem atomi ſpirituſque ſanguinis & vitrioli, qui operâ attractionis à Sole luceque profectæ, procul per aërem diſperſi fuerant, adveniunt. Quin immo etiam, dubio procul ſtatim in initio orbis ſeu ſphæra harum atomorum & ſpirituum ad tam inſignem diſtantiam extendebatur, neque ullâ aëris aut lucis interveniente attractione opus habebat. Sextò, hæ atomi ſanguinis, in primam originem ac radicem; ex quâ prodierant, incidentes, ibi morantur, atque ita primitivum repetentes cubile proprium lectum denuò ingrediuntur: reliquus verò aër ceu peregrinus præterit, ſtatimque ac venit, evaporat, ſicuti etiam vix à portâ in conclave attractus per fumarium in auras fertur. Septimo, atomi ſanguinis inſeparabili nexu cum ſpiritibus Vitriolicis juncti, utrique omnibus ſimul fibris & venarum orificiis, quæ in vulnere ægrotantis patent, ſeſe inſinuant, vulnus confortant, idque tandem inſenſibili ſucceſſu reſtituunt. Ut autem, cur iſtiusmodi curatio tàm feliciter ſuccedat, cognoſcamus, naturam Vitrioli diligenter examinemus,

neceſ-

neceſſe eſt. Componitur illud ex duabus partibus; unâ fixâ, alterâ volatili. Fixa, quæ eſt ſal Vitrioli, acris eſt, & mordax nec non aliquo modo cauſtica: contra vero Volatilis anodyna eſt, & dulcis, & prætérquam quod virtute balſamicâ pollet, etiam adſtringit, unde collyriis oculorum inflammationibus inſervientibus admiſcetur; adhibetur etiam quoties defluentium humorum acrimonia oculos eroſit, & in injectionibus uſurpatum brevi excoriationibus medetur; inſuper optima quæque emplaſtra, quibus ad ſiſtendum ſanguinem, carnemque generandam utimur, ingreditur. Qui oleum Vitrioli dulce, quod pars ejus purè volatilis eſt, extrahere nôrunt, optimè ſciunt, nullum in rerum naturâ balſamum reperiri, quod cum hoc oleo comparari queat. Etenim dulce hoc oleum breviſſimo temporis ſpatio omnis generis vulnera, modo lethalia non ſint, perſanat; præterea ruptas pectoris venas conſolidat, & reſtituit, quin immo etiam pulmonum ulceribus, abſque hoc balſamo incurabilibus, ſuccurrit. At vero hæc ipſa pars volatilis à Sole (magno illo Naturæ deſtillatore) aufertur, illiuſque operâ in aëre diffunditur; hanc ipſam vulnus ſeu pars læſa attrahit, ſuoque ſanguini, humoribus ac ſpiritibus adſimilat: Quibus ita còmparatis, non poſſumus non egregiè

de

de hoc Vitriolo ſperare, ut nimirum venarum ſubſtantiam confirmet, ſanguinem ſiſtat, vulnuſque brevi tempore in integrum reſtituat.

Modus hoc utendì remedio omnium antiquiſſimus erat hic: Sumebatur ſolummodo Vitriolum, (idque vel maximè commune) uti vulgò venditur, omnis præparationis & additionis expers, atque in aquæ fontanæ, vel potiùs pluvialis eâ quantitate ſolvebatur, ut immerſum ibi ferrum delimatum & politum, v. g. culter tali imprægnatum colore, ac ſi in cuprum transmutatum fuiſſet, educeretur. Atque in hanc aquam linteum quoddam à vulnere adhuc cruentum immergebatur, ſi jam exſiccatum fuerat, ſin vero recenti adhuc madebat ſanguine, nihil aliud facto erat opus, quàm ut pulvis hujus Vitrioli ſubtiliſſimus ipſi inſpergeretur, pulviſque à ſanguine imbiberetur adhuc recenti; hæc duo in loco temperato aſſervabantur, pulvis nempè in loculo arculæ incluſus, aqua vero, quippe quæ huic commoditati minus apta, in quodam conclavi moderatè calido. Quotiescunque autem linteo cruento recenti aqua recens vitriolica affundebatur, vel recens pulvis adſpergebatur, homo ſauciatus levamen percipiebat, non aliter ac ſi tum temporis reipſâ ſummum vulneri remedium adhibitum fuiſſet.

fuiſſet. Quare etiam vulneris deligationem manè & veſperi hoc modo repetebant. Jam verò maxima eorum pars, qui hoc remedium ſympathicum in uſum revocant, operam dant, ut Vitriolum Romanum, vel ex inſula Cypro allatum ſibi comparent, quod poſtmodum ad ſolem, dum albiſſimum fiat, calcinant. Præterea quoque nonnulli Tragacanthum admiſcent; nimirùm facilè eſt inventis addere. Ad me quod attinet, effectus vidi æquè admirabiles, à vitriolo minimi pretii produci, ac hodiè pulvis, qui magnis ſumptibus præparatur, edere ſolet; Attamen modernam hujus rei praxin haud improbo: quin potius, quandoquidem ratione eadem nititur, plurimum approbo. 1. Quidem videtur, puriſſimum ac optimum Vitriolum optimos quoque debere producere effectus: 2. Moderatam calcinationem, qualis eſt, quæ à radiis ſolaribus perficitur, omnem ſuperfluam Vitrioli humiditatem abſorbere, quæ aliàs vires ejuſdem valdè obtundit, quin immo etiam tantum abeſſe, puto, ut hac calcinatione bonitati vitrioli aliquid decedat; ut potius eâ perficiatur, perinde ac ſi quis jus clarum & tenue eouſque coqui curaret, ut denique congelatum aut conſummatum fieret, non niſi ad nutritionem partium illud aptius multò redderet. Videtur inſuper.

3.quod

3. quod quando vitriolum ſoli, ut ab ejusdem radiis calcinetur, exponitur, ſpiritus vitriolicos magis adhuc volatiles reddi, ut poſtea faciliùs à Sole, quoties opus illis habet, in aërem diffundantur. Neque enim eſt, ut dubitemus, quin ætherei ſolarium radiorum ignis particula cum vitriolo in unum coaleſcat (ſicut ad oculum patet, quando antimonium per ſpeculum ardens calcinatur; nam quaſi ad dimidium pondus ejus augetur.) Atque in hoc caſu luminoſæ hujus ſubſtantiæ pars, quæ in vitriolo ita calcinato remanet, maximè erit diſpoſita, quæ à ſimili luce ac radiis ſolaribus in aërem elevetur: ſicuti videmus, quod quando, ut antlia melius aquam ex puteo exantlet, efficere animus eſt, prius parùm aquæ ſurſum injiciatur: Lux itaque cum ſubſtantiam ſibi connaturalem, facilè auferat, longè adhuc faciliùs id, quod ſibi adſimilatum eſt, ſecum unà abripit, & deportat. 4. Hi radii ſolares unum cum Vitriolo corpus conſtituentes, majorem, & præſtantiorem adhuc ipſi virtutem, quàm antea obtinuerat, communicare conciliareque poſſunt; æque ac oculis cernimus, antimonium in ſole calcinatum, vim venenatam, quâ prius conſtiterat, in ſummum medicamentum, & balſamum egregium tranſmutare, & præſtantiſſimi corroborantis naturam induere. 5. Gummi

denique Tragacanthum, cùm facultate conglutinante præditum ſit, ac cæteroquin nihil noxii in ſe contineat, ad conſolidanda vulnera plurimùm quidem facere poteſt.

Poſſem, Auditores, iis, in quibus recenſendis jam jam occupatus fui, plurima quæ formam & eſſentiam vitrioli (cujus ſubſtantia tàm nobilis, atque admirabilis origo eſt, ut jure dici poſſit, ex corporibus excellentiſſimis eſſe,quæ unquam natura produxerit) concernunt,eâque conſideratione omni digniſſima adjungere. Chemici nobis confirmant, vitriolum nihil aliud eſſe, quàm (ut ita dicam) corporificationem ſpiritûs univerſalis,qui omnibus rebus ſublunaribus animam dat, ſummumque ad perfectionis gradum eas evehit, qui ſpiritus copiosè à Magnete quodam appropriato attrahitur: hujus beneficio ipſemet brevi tempore, ſolâ vitrioli ad aërem expoſitione, Vitrioli alicujus Cæleſtis, mirâ puritate & virtute inſigni pollentis (quo naturæ privilegio præter hoc ipſum, non niſi Salpetræ puriſſimus gaudet,) copiam plus decies expoſiti vitrioli pondus ſuperantem attraxi. Verum enimvero ad naturam Individui hujus Tranſcendentis (quod nihilominus quodam modo univerſale,corporibusque cunctis tanquam fundamentale dicere poſſumus)

mus) penitiùs explorandam, ſermo longè amplior prolixiorque eô, quem hactenus ad vos habui, requireretur: cùm autem jam nunc nimis longâ oratione vos detinuerim, hominis eſſet parum modeſti, novam materiam agrediendo, aut novas quæſtiones proferendo, veſtrâ omnium bonitate, (quippe qui tam benignas mihi & vacivas aureis præbuiſtis,) patientiâque abuti. Quare hæc in aliud tempus, (quod veſtræ voluntati ſignificandum relinquo) differens, atque in præſentiarum ad generalem hujus Sanationis conſiderationem rediens, quicquid dicendum reſtat, abſolvam, ſi prius ad eorum quæ ſupra propoſui confirmationem pauca quędam verba, eaq; non parvi ponderis & momenti, interſeruero. Admirabiles inſignium effectuum quos Pulvis hic Sympathicus edit, cauſas à prima illarum origene deduxi. Hæ ipſæ cauſæ fundamentales tam arctè invicem concatenantur, ut videatur, nullum ibi planè defectum deprehendi poſſe continuamque earum ſeriem omnis interruptionis expertem eſſe: ſed magis adhuc confirmabimur in concepta de illarum virtute & efficacia opinione; eaſque ipſas eſſe, à quibus tàm frequens, & jucundiſſimus curationis effectus reverâ dependet, prorſus perſuademibur, ſi diligentius paullo conſideraverimus, quod quotiescùnque

in una vel ſimul omnibus circumſtantiis aliquid mutatum itur, illicò effectus à priori toto cælo differens animadvertatur. Si nunquam horologium contemplatus eſſem, magnam certè in admirationem raperer, ubi manum ſeu aciculam in horologii ſuperficie horas regulariter monſtrare cernerem, deprehenderemque ſingulis viginti quatuor horis eam circulum abſolvere, nec tamen quid acum urgeat propellatque, à me videri poſſe.

Dum verò ex alterâ parte illud inſpicio, video rotas, pelvim, malleum, & libramina, quæ continuo agitantur motu; quibus conſideratis, ſtatim ſuſpicor, rotas haſce in cauſa eſſe, ut acus circumagatur, etiamſi lamina inter media prohibeat, quo minus,qua ratione rotarum motu gnomon horologii moveatur, cognoſcere poſſim. Quare mecum ita ratiocinor, dicens; nihil fit ſine cauſa, & omne quod movetur, neceſſario ab alio movetur. Jam verò nulla alia intueor corpora horologii gnomonem in orbem agitantia præter haſce rotas: perſuaſum itaque omninò habeo, illas ipſas eſſe, quarum impulſu gnomon indeſinenter circum circa rotetur. Ubi verò rotæ alicujus motum inhibuero, aut libramen aliquod ſuſtulero, videroque aciculam ſeu indicem eô ipſô gradum derepentè ſiſtere; ac ſuſpenſo iterùm libramine,

mine, motuque rotæ exiſtente libero, eam ipſam conſueto more curſum illicò repetere; vel ſi dum admoto digito rotæ alicujus gyrum urgeo, aut libramen appenſum plus onero, index celeriùs quàm antea progrediatur, tunc penitus in conceptâ opinione conquieſco, & abſolutè concludo rotas vel libramina veriſſimam, unicamque cauſam eſſe, à qua gnomonis motus dependeat. Sic etiam, quando, actione cauſæ alicujus, quibus ſingulis, tanquam fundamentis, pulveris Sympathetici inventum ſuperſtruxi, impeditâ, alteratio ſequitur, vulneriſque ſanatio retardatur, vel planè haud procedit; audacter concludere poſſum, ſupradictas cauſas omnium veriſſimas, & penitus legitimas, neque opus eſſe, ut in aliis excogitandis ingenii nervos defatigemus. Examinemus itaque hoc modo noſtrum negotium. Dixi, vulnus atomos Vitrioli & ſanguinis, ſtatim ac à luce ſublatæ, & per longinqua aëris ſpatia diſperſæ fuerint, attrahere, magnamque à ſpiritibus vitrioli, quippe quod virtute balſamica præditum eſt, levamen accipere, illorumque beneficio tandem omnino ſanari. At verò, ſi pollubrum, vel pulverem unò cum linteo cruento in quodam riſco conclavis frigidi, vel etiam in cellâ, quam radii ſolares nunquam illuminant, & ex qua aër nullus

efflatur, (& conſequenter corrumpitur) reponatis, tunc, inquam, vulnus ne minimum quidem hujus pulveris effectum, ſolamenque percipiet; Idem quoque accidet, ſi collocatam in quodam angulo pelvim, ſeu pulverem multis craſſis, & ſpongioſis operiatis integumentis, quæ atomos alias inde exituras imbibunt lumenque & radios in[illegible]ntes impediunt, ſufflaminantq; ita ut fractis viribus evaneſcant. Quin etiam, ſi permittatis, ut aquavitriolata,in quam linteum cruentum immerſum eſt, gelu concreſcat: ſauciatus primò ſtatim acre in vulnere frigus ſentiet; ſi vero omnia glacie conſtricta fuerint, nullo vel incommodo vel commodo poſt afficietur, quandoquidem frigus hoc adſtringens poros aquæ conſtipat, & ſpirituum tranſpirationi omnimodè obſtat. Si lavetur linteum maculatum in aceto aut lixivio,(quæ ob acrimoniam ſuam maximè penetrantem omnes ſanguinis ſpiritus auferunt) priuſquam vitriolum ipſi applicetur, nullum planè effectum producet: ſin verò in ſimplici tantùm aqua lavetur, (hæc enim non tantum aufert) aliquid tamen præſtabit, verum effectus non erit æqué inſignis, ac ſi linteum minime lotum fuiſſet; tum enim ſpiritibus ſanguinis omnibus refertum eſt. Hic ſanandi modus optimè etiam ſuccedit ſi ſaltem gladio qui hominem

nem ſauciavit, medicina paretur, modo gladius ad ignem non nimis calefactus fuerit, aliàs enim omnes ſanguinis ſpiritus exhalarent: quo facto enſis ad hanc ſanationem perficiendam prorſus ineptus redderetur. Ecce autem cauſam, cur gladius, inſtar vulneris, deligari quoque & curari poſſit? Nimirum hoc propterea fieri poteſt, quoniam ſubtiles ſanguinis ſpiritus laminæ gladii ſubſtantiam penetrant, ad eam uſque extenſionem, ad quam gladius vulnerati corpus tranfodit; ibique ita reſident, ut nihil niſi ignis, ut jam dixi, illos expellere valeat. Rem hanc experturi laminam igniario moderato imponite; & illicò videbitis levem quandam humiditatem, quæ maculæ in ſpeculo, vel ipſa polita laminâ contractæ ſimilis erit, ex oppoſitâ igni laminæ parte profluentem: ſiq; utamini ſpecillis majorem objectis quantitatem conciliantibus, micro aut ſmicroſcopiis, animadvertetis rorem illum ſpirituum in bullulis inflatiſque veſiculis conſiſtere: quæ ſi ſemel prorſus evaporârint, evanuerintque, nihil tale in lamina, niſi denuò in corpore vivente figatur, amplius conſpicietis. Quin immo etiam neque in principio in aliqua quàm hâc præcisè laminæ parte, quæ vulnus penetraverat, quicquam videbitis. Subtilis hæc ſpirituum penetratio, qua duræ chalybis ſub-

ſtantiæ ſeſe inſinuant, ſimilium ſpirituum in cute gravidæ mulieris impreſſionem magis adhuc credibilem reddet; ſicuti (de ſextô principio agens) ſuô loco me annotaturum dixi. Quamdiu ergò Spiritus ſanguinis in gladio deliteſcent, ille ad reſtituendum vulneratum aptus erit: verum, ubi ſemel ignis calor ſpiritus hoſce fugârit, remedium enſi adhibitum nullarum virium erit. Adhæc, ſi calor quidam intenſior & violentus atomos has concomitetur, vulnus inflammat, cui malo ſal communis mederi ſolet: humiditas aquæ vulnus humectat, frigus verò horrore vulneratum, rigoreque affligit. Plurimas quidem in hujus rei fidem adducere poſſem hiſtorias; ſed jam dum nimis quàm par eſt, patientiam veſtram exercui, quare in præſentiarum ſicco eas pede prætereibo, nihilominus tamen ſi quis ex cætu hoc digniſſimo illas ſcire deſideraret, ad privatam earundem narrationem ipſi me paratiſſimum offero.

Finem igitur impono, Auditores, vobis obſtendens, quod totum hoc myſterium per vias, & circumſtantias naturales procedat, licet ſpiritibus res agatur ſubtiliſſimis. Videtur oratio mea ſatis evidenter vobis monſtraſſe, non opus eſſe, ut hac in ſanatione actionem Agentis diſtantis in Patiens admittamus. Realem

vobis

vobis utriuſque communicationem delineavi, per quam ſcilicet, balſamica quædam ſubſtantia corporaliter cum vulnere permiſcetur. Animi abjecti ſignum eſt, & craſſa intellectûs ignorantia, effectum Magiæ quendam, & incantamenta prætendere, omnesque naturæ actiones anguſtis obtuſorum ſenſuum limitibus includere, ubi cauſſas & principia, quibus judicium noſtrum inniti par eſt, nondum ſatis examinavimus: neque oportet, ut ad ſolvendum difficultatis hujus nodum dæmonis alicujus, aut angeli oraculum conſulamus:

Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit.

Digitized by Google

LAURENT. STRAUSS.

Ad

Illuſtriſſimum & Excellentiſſimum Dominum,

KENELMUM,

Equitem Digbæum Reg. Magnæ Britanniæ Cancellarium, &c.

EPISTOLA.

Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Comiti, Domino

DIGBÆO,

Reg. Magnæ Britanniæ Cancellario

Laurent. Strauſſ. S. P. D.

MAgnas Orbis *Tibi* debet gratias, quod politam Tuam Orationem de *Pulvere Sympathico* in publicum prodire paſſus ſis, nec minores ego Generoſo Dn. DIDE, Sereniſſimi Principis mei Conſiliario & pro tempore ad Imperatorem Legato, quod ſcripti hujus rariſſimi, & edocumati per Ipſum compos factus fuerim. Utinam darentur multi tales Comites, in quibus eluceant clariſſimæ togæ ſagæque virtutes, uti in TE coruſcant penitùs. Tanto enim fervore ſtudiis incubuiſti, publicis ſtatûs laboribus illaqueatus, utileque dulci, ſeria negotia jucundiſſimis Muſarum ſacris, tàm tempeſtivâ moderatione miſcuiſti, ut nunc vel Phæbo judice, tantum emineas,

quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Tu vero ægre non feres, quod in Latium ſer-

ſermonem Tua tranſtulerim, cùm non tantum Te haud renuente, ſed etiam hortante, atque ut Magnorum Virorum, Gallicam linguam non callentium, petitioni morem gererem, verſionis periculum hujus fecerim. Ego autem ægrè fero, me non tam appoſitè id præſtitiſſe, ut Tu quidem executus es κατὰ σταθμὴν, ad plauſum & admirationem.

Quod verò ſtatim primo limine *Pulveris Sympathici* eſſentiam & exiſtentiam inculcas, benè facis. Inculcavit idem *Eric Mohy* libellus, *Gilbertus Bodry*, Venetus Aurifaber, Venetiis cottidiè ſimilem pulverem monſtrat & vendit. In Galliæ quoque aliquot locis vidi, & locutus ſum quibuſdam graviſſimis Viris qui non minorem experientiam allegant, quam nominatus *Gilbertus Bodry*, qui ab Anglo ſe habere narret, hac quidem lege, ne ulli præparationem revelet. *Helmontius* bonitati divinæ attribuit, quod inventus ſit Pulvis Sympathicus ad ſananda ulcera & vulnera, abſque medentium operâ, qui inſtar pediculorum alienis dunxtaxat ſaginentur ærumnis. *Calcantum* enim abſens naturaliter vulnera & ulcera ſanare profitetur: Doctor tamen quidam Theologiæ non fieri poſſe naturaliter putavit, nec credidit, donec ipſe experimentum faceret. Inſperſit nempè pulverem optimi

mi Calcanti linteo cruento cum proteſtatione expreſſa, ſe nolle quicquam experiri, aut ſanatum iri, ſi vel minima eſſet pacti aut cacodæmonis cooperatio: ſe vidiſſe tamen vulnus ſolito citiùs curatum, cruorem quoque ſtatim ſedatum, adeoque deinde ſe credidiſſe, cauſas naturales quamquam nobis ignotas operari in ſympathetica illa ſanatione. Penſiculatius hanc rem perſequutus eſt à bello Cretenſi redux *Papinius* eleganti libello, libello inquam tàm polito, biſque in Gallia excusô, ut operæ pretium duxerim, eum coronidis inſtar adjungere.

Quod verò Tibi, Illuſtriſſime Dn. Comes, accidit in ſanatione Dn. *Howelli*, idem ferè, à contraria tamen causâ, expertus eſt *S. Nic. Gilbourne* Nobilis & Eques Auratus Anglus in ſanatione fabri lignarii, per *unguentum Sympatheticum.* Is enim Unguento Sympathetico pyxidem plenam ſecum retinens., fabrum quendam lignarium, ad naves reficiendas (apparatus autem navalis tùm curæ erat prædicto Equiti Gilbourne) conductum, graviter ſecuri eſſe vulneratum audivit, quo annunciato, ſecurim cujus acies ſanguine vulnerati erat perlita, protinus ad ſe adferri juſſit: & unguento ſuo ſecuris aciem cruentam perfricans, eamque pannis linteis à frigore muniens, in conclavis ſui

quen-

quendam clavum ſuſpendebat, clauſoque oſtio diſceſſit, & ſubito vulneratus ille ſe ſolatium ſenſiſſe faſſus eſt, & in dies magis magiſque convaleſcere perrexit: At vero quodam die, de vulnere ſuo atque de dolore, & intemperie ejuſdem conqueſtus eſt admodum, adſtanteſque omnes ſunt admirati, quod nulla occaſione evidenti datâ, tàm repentinâ inquietudine eſſet afflictus, ad *Dn. Gilbourne* ſtatim defugiunt, ipſeque ad ſuum conclave feſtino gradu properat, invenitque ſecurim fortè fortunâ humi proſtratam, linteis amiculis deſtitutam, atque partem unctam aëris inclementiæ obnoxiam; quare vice ſecundâ inſtrumenti aciem unguento illinivit, eamque linteis tegumentis inveſtiit, & immediatè vulneris dolor eſt mitigatus, illudque ad priſtinam temperiem redactum, atque ita mox convaluit: Tu verò, *Illuſtriſſime Dn. Comes*, non recurris hic ad *animam Mundi*, non ad *Magnum Magnale*, nec ad *ſpiritum aſtralem* aut *occultas qualitates*, ſed cauſas manifeſtas promittis, eaſque eleganter exponere, & nervoſè probare per varia præſuppoſita fundamenta & naturæ myſteria ſatagis. Ut ut tamen multi concedant ſanationes poſt uſum pulveris ſympathici, aut unguenti armarii (cujus ſex deſcriptiones paſſim oſtenduntur) factas, quærunt nihilominus, *an pulvis iſte aut em-*

pla-

plaſtrum illud ſanationis cauſa eſſe poſſit; immo potiùs putant *ſoli Naturæ* adſcribendam illam ſanationem, cum vulnera ſæpiſſimè à Natura, nullo concurrente medicamento, ad intentionem *Cæſaris Magati*, ſanentur, quodque talia ſympathetica remedia, nec calorem nativum & temperiem partis naturalem conſervare, nec impedimenta, quæ naturæ in ſuo opere obſtent, removere poſſint. Videndum itaque quid afferas. Et primùm quidem quod attinet tuum præſuppoſitum de *Luce*, quod nempè aër plenus & repletus ſit Luce, multis hodiè ad palatum eſt & ſalivam. Quod autem ſubſtantia ſit materialis & corporea, ut *Teleſius* præſupponere videtur, capere non omnes poſſunt, qui potiùs arbitrantur eſſe ſubſtantiam ſpiritualem & *formalem*, quæ ad officium formæ in rebus exercendum ordinata ſit, unde etiam Lucem (*formale principium*) poſt primum (*materiale*) principium creatam eſſe, tenebras enim potentiæ & materiæ vices geſſiſſe, Lucem verò formam & actum dediſſe; Lucem namque ut formam decet, illuſtraſſe, actiones in rebus promoviſſe, compoſitum conſtituiſſe, & vivificaſſe, adeò quidem, ut abſente luce totus Mundus repetere cogeretur antiquum & primum chaos. Hinc per lucem omnia moveri, ſine luce cuncta emori.
Hinc

Hinc *ignis* ille *inviſibilis* Zoroaſtri & Heracliti, de quo Calcidius & alii. Hinc *ſpiritus igneus* Mercurii Triſmegiſti & aliorum Veterum. Hinc Platonis *Boni ipſius filius*, quod juxta Homerum omnia videat & audiat. Auguſtinus quidem à Te allegatus, inter corporea ſubtiliora recenſet Lucem, ſed forſan intelligit materiam ſubſtratam. Lux enim per ſe non poteſt videri, ut ut materia à luce habeat, ut poſſit videri. Lux enim etiam in tenebris habitat, habitat, inquam, ubique, videri tamen non poteſt niſi in materia ſubſtratâ radiis ſolaribus illuminata *Che la luce non ſia corpo*, ait Taſſonus, *ſi prova con l'autorità* d'Ariſtotele, *e colla ragione, concioſiache s'ella foſſe corpo, due corpi penetrandoſi l'un l'altro ſarebbono nell' iſteſſo luogo, il che non può eſſere.* Exemplo tuo allato pilæ, addi forſitan poſſet Echo, quando

Saxa ſonant, vocisque offenſa reſultat imago.

De pilâ aliàs in parietem planum percuſſâ inferunt Mathematici quidam, repulſum æqualem futuram, cum motus in ſeipſum reflectat, atque centrum gravitatis & contactus in eâdem linea motûs ſint. Sed fallunt & falluntur: uti pulcrè indigitat meus Cognatus ingenioſiſſimus *Joſeph. Furtembach* in Halinitropyroboliâ part. 2. pag. 54. exemplo deſumto à globo ex morta-

mortario ſurſum exploſo, quod is nempè non deſcendat per pendiculariter in ipſum mortarium, uti communia principia Geometrica inculcare videntur.

Sed ut ad lucem adhuc ſemel recurram, an forſan *ovum* illud *amoris antiquorum* Lucem formale principium involvit, de quô Orpheus?

Æthere labentem geminum, magnumque vocamus,
Qui prioreſt natus, qui ex ovo, qui nitet aureis
Alis lætatus, per quem ſuperûmque virûmque
Eſt genus exortum, tenues in luminis auras.

Et Ariſtophanes:

Chaos erat & nox, Erebuſque niger primum & Tartarus altus,
Terra, nec aër nec cœlum erat, Erebique in finibus amplis
Parit prius Zephyrum Nox alis ingreſcentibus ovum,
Ex hoc labentibus horis pullulavit deinde Cupido,
Splendens tergum aureis alis.

Aſt hæc myſtica ſuperant captum meum. Hederæ humile plantarum genus, arboribus innituntur, ut frondeſcant, & vireant. Ita & ego quoad explicanda mihi non ſufficiens, Tuâ informatione *Excellent. Dn.*, conſequi nitor, ut vivam, ut floream, ut

ut inquam harum rerum notitiâ animum imbuam.

De *Luce* autem in *Secundo Præſuppoſito* non incongruè infers, quod *lux per aërem atomos* vehat, revehatque. Primi *Atomorum* doctores *Leucippus*, hujuſque diſcipulus *Democritus* & *Epicurus* fuêre, Elementa quidem non negantes; ſed ea ipſa quoque ex atomis conſtare pronunciantes, non attentâ primâ illâ materiâ ab *Ariſtotele* uſurpatâ. Utut ſit per atomos multa difficilia feliciùs & promptiùs enodari perhibetur, adeò ut exinde & medicinæ multum accedere videatur lucis & commodi: ſi penitiùs velimus inquirere, quomodo Aëris ambientis à ventis aliiſque meteoris ab exhalationibus è mari, lacubus, fodinis metallicis, alterationes & impreſſiones fiant; quâ ratione cibi alii aliis concoctu difficiliores, vel qua ſuccum deteriores; qua ratione cruditates ingruant vel caveantur; quare juſtus ciborum ordo ſanitatis amantibus ex uſu ſit; unde tot aquarum, cerevíſiarum & vinorum differentiæ, idque genus alia. Quomodo differant inter ſe medicamenta actu & potentia talia: quomodo intus aut foris adhibita vires ſuas in corpus diffundant; quomodo aperientia, incidentia, calculum frangentia, antiſcorbutica per diacriſin: alia, ut repellentia, adſtringentia, obſtruentia, præcipitantia

pitantia per σύγκρισιν operentur : quomodo purgantia etiam foris admota, quod ſui muneris eſt, peragant: quomodo cauſa morbi à medicamento contraria vel ſimili qualitate prædito exterminetur ; quâ ratione ambuſta, vel frigore læſa membra ab admoto ſimili ſolatia petant, frigida ſæpè calefaciant, calida refrigerent : quomodo medicamentorum præparationes probè & accuratè dijudicandæ ſint. Quid verò ſentis de atomis animatis *Kircheri* à quibus is peſtem in ſuo *ſcrutinio peſtis* derivat? Experimentis illius conſectariis addi poſſet aquæ & aceti confuſio, qua vermiculi ad oculum patent ! Ex allato exemplo *Solis orientis* & *occidentis*, ratio elucere videtur, cur Arabes priventur *Aurora*, & Hiſpani ad oceani oram *crepuſculo*? Immò ipſum tempus quoque crepuſculorum determinare inde licebit aliquo modo, ut cognoſcamus, *cur* Solis refractio manè fortior, quàm veſperi, cur horæ ab ortu Solis ad meridiem longiores quam à meridie ad Solis occaſum ?

Ut autem ad Tuas *Atomos* per aërem lucis ſubſidio meantes allegatas recurram, *ventum* benè ex *Hippocratis* mente deſcribis. Non aquæ, non terræ is adſcribit ventum, ſed aëri ; eſt enim ipſi ventus aëris fluxus & fuſio, dicit namque ventum ἠερὸς ῥεῦμα καὶ χεῦμα, ut benè ante ipſum ſanio-

ſaniores Philoſophi Veterum vocarunt ῥύσιν ἀέρος, quam pulchrè ſatis Tu ab atomis oriundam αὐτοψίᾳ teſte probas,

Ventus enim fit, ubi eſt agitando percitus aër.

Agitatio autem illa aëris per atomos fit à Sole & Luce mirorque valdè cur *Ariſtoteles* hanc opinionem exſibilet, tùm quod ex motu ipſo exhalationis (ab exhalationibus autem terreis ventum is derivat) motus aëris ſic ſequatur, ut illa quidem venti cauſſa, ſed hic natura dici debeat; tùm quod aëris agitatio excitetur follium flabellorumve compulſu: Dubito verò an ſatisfacias omnibus quoad ventorum generationem, ſi dicas nihil aliud ventum eſſe quàm *atomos à Sole & Luce agitatos & repulſos aliquando cum impetu:* Videtur enim hîc latere neceſſarius quidam halitus, & quidem aqueus agitationem impellens, qua de causâ benè colligebas in navali conſultatione circa Lybiam ventos non eſſe poſſe. Illa enim regio, quæ aut aquâ infernè caret, aut exhalationi non patet, venti expers eſt. Et hinc etiam diverſitatis ventorum à Te adjectæ cauſa reddi poteſt. Halitus enim ille eſt inſtar corporis balſamorum, quod indifferens eſt ad omnem odorem, ut exinde fieri poſſit balſamus ſuavis aut graveolens, calefaciens, aut refrigerans, pro conditione eorum, quibus commiſce-

miſcetur. Ita halitus ille aqueus ad varium ventum indifferens eſt, & prout miſcetur aliis,atque aliis atomis,fit calidus frigidus, humidus, ſiccus, fœtidus, ſuaveolens &c.

Viperillas, ſolo aëre enutritas non miror, cùm idem æque, ac in ſerpentulis aliis expertus fuerim, ubi hoc ſimul notavi in grandiori ſerpente noſtrate illum planè cæcum factum, poſtquam (hanc ſuſpicor cauſam) in ſcatula qua detentus erat, non habuit anſam exuvias deponendi. Sine cibo & potu ultra ſeptem dies hominem non poſſe vivere, olim quidem credidit *Hippocrates*. Sed alia ratio hominis, alia ratio inſectorum. Imo inediæ morboſæ multas quoque pariunt ipſi inſtantias: non tamen auſim credere *Aſtomorum* gentem *Plinii* ſolo halitu aëris & odore: *Chamæleontem* vento nutriri: *Olympiodori* hominem ſole & aëre victitâſſe; *Manucodiatem* & *Hay* ſolo aëre vivere: ut multi fabulantur.

Oleum Tartari apud Dom. Ferrier, Amicum Meum Honoratiſſimum, odorem roſarum contraxiſſe, miror, cum alias extractæ aquæ ex floribus roſarum arantii & ſimilium minus odoræ appareant florum tempore; præterlapſo verò florum tempore odor illis reſtituatur quaſi. Notavi oleum Saphirium florum camomillæ, colorem amittere florum tempore redeunte.

Lunam

Lunam ψευδοφανεῖ lumine lucentem falſo, non ſuo, infers *Solis* nempè, *Eclipſium* teſtimonio. Fuëre tamen qui præter illud, lunæ quoque tribuerunt lumen proprium ex 1 *Cor.* 15. ut ut ἀμαυροφανὲς, ἀερῶδες τῷ eâdem ferè ratione, qua ferrum candens inſito ſibi lumine fulget, ſed quod ab igne accenſum ſit; maximè ſi ad *Carteſii* mentem ipſa luna non circumgyretur, ſed ſemper eandem faciem terrę obvertat. Multi etiam diſputant, an Lunæ illuſtratio reflexione fiat, aut accenſione? Id verò falſum eſt, quod quidam putant, Lunam ſe habere inſtar convexi ſphæricique ſpeculi terſi & politi; ſic enim reflexio lucis ad nos ex certo tantum hæmiſphærii puncto fieret, Luxque Lunæ non tàm hebes eſſet & debilis uti eſt; quâ ex re, radios Lunares frigidos & humidos probare tecum, facile videtur. Ad eradicationem *verrucarum, meliceridum*, & *nattarum* per Lunares radios felicius perficiendam, notant quidam, quod collecto in conum Lunæ Lumine per vitrum illæ excreſcentiæ ſuper-radiendæ ſint, donec frigus intro ſentiatur; unde forſitan veteres putarunt maculas Lunæ eſſe ſordes è terrâ attractas, id quod innuit *Plinius*, tenendo, ut infert *Taſſonus*, *con gli Stoici, che le ſtelle di terreo umore ſi paſcano, come le rape, e i tartufi*. Ob lunarium tamen radiorum actionem Chirurgi ſeriò pro-

prohibent, ne læſi & vulnerati Lunam patiantur ſplendere ſuper vulnus aut ulcus, ne, inquam, livor ſuccedat, & ſanatio procraſtinetur. Licita autem illa verrucarum ſublatio, uti planè illicita & impia, quam ſagæ & aliæ vetulæ fatidicæ uſurpare ſolent, dum obiter ſaltem ter ad radios Lunæ verrucas manu leniter fricant, & verba quædam admurmurant, aliasque ceremonias ſuperſtitioſas adjungunt. Anus quædam non abſimili modo gibboſos curare ſe poſſe gloriatur. Decerpit radiante Lunâ folium hederæ arboreſcentis, ægrique penitùs denudati & in genua provoluti gibbum ter folio illo hederæ fricat, atque inter fricandum precatiunculam quandam admurmurat. Eodem modo equos, boves, ſues quoque ſe ſanare gloriatur. Sed ſuperſtitioſa hæc ſunt, Medicoque Chriſtiano indigna planè. Problema de *diviſione corporis in partes infinitas* non incongruè illuſtrabit Venus vinum vicies & ſæpius emeticâ vi enormi imprægnans, ut ut Veneri nihil decedat ponderis. Sic granum Thuris combuſtum fumo ita diſpergitur, ut locum repleat ſeptingentis, & amplius millionibus ſe majorem, granumque thuris piſi magnitudinem æquans atomos ad minimum 7776000000000000 exhibeat.

Quæ de *vulturibus* affers, applicari quo-

que poſſunt *Aquilis*. Putat tamen *Helmont* aquilas trahi ad Cadaver non ab odore corporis putreſcentis, ſed à ſpiritu inſito & mumiali cadaveris. Magnetiſmum adeſſe! Non enim volatilia tàm acuto ſunt odoratu, ut ab Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tàm latè largeque ſpargitur; obſtat enim maris ampla latitudo interjecta, & quædam conſumtionis proprietas elementalis: nec eſt quod viſu, arbitreris, has aves percipere cadavera tàm eminus, maximè ſi pone montem ad meridiem ea jacuerint. Sed non opus avium Magnetiſmum inculcare pluribus. Deus ipſe Philoſophiæ initium & finis, eundem proceſſum Cordis & theſauri, cum avibus & cadavere, atque viciſſim, expreſsè ſtatuit. Si enim aquilæ ad eſcam cadaverum ducerentur, eô appetitu, quo quadrupes ad paſcua feruntur, certò dixiſſet, unô verbô, quod animalia ad eſcam confluant, ſicuti hominis cor ad ſuum theſaurum, quod falſum contineret. Neque enim cor hominis ad theſaurum pergit, ut ſaturetur eô, ſicut animalia ad eſcam. Itaque non eſt comparatio cordis humani & aquilæ in fine, propter quem ad deſiderium tendunt: ſed intentionis modo, nempè quod alliciantur & ferantur per magnetiſmum realiter & localiter. Igitur ſpiritus & voluntas ſanguinis è vulnere

nere habiti, & in unguentum paxillo intruſi, tendunt ad theſaurum ſuum, id eſt, reliquum ſanguinem, adhuc vitâ interioris hominis potientem. Aſt aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver; quia à ſpiritu inſito, & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putreſcentis. Iſtud nempè animal ſolum ſpiritum mumialem, in aſſimilando ſibi appropriat. Hinc nempè peculiariter de Aquilâ dicitur: *Juventus mea, ut aquila, renovabitur.* Si quidem juventutis renovatio ab elixire ſpiritûs probè depurato, per quandam digeſtionem ſingularem, iſti volucri propriam, & non ab eſu carnium, prodit. Alioquin etiam canes & picæ renovarentur, quod falſum eſt:

De Magnetiſmo verò, *tractatione Magneticâ; tractatione* item *electrica*, doleo quod nihil addas in quinto Tuo Fundamento, non enim vidi quæ eâ de re habeas, in alio tractatu, nec enim rara talia ſcripta ad nos perveniunt, nec cuilibet contingit adire Corinthum, peto itaque ut benevolo affectu & gratioſâ manu illarum Tuarum Meditationum me facias compotem, qui omnia Tua magnifacio ad monitum *Bonelli* Tui, Chymiatri & Mathematici præſtantiſſimi, qui non ſemel ſed ſæpiſſimè Monſpelii, cum in ejus ædibus ibi degerem, Tua mihi ſummè commendavit.

Vir Tuâ amicitiâ atque omni laude digniſſimus.

Puto ego, *Magnetiſmum eſſe in omnibus rebus.* Ut magnes ſolum ferrum è metallis attrahit, ita v. g. unaquæque planta è tot ſuccis vel alimentis quæ in terra reperiuntur, illud ſolum elicit, quod ſibi congeneum, adeò ut ſterileſcere potius, quàm alienum attrahere ſuccum eligat.

Quoad *filtrationem*, non inſulsè doces, aquam potius per panni fiſſuras rimulasque aſcendere, quàm à panno attrahi. Scio quidem quoſdam non infimi ſubſellii viros aſſerere pannos, ſpongias atque etiam denſiores mucilagines mari innatantes ſe dilatare, amplexari, ſtringere, ſugere, & rara præſentis ſibi vitæ edere teſtimonia. Sed falluntur: *aqua* enim (*oleum* quoque id præſtat, ſi per lanam ſeparandum ſit ab aqua inſtar Cerebri, ſpiritus animales filtrantis) per ſpongiam, pannum, & univerſè omnem rem filamentoſam aut ſciſſam, ita ut interhiatio perexilis ſit, ſurſum tendit & adſcendit. Hinc hortulani non tantum gutturnio irrigant ſtirpes,

cùm pater omnipotens, fœcundis imbribus æther
conjugis in gremium lætæ,

non deſcendit, ſed aliis quoque compendiis ſuccurrunt. Ollam jùxta cucurbitas,

tas, cucumeres &c. collocant, laneumque panniculum aquâ delibutum alterâ extremitate imponunt ollæ, altera radicibus plantarum dictarum. Hoc modo paullatim deſtillat liquor per panniculum ex ollâ in terram, & ſufficientem ſuppeditat humectationem. Patet adſcenſus hic inſuper in *calamo ſcriptorio*, cujus attactu aqua ſtatim aut atramentum, rimulâ favente, ſurſum contendit, & quantum partium cohærentium ſuſtentari poteſt, ſurſum devehit; cùm ſi cuſpidem calami non fiſſi admoveas, nullus talis aſcenſus fiat, quaſi non exiſtente utriumque ſuſtentaculo retinaculoque impediente efluxum.

Ita non omnia *ſurſum euntia levia*, uti non omnia *fluida*, humida, nec omnia ad *motum promta* & *agilia*, aut *urentia*, calida: Metalla & ſucci metallorum Acetum corrodunt, & urunt, ut ut ſint frigida. Spiritus multi acidi fermentationem concitant frigidi. Mercurius promtè movetur, ut ut ſit frigidus & ſiccus. Aliique quoque ſpiritus ſiccantes moventur & fluunt promptè. Immò *gravia* ſæpe à levibus incluſis detruduntur, nec omnia etiam gravia omni motu perpendiculariter deorſum moventur, teſte *lapilli ex aquâ reſilientis*.

Attractio quæ fit *per ignem*, difficiliùs explicatu videtur, maximè ſi de *vacuo* ſit habendus ſermo. Naturam enim à vacuo ſeu

inani non abhorrere, multi credunt, & olim credidêre,ut & hæc res ad aures pervenerit Poëtarum. Putarunt nempè, ſi non eſſet vacuum, quod

nullâ ratione moveri
Res poſſent;namque officium quod corporis extat
Efficere, atque obſtare, id in omni tempore adeſſet
Omnibus.

Moguntię *Valerianus Magnus* vacuum monſtrare conatus eſt paucis abhinc annis in Tubo, beneficio aquæ & Mercurii. Ita *Auzolius Paſchalii* experimentum propoſuit Lutetiæ Pariſiorum *Dn. Gaſſendo*. Immò ipſe aſſeris vacuum tacitè, dum aërem nihil aliud eſſe profiteris; quàm mixtionem & confuſionem atomorum, ubi partes aëreæ teneant principatum,atmoſphæram, inquam eſſe congeriem corpuſculorum ex terrâ & aquâ miſtisque corporibus extruſorum: dumque allegas Gaſſendianam ſalium ſolutionem in aquâ, ex quâ (ut & ex Sulphuris ſolutione facta in Sulphure ſapienti ſalis!) ad oculum patere videtur *Inane* ſeu *Vacuum Interſperſum*, uti *Coacervatum* apparere putant in acervo tritici.

Experimentum de canibus, columbis & felibus, ad mentem *Quercetani* & *Marſilii* allatum, non ſemper procedit tempore peſtis,cùm hæc lues inſtar Chamæleontis nunc hunc, nunc illum, aliumque contagii

tagii colorem induat; nunc attrociùs graſſetur in juvenes, nunc in ſenes: nunc in mares, nunc in fœmellas: nunc in homines, nunc in bruta, ut ſæpè bruta moriantur, etiam piſces, hominibus illæſis. Nihil enim eſt, quod *Ariſtoteles* dicat, *piſces* non ægrotare peſtilentiâ. Præter enim paluſtres & maritimos, fluviatiles, qui ſaxoſa littora amant, ſæpè contagioſo morbo interire teſtantur Salmones. Sed & hoc verum eſt, exhalationes & ſpiritus animalium venenatorum peſtem poſſe introducere, ut & animalia peſte infecta, alios inficere. . Ita *Serpens* in Tyberis ripâ latitans Romæ excitavit peſtem tempore D. Greg. Junctinus hiſtoriam quandam memorabilem contigiſſe narrat, tempore Philippi Macedoniæ Regis, nempe quod fuerit peſtis excitata à duobus ſpirantibus draconibus, detegente id *Socrate.* Diverſæ nempè cauſſæ peſtis diverſam reddunt peſtilentiam, ut experientia teſtetur ſæpè remedia cum ſucceſſu in hac peſte adhibita, in alia nociva eſſe, unde valde errare videntur, qui certæ definitionis cancellis peſtem includere conantur. Innumeræ enim peſtes oriuntur, quæ veteribus, nec viſæ, nec cognitæ fuêre. Ita *ſudor Anglicus*, Peſtis illa *la couqueluche* dicta, item alia *Trouſſe-galant* vocata, & aliæ atque aliæ Veteribus fuerunt incognitæ. Latet quid intus præter

dere & homines interficere.

Ad id quod refers de *attractione aëris*, quæ fit à *calcinato Tartaro*, non poſſum quin addam majus pondus *Cornu Cervi* uſti per crudeliorem reverberii ignis torturam amicum nuper accepiſſe non ſine ſummâ admiratione: Ponderis augmentum neſcit autem cui adſcribat, niſi atomis igneis, à Sole communicatis, *Antimonii* exemplo.

Ita *ſpiritus aëreus* tritici *Soli* expoſitus, à *Sole* paucarum horarum ſpacio tot *igneas atomos* furatur, ut *aureus* appareat.

Quoad *Diureticam* Tuam *hiſtoriam*, *nota*, inquit *Marcus Gattinaria*, quod *M. Franciſcus de Buſi* Mediolanenſis, in civitate Mediolano A. 1481. habuit in curâ quandam puellam, annor. 18. quæ paſſa eſt fluxum ſuperfluum urinæ, adeò quod ſingulo die mingebat bocalia 16. urinæ, & continuavit per 60. dies & illud quod ſumebat inter cibum & potum, non adſcendebat ad bocalia 3. & patet manifeſtè, quodſi totum corpus diſſolutum fuiſſet, non aſcendiſſet ad quantitatem tantam. Emiſit autem hæc puella ultra cibi & potûs ſubſtantiam, ſi rectè calculum inſtituit *Cardanus* libras 1740. in his diebus 60. *Johannes Marlianus* putavit aërem, qui in arteriis ubique contineretur, in ſubſtantiam aqueam converſum, eâque ejectâ ſuccedentem aliam ſimiliter converſum in aquam, atque

 ita

ita multiplicatum *Cardanus* accuſat aëris frigidam & humidam intemperiem: *Rolfinccius* in Academia Jenenſi, Magiſter meus ætatem omni honoris cultu proſequendus, aëris in arteriis reſolutionem non agnovit, ſed me miſit ad *Galenicam reelementationem*, & colliquationem humorum in vaſis totius corporis, tàm quæ ſanguinem, quàm quæ ſuccum â ſanguine diverſum vehunt, ut lacteis & lymphaticis ab inſigni Cordis, Jecoris, & *αἰσχώδους* generis caliditate ortam, unde *Segerus* opponit Lymphæ Bartholonianæ nimiam abundantiam. *γίγνεται*, ait Galenus, *ἥτις, οἷον ἀναστοιχείωσις, ἢ σύντηξις, ἢ ἀνάλυσις ἢ ὡς ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, ποτὲ μὲν ἅπαντος τοῦ σώματός ἐστιν, ἐστὶ ὅτε δὲ, τῶν ἐν ταῖς φλέψι μόνων χυμῶν.*

Situm elementorum pulchrius monſtrabunt Oleum, Tinctura Tartari, Aqua & Tartari Criſtalli. Ex ſpiritu vini quoque oleum extrahitur (ætheri reſpondens) ſpiritui (igni ſcilicet) innatans; ex fæcibus verò aliud oleum gravius fit pro aëris regione deſignandâ, phlegma rectificatur pro aquâ, fæceſque totius vini multis ablutionibus à lutosâ ſorde mundificantur pro terrâ. Si enim hæc conjungantur, conſpicietur Terra, (ſal fæcum) Aqua (ſub phlegmate) Aër (ſub oleo fæcum) Ignis ſub ſpiritu) & (ſub ſpiritûs oleo) Æther, Huc referri poteſt lucta inter aquam marinam

nam & dulcem *Muſſaphia*: Huc quoque ſpectat *aſcenſus vini* per *aquam* in vitrum vaſi impoſitum.

Similium autem *amicam unionem* & ad ſe tractionem ſatis pulcrè exponis. Ita Mercurius Vulgi regulo Antimonii martialiter purificato & Lunæ juncto, amicè Mercurium Antimonii extrahit: Sed ut obiter interſeram, non tàm magnifacio hunc Mercurium, quàm ſi Mercurius extrahitur ab Antimonio ſine Mercurio Vulgi, ſi nempè Antimonium cum ſale Armeniaco ſublimetur, ſolvatur, digeratur & per retortam inde Mercurius propellatur. Ita ſimilium amica unio patet in extractione purgantium, ſalina purgantium vis ſalibus, reſinoſa ſpiritibus nempe commodius extrahitur. *Antimonio* plus ſubtrahit Vinum, quàm Vini Spiritus. *Ialappæ* plus Spiritus Vini, quàm Vinum. *Tinctura Tartari*, probè calcinati, rubicundior fit à Spiritu Vini communi & vili, quàm à rectificato & alcoliſato. De *Arſenico* contra peſtis virulentiam geſtando olim jam egit *Iacobus Carpenſis*, qui, niſi fallor, primus inventor hujus inventi perhibetur. Secutus hunc *Fallopius*, *Ingraſſias*, *Crato* & alii. Sed ante *Carpenſem*, *Turcis* in hunc uſque diem id valdè familiare eſſe & fuiſſe, expertus eſt *Epiſcopus Aquenſis* cum Legatione Regis fungeretur Conſtantinopoli. Videamus rationes an proſit, an obſit

Arſenicum pro amuleto uſurpatum? Dicis quod Arſenicum venenum in ſe attrahat infectionem venenatam aëris, quæ aliàs hominem gerentem poſſet inficere; unde, me judice, ſuadent illi, qui commendant amuletum ex Mercurio Metallorum coagulato, ut ſæpiùs purgetur in die. *Follinus* ſcribit, ſpiritus Arſenici trahere ad ſe vi magneticâ ſpiritus peſtilentes, homogeneum, velut è propriò corpore errabundum. Nam ſicuti flamma major ad ſe trahit minorem, aut lumen majus obſcurat minus, ita quidquid in aëre extat virulentiæ, tanquam ad ſui ſimile confugit, nempè ad arſenicum, vel ab hoc virulentia pellicitur & illi mordicus obverſando ſpiratione minimè attrahit intra corpus; ut de olido hirco referunt, eapropter peſtifero cœlo ali, ut quicquid eſt ſordidorum odoramentorum, eò ſe recipiat. Alii tamen putant cor ſenſim ab Arſenici amuleto veneno adſuefactum, ſic minus facilè ab aëre peſtilenti offendi, inſtar *Anûs Avicennæ*, quæ Napello; & *Galeni vetula*, quæ cicutæ aſſueta erat: Talis fuit puella *Alexandro* dono miſſa, à quarum oculis ut caveret Præceptor *Ariſtoteles* monebat. Talis *Cambaiæ Rex* Ludovici Bertenæ, qui ſputo interfecit, & ſpiritu, ut vix ulla ex concubinis, quæ illi commiſceretur, in diem proximum effugeret. Unde *Rex Ponti* nul-

ti nullo veneno ſe potuit extricare à Pompejano Carcere,

Profecit poto Mithridates ſæpè veneno,
Toxica ne poſſent ſæva nocere ſibi.

Cum verò peſtilentia ab aëris vitio oriatur, quàm maximè vellem reſcire, quomodo arſenicum aërem poſſit purgare citra odoram aliquam exhalationem, ſine quâ ne *Hippocrates* quidem potuit ſuccurrere, nec poſt ipſum *Acron* aut *Empedocles Agregentini*? Deinde cur *Crato* in Crekovia, *Maſſarias* in Joſepho Canato, *Alphanus* in Aromatario tàm ſiniſtrum eventum arſenici experti ſint? Et annon ſæpè ſeminaria contagionis ſint potentiora, quàm Arſenicum, & ſic hoc atrahent ad Cor? Si verò arſenicum potentius ſeminario contagionis, annon ad ſe trahat, inſtar ferri candentis, æſtum augeat, & ad cor venenoſitate penetret? Si enim unum contrarium deſtruit alterum, requiritur quod illud ſit pollentius altero, quia ab *æqualibus non provenit actio*, niſi fallat Philoſophia.

Cum *carne cervinâ* quod in artocreatibus ſervata in ὀχέᾳ cervorum putreſcat, non feci periculum, tentabo.

De *motu vini* tempore florentis vitis, res manifeſta eſt: Sic & *Cereviſia* ex adulterio Cereris & Neptuni nata, vini æmula, hanc experitur metamorphoſin, de qua non

non inſulsè *Helmontius*. Cùm olim avi noſtri vidiſſent ex hordeo quomodolibet ebullito, non niſi inanem ptiſanam, vel pultem etiam coqui, meditati ſunt hordeum prius germinari debere (quod tùm Maltam vocant) unde demum cereviſiam ſuam tàm vinorum æmulam coxerunt, ut de ſe profiteatur:

Nomine ſum vini non digna, vicem tamen hujus
Impleo dum cerebri victrix percello cavernas.

Inebriat enim & miros, vini inſtar, prodit effectus ipſa cereviſia,

Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam & inſanos amores
Seu facilem, pia teſta, ſomnum.

In cereviſiâ autem imprimis aliquot notabilia penitius conſideranda. Nimirum, excitatur in hordeo germen vegetabile, quod ſiccato deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per concitationem in farinam, ac deinceps poſteram ebullitionem deſpondet à virtute creſcitivâ: attamen his non obſtantibus, retinet ſpiritum vinoſum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet: Sed tandem dierum numero fermenti vim acquirit. In unico ſcilicet unius grani gremio, unicus ſpiritus diverſis poteſtatibus inſignitur, caſtraturq; una, relicta

relictâ alterâ. Quod ſane adhuc longe admirabilius eluceſcit, ubi cerevifia ex Malta ſeſe, non ſecus atque aliàs vinum ſolitum eſt, turbat, dum hordeum floret. Adeoque hinc conſpicua eſt poteſtas in abſens longe diſſitum. Si quidem ſunt urbes, à quibus amæna prata arcent hordei ſationem per multa milliaria, tantoque potentius probant, cerevifiæ conſonantiam ſui cum abſente hordeo florido: quantum caſtratio potentiæ germinandi creſcendique ſpes abſtulere: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cerevifiam, cadum, carceremque cellarii, non poteſt ſoſpite cerevifia divagari per aliquot leucas, ad florentem hordei ariſtam, ut inde redux procelloſa reſiduam cerevifiam multâ turbet confuſione. Certe longe tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul invicem diſtantia, quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ e cerevifia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad priſtina cerevifiæ receptacula: Corpuſcula vinigena, ait *Gaſſendus*, quoquo verſum tunc diffuſa, ubi in dolia penetrant, videntur eſſe congenea, quæ in vino ſunt, ita commovere, ut ſubagitatione factâ fæces commoveantur, commiſceanturque, donec floribus deficientibus, & diffuſione, ſubingreſſione, ſubagitatione

tatione ceſſante, tum fæces ſubſidant, vinumque clareſcat. Et hinc maculæ & notæ ab utero impreſſæ ceraſorum, mororum, fragorum rubent eo tempore, quo vigent fructus, hincque mappas commodè à maculis florum tempore purgari ſcribis, non alio. Sed & æque feliciter liberantur à nævis, quando plantarum folia marceſcunt & decidunt, quaſi tum nova corpuſcula, quibus tempeſtas immutatur, ſuccedentia in aërem, & illa ex plantis abigant, quæ vegetabant folia, & ex linteis, quæ continebant reliquias ſucci inhærentes.

De *ſenſibus externis* ſatis doctum diſcurſum exhibes: Quoad *auditum* atomorum certè doctrina præter alia feliciter edocet, cur non omnia corpora ſonent, ſed quædam ſonent, quædam ſurda ſint, prout nempè atomi æqualiter vel inæqualiter ſitæ ſunt. Quoad *viſum* valdè difficilis *colorum* materia; ut meritò optem TE mihi ductorem & doctorem. Tam varii enim accidunt, maximè in Chemia, ut cauſam eruere non Davi ſit, ſed Oedipi, *Digbæi* inquam.

Acetum Saturni criſtallis Martis affuſum tincturam exhibet cruentam, in alvi fluxibus ſummè proficuam. Mercurius ſublimatus ſcatulâ ligneâ in chartâ tritus affuſione modeſtâ calcis vivæ cinnabarin exhi-

exhibet, largâ tamen ochram, ad ulcera cacoëtica inſignium virtutum. Lapis criſtalli candefactus urticæ minoris aquam tingit, ad calculum magnum remedium. Saphirinum oleum florum camomillæ non minoris pretii eſt. Liquor nitri vitriolo Martis affuſus, vinum malvaticum repræſentat Hypochondriacis utile. Folia Senæ aquæ infuſa liquorem rubrum faciunt, ſi inſtilles oleum Tartari. Cæruleo collyrio ex calce veneris, & ſale armeniaco parato, ſi inſtilles ſpiritum Vitrioli album fiet. Spiritus idem Vitrioli rubedinem promtè roſis aufert, oleum Tartari non; Liquor certus ſilicum vinum album reddit rubrum, ad obſtructiones hypochondriacas verus rizotomus. Sed hæc ingenii mei tenuitatem ſuperant, lubens ex TE reſcirem colorationum illarum cauſas, cùm à Te ſi ab ullo Philoſopho poſſim reſcire.

Affinitas *Auri* & *Mercurii*, fateor, magna eſt, & tanta, ut non vereantur quidam ſcribere, *Mercurium vivum* à Magnete aliquoties per deſtillationem abſtractum ita impı ægnari virtute magneticâ, ut cum alias involet aurum, eique ſe applicet, ipſum etiam auri corpus in menſâ certo ſpacio diſſitum motu locali cogat ad ſe tranſire, manente nihilominus appetitu naturali Mercurii ad aurum. Miranda ſic magnetis vis eſſet, quæ Mercurium ita mi-

imprægnare poſſet,ut aurum quaſi influentia quadam vincat, cùm alias magnes ſolo allii affrictu polum negligat; per vaſtam aëris regionem, per tecta, per muros tranſeat, ſolum verò allii ſuccum aut Mercurii etiam fuliginem penetrare neſciat.

Affinitas, inquam, magna eſt *Auri* & *Mercurii*, ſed non tanta, ut ex hoc illud conſtet: Hinc non inſulsè *Aurum* ait, referente Fab. Cliſſenti; *Eſſendo choſe noi foſſimo de te Mercurio e del tuo compadre Arſenico compoſti ſi riſſolveremmo finalmente in amendue*, &c.

De *vi Imaginatrice* pulcre diſſeris, maxime quoad mulierum accidentia. Olim jam *Plutarchus* recenſet *Mileſias Virgines* quodam tempore atrocem animi & abſurdam inceſſiſſe perturbationem, qua de cauſa incertum; niſi quod putabatur, *aëris temperiem* veneno infectam,& ad inſaniam excitandam paratam,mutationem iſtam animorum atque abalienationem effeciſſe. Subitò omnes mortis cupiditatem, & ad vitam ſuſpendio finiendam furioſum impetum egiſſe, & multas clàm conſecutas eſſe quod volebant. Verba & lacrymas Parentum,alloquia amicorum nihil profuiſſe,ſed ſeſe interficiendis omnem ipſas cuſtodientium induſtriam & calliditatem viciſſe. Tandem hominem prudentem legem promulgaſſe, quæ juberet omnes, quæ ſibi ſuſpen-

ſuſpendio mortem conſciviſſent, nudas per forum efferri. Hanc legem ſancitam inhibuiſſe non modò, ſed omnino aboleviſſe illam, qua virgines laborabant, mortis cupiditatem. Ex quibus patet & olim jam credidiſſe Philoſophos ab *externis aëris halitibus & atomis*, ſpiritus *internos* Microcoſmi facilè turbari poſſe, unde quidam fieri putant, ut ſi quis tranſeat per locum in quo eſt homo interfectus, aut ubi mortui vel interfecti cadaver noviter occultatum, ſtupore atque timore nonnunquam afficiatur. Hinc in *hæmoptoica* paſſione prohibetur *aſpectus rerum rubrarum*; in *variolis* & *morbillis* commendatur. Uti enim color niger excitat timorem, color albus verò exhilarat, ita color rubeus ſpiritus commovet; unde elephantos, gallos Indicos, rerum rubrarum aſpectu concitari ad *iram* videmus; taurum maximè,

Cùm ſuâ terribili petit irritamina cornu,
Phœniceas veſtes.

De *gravidarum* verò *phantaſiâ* gravius licet decidere: Simile quod affers de cithara, valdè placet, ſatiſque mirum eſt, quodſi ſuper teſtudinis chordam levem paleam, ancipiti extremitate in aëre, inſtar ſtateræ pendentem, poſueris, & alterius teſtudinis ſimilem fidem pulſaveris eminus, ubi toni in octavo conſonant, videas

videas paleam trementem, at ubi in uniſono concordant, tunc alioquin quietæ teſtudinis fides, moræ impatiens, ſubſiliat, pro lætitia geſtiat, & inviſam paleam ſubſultu excutiat. Ipſa obſervatio de cithararum chordis (conferatur *ſaltatio piſorum* in tympanis, qua obſeſſi expiſcari ſolent obſidentium ſubteraneos motus hoſtiles) cauſam videtur edocere, cur ex *ſtridore ſecantis ſerræ* ſtupor dentium excitetur, in quibuſdam inſuper tanta in corpore ſpirituum commotio, ut quid vis potius ferre poſſint, quàm hujusmodi ſtridorem. *Magis mirum* mihi videtur, quorſum caput, manus, pes veniant, ſi ob fortem imaginationem gravida pariat fætum ſine capite, manu, pede. In vicino pago Grisheim Johannis Ochlens piſtoris uxori gravidæ, paullò ante partum ſues ſaginanti, à grandiori ſcropha, cum in faliſca diſperſum frumentum colligeret, dextra manus ore prehenditur, unde factum, ut terrefacta mulier pareret filiam, ſine manu dextrâ, cætera ſanam. Cæterum nuſpiam dextra manus reperiri potuit, neque vel oſſa, vel ulla, in lochiis apparuit putrilago, in quam manus computruiſſet. Quorſum ergò abiit? Attamen ante terrorem à ſue fætus habuit binas manus, nec potuit avulſa manus annihilari, nec clauſo utero auferri; maximè ſi facultas imaginatrix ſaltem humores

ıores actuet, ut fuſiùs deducit *Kircherus* lcgatus. Hæc res omnium hujus mateæ videtur mihi obſcura & difficillima xplicatu, difficiliorque quàm ſi à facultaimaginatrice fætui aliquid apponitur. ;ommiſeratione omninò dignæ ſunt mueres, quod tantis obnoxiæ morbis, tantis mbryonum deformationibus præter iſam intentionem ſæpè, ut optimæ tuæ ;onſanguineæ accidit; deteſtanda virouım negligentia, qui eas haud debitè cuınt, circa gravidationem & partum, imıo & illorum *Tibarenorum* agreſtium hoıuncionum, quorum præcipuus etiam ogit puerperam,

ut deſide mitrâ
'ata liget, partuque virum fovere ſoluto

ıſtituat. Quoad *ſimilitudinem* ſecundum ıdividuales proprietates & accidentia in ætu reſpectu Parentum quæri ſolet aliàs, ſuid *præſtet phantaſia & imaginatio gravidaum?* Julia *Auguſti* filia, Agrippæ conux hæc non attendit, credens ſemini Paenti debere ſimilitudinem, plena navi imıudicos congreſſus ſic ſat tutò inſtituens, Jnde *Evander* Æneam Anchiſæ filium crelidit,

ut verba parentis
& vocem Anchiſæ magni, & vultus

recor

recordabatur. Sed imaginatio præſtat ſæpè ſemini, ut mulier ſæpiùs pro intentione & imaginatione ſuâ fætum ſimilem producat, etiamſi generanti ſit diſſimilis, quam ob cauſam patres, ſi fortè conjuges ſuſpectæ fidei nanciſcantur, non ita gloriari deceat ob ſimilitudinem fætuum, cùm tales meretriciæ mulieres fætum edant, non adultero, ſed marito ſimillimos, ut ut aliàs

Non faciant ſimiles ſtuprata cubilia natos.

Expertus tamen id eſt olim *Sabinus*, qui quatuor natos ſui diſſimiles ſuos non deputavit, ſpurium tamen ſibi ſimilem ſuum credidit. Erraſti *Sabine!* Cùm enim adultera tua uxor concumberet cum adultero,

Sollicita de Te plurimum,
Te tota cogitaverat,
dum pertimeſcit anxia,
ne Tu Sabine incommodus,
velutque lupus in fabulam
ſupervenires interim.

Et hinc hic puellus *Sabino* fuit ſimillimus ob fortem matris imaginationem.

Ex docto diſcurſu Tuo de *Tarantulæ ictu*, non incommodè cauſas & curationem Medicam, *Saltus S. Viti* auderem eruere: Morbus is valdè familiaris eſt in finibus

finibus Patriæ meæ, adeò ut Antiquitas S. Vito Sacellum extruxerit, in Drefelhauſen non procul à Geislingen propè Weiſenſtein ditionis Rechbergenſis, quod hodienum quotannis verno tempore ſalutant, & ibi ſaltu cum perturbatione mentis eo uſque ſeſe noctè dieque exercent, donec Extaticorum inſtar corruant, qua ratione ſibi reſtitutæ videntur, ut parum vel nihil ſentiant per annum integrum, uſque ad Maii tempus ſubſequens, ubi iterum ad ſacellum properant, & organum muſicum audiunt, quo audito, mente magis magiſque perturbatæ ſaltare coguntur, ut jam jam dictum. Ita fertur famigeratus *Thebanus Hyſmenias* citharâ & voce Iſchiaticos ſanaſſe: *Thales* verò *Cretenſis* à peſtilentiâ Lacedæmones liberâſſe Muſicâ.

De *naribus alienis agglutinatis putreſcentibus* ratio dari ſolet, quod ſpiritus localiter etiam ſejunctus, ſpiritualem ſuam tueatur unitatem. Egredienti enim è putreſcente Ruſtici cadavere, ſpirituum particulam ejus è naſo Nobilis egredi, naſumque putreſcere putant. Fortuito forſan factum eſt, uti etiam huc non incommodè trahi poſſet, quando narrant *cadaver hominis occiſi ad homicidæ præſentiam etiam poſt dies vel menſes, immo annos aliquot ſanguinem ſtillare*, uti *Simeon Gaulantius* refert, Izenhofii occiſi hominis amputatam atque in car-

in carcere detentam ſuſpenſam & arefactam manum poſt totum decennium ſanguinem ſtillando homicidam prodidiſſe. Tanta ſympathia & antipathia ſpirituum. *Galeotus Martius* putat hominis occiſi ſpiritus redeuntes, ſedemque ſuam repetentes; & occiſoris recedentes, ut ad corpus redeant, facere motum ejus rei, quam habitant, ſanguinis quippe. *Poëtæ* libidinem allegant; perinde ac ſalax, ajunt, mentis libido affectat ſemen effundere in amicam, cujus amore irritata & ſaucia fuit mens: Ita

homines plerumque cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem ſanguis, unde icimur ictu:
Et ſi cominus eſt, hoſtem ruber occupat humor.

Et de amore quidem conſtat, quod ex ejus affectu vehementiſſimæ oriantur commotiones, atque magnæ humorum, ſpirituumque perturbationes, adeò ut ſi abſit, quod ames,

præſto ſimulachra tamen ſint
Illius, & nomen dulce obverſetur ad aureis.

Notavi *ipſe* in puella demortua quadam, quod ſarcophago imponenda, per os exhibuerit materiam ad acceſſum matris, quæ tempore morbi nullam vel levem curam ejus habuit, ut ut pater vel diligentiſſimè pro illa laborârit. Sed alia cauſſa forſitan

ſubeſt,

ſubeſt, quod ſanguis *S. Januarii* annis abhinc 1354. interemti, *Neapoli* vitro incluſus, ebullire monſtretur, ſi capiti jungatur.

Quoad *putreſcentes nares* autem Ingenioſiſſimus *Conringius* id caſu factum putat, quod aliis, quibus ex alienâ carne naſus eſt reſtitutus, idem non acciderit; nec contingat ulli arbori enatæ per inſitionem rami alicujus avulſi.

Quod *vaccis* noceamus, ſi earum *lac* in ignem projiciamus conqueritur quoque *Borellus*, qui putat, ob hæc in *lege Moyſis* prohibitum eſſe, ne caro hæduli in lacte matris coqueretur, quodque à nullo Theologorum, ut opinari ſe ſcribit, obſervatum ſit, dolores enim matri, & lactis penuriam ſeu defectum facere; aſt, mi *Borelle*, ſive *Exod.* 23 *v.* 19.

לא תבשל גדי בחלבי אמו

ſive *Deut.* 14. *v.* 21. in quo eadem planè verba repetuntur, quæ ſeptuaginta, ita explicuerunt: οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γαλάκτι μητρὸς αὐτοῦ, penitius inſpicias, videbis nihil eſſe, quod à te viſum putas. Uterque enim textûs ſaltem innuit, lactentem non coquendum eſſe hædulum. Aliud autem eſt, lactentem hædulum coquere; aliud, hædulum in lacte coquere.

Robertus Fludd narrat, *Lutetiæ* Chemicum

quendam, *La Pierre* dictum, ab *Epiſcopo Noyenſi* perſuaſum fuiſſe, in deſtillatione ſanguinis humani à variis collecti, ſi quis tempore illius laboris moreretur, ejus ſpiritum compariturum; quod integer ſpiritus illius viri mortui ſanguinis exigui in vita ſua extracti ſpiritum relatione inviſibili reſpiciat, ita ut igne cruciata ſanguinis ipſius portione, unà etiam ſpiritus ejus turbetur. Hinc olim minabatur *Dido* Æneæ:

Omnibus umbra locis adero, dabis, improbe, pœnas.

Sed ad rem!

Concludis tandem (1) ſolem & lucem attrahere ſpiritus ſanguinis ex periſcelide, cum (2) ſpiritibus Vitrioli, vulnuſque (3) interea expirare ſpiritus calidos & igneos, atque attrahere alium aërem atque alium, (4) cum quo (5) accedant illi ſpiritus Vitrioli & ſanguinis, qui (6) invenientes propriam originem ibi ſiſtantur, & cum ſpiritibus Vitriolicis vulneri ſe inſinuent, & ſanent. Idem ferè *Helmontio* reſpondit *Gaſſendus* olim, ſed non tàm clarè, non tàm dilucidè,nec ita κατὰ χύσιν, ut *Tu* hæc protuliſti. Dicebat *Helmontio* curationes tales fieri eô modo quo apparet ignis advolare in naphtham diſtantem. Siquidem ut hæc involatio non fit, niſi quia ex naphtha funditur pinguis halitus, qui

qui in ſui extremo accenſus, ad ipſam uſque naphtham, ex quo prodit, continuatione inflammatur, ita medicamenti ſympathetici vim involare in diſſitum vulnus, quatenus concipiendum eſt, diffuſum eſſe aliquid à vulnere uſque ad remedium illud, quod in ſui extremo remedio imbutum atque immutatum, tota ſpaciorum interceptorum ſucceſſione immutetur, ac ad ipſum vulnus cùm pervenerit immutatio, immutetur ipſum. Remedia *ſympathetica* autem non ſemper agere poſſe per talia effluvia multi nihilominus putant, quod effluvia illa nullum certum motum habeant, ſed ad motum aëris inordinatè hinc inde moveantur, atque ſic rectà ad vulneratum non poſſint tendere; ut ut enim corpuſcula talia minima tandem ſui generis ſe applicent, ut in tonitru & fulgore videre ſit, tamen dum primum ex corpore exhalant, hinc inde inordinatè vagari: cumque cura hæc in longinquum & per milliaria aliquot extendatur, portionem exiguam pulveris ſympathetici, multoque minorem copiam balſami naturalis facilè in auras evolare & evaneſcere debere.

De ipſo *pulvere* & *Vitriolo* egregiè diſſeris, Germanam puto parationem: ut $\frac{12}{22}$ Julii Vitriolum optimum pulveriſatum in patella vitrea in loco ſicco ad radios ſolis

cum ſpatulâ lignea agitetur per dies 30. & poſteà miſceatur cum ejuſdem ponderis Tragacantho, & ad uſum in ſcatula ſervetur.

Sed quo audaciæ prorumpo, ut Lunares hos meos radios Tuo Phæbeo lumini objiciam, ut meas has nugas doctiſſimis commentis ſubjiciam, qui certò ſcio, levidenſia mea cogitata à Tuis doctiſſimis Meditationibus differre, in quantum diſtant æra lupinis; mea nempè nihil eſſe, niſi à TE illuſtrentur. Sed ægrè non feres. Qui nunquam malè, nunquam benè! Neque errat, Antigono teſte, qui errorem agnoſcit.

Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, οὐκ ἔτ' ἔς ἀνὴρ
ἄβουλος οὐδ' ἄνοχβος, ὅστις ἐς κακὸν
πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει.

Unde hiſce concludo & favori Tuo me commendo. Scribebam Darmſtadii, *Kalend. Octob.* 1659.

NI-

NICOLAI PAPINII

Blæſenſis, M. D.

DE PULVERE SYMPATHICO,

DISSERTATIO.

Google

NICOLAI PAPINII Blæſenſis, M. D.

PRÆFATIO *in diſſertationem ſequentem, quam habuit, de* Pulvere Sympathico.

RErum natura ſacra ſua non ſimul tradit (inquit Seneca lib. 7. Quæſt. natural. cap. 31.) Illa arcana non promiſcuè, nec omnibus patent, reducta, & inferiore ſacrario clauſa. Ex quibus aliud hæc ætas, aliud quæ poſt ſubibit accipiet: *Hanc certè ſententiam, ſi quid in Medicina noſtris temporibus confirmat, mirandus ille modus corpus humanum ab inflictis exterius vulneribus vindicandi noviſſimè inventus per Sympathicam pulverulenti cujuſdam remedii adhibitionem, raris imo frequentibus experimentis applauſus, primas mereri videtur. Hic enim non modo ſecretiora naturæ in actionibus plerisque edendis opera detegit, quæ ne antiqui etiam ſcientiarum antiſtites ſubodorati ſunt; verum etiam nec medicamontorum ſumptu, nec temporis tarditate ægros faſtidiens, ac deperditam ſanitatem longè tutius, citiuſque reſarciens, novas, & longè potentiores generi humano τῶν θεῶν χεῖρες, ut habet Medicinæ parens, quam antiquitas potita eſt, attuliſſe videtur.*

Hinc ut primum venditari percepi chimari-

cum quid, irridendumque figmentum exiſtimare non veritus ſum. Verùm cum addita graviorum virorum teſtimonia noverim, mirari nonnihil cœpi: tandem αὐτοψία, ut dicunt propria, & frequenti experimento edoctus ignotæ prius rei devinctiſſimum aſſeclam me profiteri coactus fui. Non amplius igitur an res, ſed quid, & quo pacto fieret, ſæpius percontabar. Verùm ingens difficultatum mare undiquaque fluctuare videbatur, donec anno jam pluſquam elapſo in Cretam proficiſcens, in Zacyntho temporis injuria, & jugibus maris procellis detentus, frequenti urbis Medicorum conſortio, & colloquio uſus, venit aliquando, ex occaſione, mira pulveris Sympathici virtus diſcutienda. Frequens aderat non mediocris eruditionis virorum cœtus, cujus potior pars ſolo ejuſmodi pulveris nomine in cachinnos ſolvebatur: alii verò quibus, ea ipſa in Inſula, eruditiſſimi cujuſdam Chirurgi continuis experimentis, de rei veritate ſatis conſtabat: ipſius tamen effectus ſuprà naturæ vires, illegitimumque uſum mordicùs aſſerebant, nec verebantur quidem explicito, aut implicito ſaltem cum Cacodæmone fœdere eos damnare, qui ipſo uteretur. Solus igitur reſtiti, qui tot hoſtium telis clypeum opponerem. Res ædepol ardua demonſtratu videbatur, cùm hic meritó dici poſſet, quod olim Hippocrates de iis quæ in ſublimiori aëris parte, ac intimis viſceribus terræ extra oculorum perceptionem contingunt, libro de priſca Medicina: Quod licet ea fieri poſſe

ſciat,

ſciat, qui de ipſis ſermonem inſtituit, vix tamen audientibus manifeſtum ſatisfieri, verane ſint, an ſecus. Neque enim eſt ad quod quis ſe conferat, vixque cui innitatur, ut veritatem cognoſcat. *Genio tamen non defui: Imo ipſa veritate aliquid forſitan extra ſolitum ſuggerente, rem ita ex tempore pro tenuitate mea expoſui (abſit jactantia) ut omnes non mediocriter approbarent, mihique gratularentur. Ipſammet demum dum conſcribendam ſuſcepiſſem, nova. ſubminiſtravit otium, quæ ſubjecto complementum afferre viſa ſunt. Tandem ex Lyrici conſilio :* Integrum preſſa in annum ; *ne illud ex Mythologo mihi exprobraretur, quod* Κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει ; *& non mediocris famæ virorum approbationem nacta, quippe ut conſulit Poeta,*

- - - Si quid tamen olim
Scripſeris, in Metii deſcendat judicis aures,
Et Patris, & noſtras.

Suo me ſuaſu Amici, multorumque deſiderium facilè adduxit, ut rem quam hominum invidia inter privatos, ut ita dicam, parietes, arcanam hactenus detinuit, oculis totius mundi primùs apponerem ; eoque libentius aſſenſi, ut ejus deinceps ad ſummæ lucis faſtigium deducendæ, eximioris ſortis ingenüs viam reſerarem. Quodſi non adeo facili negotio, ſedulo tamen ſtudio brevi abſolutum iri non deſperandum, modò ut enixè optat Scaliger libro primo de Plantis. Viciſſim ac liberaliter unuſquiſque in medium

conferat quod ad generis humani utilitatem, ac rei literariæ incrementum habet: *Niſi fortè cum ejuſdem authoris verbis, qui nobis ex adyto fuit, concludendum ſit, quod* multum egerunt, qui ante nos fuerunt, ſed non peregerunt; multum adhuc reſtat operis, multumque reſtabit; nec ulli nato, poſt mille ſecula præcludetur occaſio aliquid adhuc adjiciendi. *Ignoſce igitur, Lector, in re nova & meliora imperti.*

Perilluſtris Excellentiſſimique

D. JOANNES VESLINGI,

EQUITIS,

Anatomiæ & Pharmaciæ Profeſſoris primarii, hortique Medici Præfecti *Cenſura.*

TRACTATUM hunc de Pulvere Sympathico, viri doctiſſimi D. N. PAPINII, ſingulari cum voluptate perlegi, huncque luce publica ingeniorum optimorum bono, atque emolumento dignum cenſeo. Patavii die 22. Auguſti 1646.

NICOLAI PAPINII
DE PULVERE SYMPATHICO, DISSERTATIO.

ARDUA perſequi difficultatis laboriſve cauſa qui veretur, eadem aſſequi indignus eſt; nec nucleum deguſtare meretur, quem tædet perfringendæ nucis. Nil mirum idcirco, ſi perobſcuræ quæſtionis & mille obvolutæ tricis veritatem detegere exoptans, de pulvere illo ſcilicet, qui nullo partis affectæ contactu, inflicta quæcumque vulnera, ſola ejuſdem ſuper effuſum ſanguinem inſperſione conlidat, illud docere aggredior, cujus ab aliis addiſcendi fruſtrà dudum deſiderio geſtiebam. Rem enim aliis expoſituri, longè altius meditamur, & nova detegimus quæ nos antea latuerant, unde primi fructu potimur, quem aliis impertiri lubuit.

Ne cui autem longis digreſſionibus faſtidioſi ſimus, brevitate, quàm res permiſerit, præſentem diſceptationem ſub titulis ſequentibus dilucidabimus.

An detur medicatio per ſympatheiam?
Quid ſit pulvis ſympathicus?
An detur actio in diſtans?

Quonam pacto conferat ipſe pulvis vulnerum curationi?

Quæstio Prima.

An detur curatio per Sympatheiam?

Hominis eſſet otio pluſquam abutentis de cauſis rei cujuslibet tam intrinſecis quàm extrinſecis percontari, priuſquam de ipſius reali ac vera exiſtentia in rerum natura conſtet: unde pro more recipitur doctis, ut de quavis diſciplina ſententiam prolaturi, antequam quænam, & propter quid ea ſit, ſigillatim explicent, in dubium revocent prius, an ipſa de facto vel poſſibili exiſtat, ut perceptæ exiſtentiæ, velut fundamento, futurum ſermonem ſuperſtruere poſſint. Cui quidem aſſentientes methodo aſſerimus primò, quod cùm ſympatheia ſit communis quædam affectio, qua diverſa ad eandem concurrunt actionem, & eundem aſſequi finem exquirunt; ſic ut agentis actionem libenter patiens admittat, agens vero proprio naturæ ſuæ impulſu in patiens aptum actionem ſuam edat, nihil ſit dubii, quin per modum ipſius ſympatheias quamplurima in rerum natura contingant.

Ut autem de primis, ſecundis cæteriſque elementorum qualitatibus nihil dicamus,

mus, quippe quæ intimam actionis ſuæ rationem oculis & intellectui noſtro offerunt, & manifeſto modo inter ſe agunt, reagunt, patiuntur, & repatiuntur, apud omnes ferè jam obtinuit uſus, ea ſolùm ſympathicè & antipathice agere dicantur, quæ occulta quadam ratione & qualitate ab elementaribus longe diſcrepante, inter ſe communicant; vel mutuò ſe perimunt: cujuſmodi actionem idcirco à tota ſubſtantia prodire, & humanum intellectum eludere vulgo exiſtimant.

Sic mutuò agentis & patientis concurſu, vel renixu, ſuccinum feſtucam, magnes ferrum, magnetem Cynoſura allicit. Sic viventium corporibus viridi ſmaragdi colore viſus oblectatur, offenditur rubro granati. Gemmæ quamplures mira præſtant in nobis ſine ulla manifeſta cauſa, quæ poſſit ad primas, hincque dependentes qualitates referri. Sic adamas cordi lætitiam, ut & granatus, ſmaragdus, *&c.* impertit. Sapphirus, Smaragdus, Uniones, *&c.* caſtitatem conciliant: & quod cæteris admiratione longe antecellit, Ætites fœtum humanum ad ſe prolicit, ſive ipſum collo ſuſpenſum, vel cruri alligatum tulerit mulier utero gerens. Idem pariter circa appenſos arboribus fructus præſtat, ut propriis oculis in ficu expertus ſum. Huic enim ſubmiſſo lapide, omnes ſponte groſſuli minus horis

decem

decem deorſum ceciderunt. Nota autem hinc arborem ſterilem redditam, ſed frondibus ſolito viridioribus luxuriaſſe.

Secundò, ut ab ejuſmodi generalioribus actionibus ſympathicis, quæ in hac mundi ſcena, tam circa animata, quàm inanimata contingunt, ad peculiares virtutes deſcendamus, quibus corpus humanum ab affectibus morboſis ipſum alioquin ad interitum deducturis, per modum ſympatheias & antipatheias vindicatur, quis negarit viſcum quernum, & radicem pæoniæ, amuleti inſtar geſtata, epilepſiam ſi non ſolvere, à paroxyſmorum ſaltem frequentia coërcere? Antirrhinum & pervinca ab incantamentis liberare creduntur? Phtiriaſi geſtato hydrargyro nihil efficacius: nec arſenicum, ſublimatum, aut auripigmentum prophylactica ſunt tantùm luis peſtiferæ, ſed & Therapeutica validiſſima adverſus eandem, ſi concinnè præparata circa ſe portaverit æger. Lapidis hierei virtutem contra morbum caducum, nephritici adverſus utrumque renum, & veſicæ calculum; Calcidonii adverſus affectum melacholicum, Chelidonii, pro curandis lunaticis, pauci, me hercule; inficiantur: & ut ad rem deveniamus, pulveris ſympathici miram in vulneribus ſanandis, & ad perfectam incolumitatem deducendis, energiam ſoli

ever-

evertere tentant, quos experientiæ defectus in errore pervicaces detinet.

Verùm prius allatis experimentis aſſentiunt multi, qui nulla ratione eò adduci queunt, ut dicti pulveris efficaciam admittant; quoniam impoſſibile ipſis videtur ſympathicam ejus virtutem adeo longè diffundi, ut in parte affecta & corpore quod numquam attingit, imo & in patiente remotiſſimo efficax ſit. Cæterorum enim ſympathicorum effectuum, quorum exempla nonnulla retulimus, & longè plura apud authores fide dignos proſtant, hanc reddunt rationem; quod cùm amuleta ſimiliaque penſilia corporibus noſtris apponantur, facilè ſit ut ſpiritus per corpus influentes (quorum perpetua ſit ad peripheriam tranſlatio, hincque jugis ad interna palindrome) & inſitos per conſequens alterent & ſalubri quadem diſpoſitione afficiant: undè cùm non leve toti naturæ juvamentum cedat, ſi veram morborum debellatricem prodit. Perſpicaciores pariter Philoſophi norunt tenuiores æthereaſque ſubſtantias à quolibet animato, inanimato, animali, vel minerali, & foſſili extra corporis circumferentiam effundi; unde non mirum ſi eæ continua illa epirrhoia in nonnihil diſſita, & vicina ſaltem corpora ſe diffundant, & in ipſa propriis ſibi qualitatibus agant. Quocirca tra-

tractio ferri per magnetem, quæ ad determinatam quandam ſit diſtantiam, ut & cætera ſuperius allata, mentem noſtram tanta admiratione non commovent, nec prorſus humanum captum ſuperant. Verum quonam pacto ſympathicus noſter pulvis potentes adeo effectus prodat in corpore nunquam contacto, & ſine ullo loci termino, Philoſophorum ac Phyſicorum dogmata cuncta deludit, nec fidem mereri videtur.

Verum enimvero rem, quæ tot quotidie experimentis omnium oculis ſubjacet, & quæ ſolis inexpertis occulta eſt, negare, ac rationum momentis evertere velle, hominis pluſquam ſocordis eſt. Præſtat enim obſcuræ rei, modo veræ, indagationi ſedulæ incumbere, quàm pervicacia erronea inficias ire. Nec quoniam ejus capiendæ impotes, ac inhabiles ſumus, ipſius poſſibilitas mentis noſtræ tarditate metienda eſt. Atque dari reapſe ejuſcemodi ſympathicam vulnerum medicationem per dictum pulverem aſſentire qui recuſat, ſolam conſulat experientiam. Ipſe enim proprio fultus experimento, & communi doctiorum aſſenſu, qui per univerſam ferè Europam nihil aliud prædicant, mirantur, ſtupent, veritatem lubens amplector.

Hîc autem non ſimplicia, leviaque modo vul-

do vulnera intellige, quæ ſola ferè natura levi Chirurgi ope ad ſanitatem reducit. Ea tantùm enim pulveris auxilio perſanata miror, quæ Medicinæ proceres lethalia decreverunt.

Quis non enim illum deridebit, qui vulgari methodo pericardii, tenuiorum inteſtinorum, veſicæ, & ſimilium partium vulnere affectarum redintegrationem polliceatur? verùm talia dicti pulveris opera ſæpius patrata ocularem teſtem me prodo; idemque ab indubiæ fidei viris accepiſſe teſtor. Teſtem te voco, oculatiſſime Chaſſenæe, qui ejuſmodi ſtupenda toties obſervaſti; teque plurimum experte Carmæe, à quo tota fermè Græcia reportatam in Chirurgicis palmam fatetur, condonat, gratulatur. Quoties namque obſervaſti, quæ Galenica remedia non curant, ejuſmodi pulverem ſanitati reſtituere? Quæ vero ipſe perſanare nequit, incurabilia permanere?

Illi quos tantis refragari experimentis pudet, aliquid tandem magiæ hîc ſubeſſe aſſeverant, quippe quod ne naturali quidem modo adeo miranda fieri capere poſſit animus, hincque ignarum vulgus, ſuperſtitionis metu, avocant & arcent; ac tale remedium, ſi fides ipſis habenda, à communi praxi exſulare debet: ſicque odium ſuum in pulverem vel rudem igno-

ran-

rantiam circa naturæ miranda detegunt.

Verùm quorſum inepta hæcce nænia ipſi etiam iridenda vulgo? Illicitam enim magiam quis neſcit, vel futilem eſſe, vel à diabolo ſolo traditam, quem tot beneficiorum, quæ ab illo pulvere procedunt, authorem arbitrari non permittit infeſtiſſimum ipſius odium in genus humanum, nec facilè adducetur ſagacioris animi compos, ut verum miſanthropum Sathana tantùm gratis remedium hominibus impertitum eſſe crediderit. Si quoſdam enim ejuſmodi pollicitis deludit, animam profectò ſibi præmium quærit. Verùm quis adeò inconcinnæ mentis, ſolos, qui cum diabolo fœdus inierint, ſympathico pulvere optato fine uti poſſe crediderit?

Si verò divinum velut auxilium hominibus detectum, conceſſumque ſit, non negandum propterea quin cauſam in natura determinatam agnoſcat. Vix poſſum etiam, quin derideam craſſioris Minervæ homines, qui tantam diaboli arbitrantur poteſtatem, ut ſupernaturalia ad libitum patrare poſſit; quaſi DEUS Optimus Maximus, qui naturæ legibus ſæpiſſime ſe adſtringit, quoties circa naturalia aliquid agere libet, tantam creaturarum longè deterrimæ potentiam largiatur; nec quis niſi nimium credulus morbum ſua natura lethalem

thalem ope diabolica perſanari poſſe crediderit.

Conſtet igitur nullo irrefragante dubio, non modo de poſſibili, verum & de facto, & de contingente, dari in rerum natura curam morborum ſympathicam, vulnerum verò potiſſimum per pulverem illum mirandum, cujus vera deſcriptio*, præparandi videlicet, & utendi modus inferius proſtat. Ut nihil dicamus de mirandis, quæ unguenti armarii ope præſtita indubiæ fidei homines ſcriptis tradiderunt, inter quos noviſſimè doctiſſimus Servius peculiari libro.

QUÆSTIO II.

Quid ſit pulvis Sympathicus?

POSITA Sympathica vulnerum medicatione ex parte contingentiæ, jam ſequitur, ut antequam ad cauſas penitiores ejuſmodi actionis deſcendamus, ſubjectum ex quo, ſive materiam, cui talis ineſt virtus, exponamus. Ejuſmodi autem remedii materiam à diverſis diverſam admitti certum eſt; ut conſtat apud authores, qui plures armarii unguenti deſcriptiones tradiderunt.

Verùm cum unguenta illa ſympathica pluribus remediis conſtent, nec apud. ipſoſmet eorum inventores ſtatutum ſit, an to-

an totius compoſiti energia ab aliqua ſpecifica componentis cujuſdam proprietate, an verò à forma ex ingredientium omnium miſtione exſurgenti procedat: vix poſſumus, de vera ejuſmodi remedii natura ullum ferre judicium, ne toti compoſito, quod ex unico remedio promanat, vel contra unico tribuamus, quod totum ſibi jure vindicat. Elegimus idcirco pulverem illum omnium ore percelebrem, paucis abhinc annis inventum, & ſumma humani generis utilitate apud omnes ferè diſſeminatum; cujus pariter virtutem repetita experimenta nos docuêre; quippe qui cum unico præcipuè remedio eoque ſimplici conſtet, veram ipſius energiæ cauſam, tum materiæ, tum præparandi ratione, perſcrutari & inveſtigare multo ſit facilius. Unde forſan ingenia majori ſciendi deſiderio impulſa, aliquid colligere poterunt, quod opem non levem ferat ad armariorum unguentorum virtutem detegendam.

Conſtat autem ipſe Pulvis, pro natura vulneris, cujus aggredienda eſt cura, vel unico ſimplici remedio; eoque præcipuo, & à quo potiſſima pendet virtus, vel duobus ſimul miſtis. Simplici, inquam, cum inflictum vulnus, nulla oſſis fractura vel fiſſura complicatum fuerit, ſed partes ſolùm molliores obſederit, ſive ſint carno-

ſæ,

ſæ, ſive nervoſæ, membranoſæ *&c.* Compoſito, ubi fractura vel fiſſura oſſis ingens molliorum partium ſolutioni acceſſerit.

Pulveris ſimplicis materia vitriolum eſt Romanum, hoc eſt viride illud & puriſſimum: quod atramento ſutorio Galeni adeo abſimile non eſt; ipſum tamen omni puritatis genere ſuperat. Hoc autem non ita ſimplex, & non præparatum ſympathicam virtutem poſſidet, quamvis nullo præmiſſo apparatu ipſum, qualem nobis natura ſuppeditat, proſpero ſucceſſu uſurpaſſe plures audierim. Ejus enim potentiſſimam virtutem à præparatione pendere norunt, qui nulla apparatum arte ipſum in uſum traxere. Quale enim venale proſtat, nullius ferè eſt virtutis ad medicationes ſympathicas, ubi potiſſimum cum pervicaciori affectu nobis agendum eſt.

Talis autem eſt ejus præparandi modus, Arbitraria hujus vitrioli quantitas, menſe Julio vel Auguſto accipitur, & poſtquam repetitis diſſolutionibus ex aqua limpida filtrationibus, per chartam emporeticam, evaporationibus ad ignem, ac coagulationibus in loco idoneo, prout ars pyrotechnica docet, à fæculento magmate liberatum fuerit, ſummamque viriditatem puritate conſequutum fuerit, contunditur craſſiuſculè, & ferventioribus ſolis radiis,

radiis, dum verſatur in Leone, per horas 360. exponitur, hoc eſt, diebus quindecim, vel ut alii malunt per 15. vel 18. dies, plus vel minus, prout ad perfectiorem vel minus perfectam calcinationem, devenerit: quam quidem ut præcipuum moræ ſuæ terminum ad ſolis radios agnoſcunt. Solis enim opera ad ſummam quam fieri poteſt, albedinem ipſum calcinari neceſſum eſt.

Hic verò notandum primò, aëri ſolùm admovendum eſſe, cùm ſerenus ipſe fuerit, atque amovendum tempore pluviæ & imbrium, roris & humidioris temperiei, ne nimia ambientis humiditate vel affluxu delabentis pluviæ, aut roris, in liquorem abeat.

Secundò, vetant aliqui, ne ullo ferro ipſe pulvis tam dum fit, quam cùm factus eſt, tangatur, quod inſitam ipſi facultatem adimat: hoc verò ſuperſtitioſum magis crediderim.

Tertiò circa tempus, quo ipſum ſoli exponere neceſſe eſt, ſcire expedit ſolem ingredi ſolitum Leonem circa diem 25. Jul. Præſtat autem quartum, vel quintum ab ingreſſu diem expectare, ut certiores ſimus de ipſius confirmatione in propria domo.

Quartò circa tempus, per quod ipſum pulverem ſoli exponi convenit, licet nonnulli,

nulli, ut ſuprà monuimus, ſpacium hor. 360. non ſine quadam myſterii ſpecie, (propter eundem graduum numerum, quem ſol quotannis peragrat) obſervari debere exiſtiment; cùm tamen non eadem ſit ſemper caloris ſolis conditio, ſed nunc hebetior, nunc verò vegetior ſit, & præcipua præparationis perfectio, calcinationis ratione metienda ſit, non ita ſcrupuloſè agendum arbitror. Quamvis enim minori temporis ſpacio, quàm quod determinatum eſt, dierum ſcilicet quindecim, ſolaribus radiis exponi non debeat, parum tamen me hercle intereſt, ſi paulò diutius in ipſis permaneat; te enim etiam invito ſol actionem ſuam in objectum prius pulverem edere non deſinet, quantumvis ipſum loci, & tegumentorum obſtaculis amoveas, dum propriam domum peragrat. Fallitur nimirum, qui ita imbecillem corporum cœleſtium virtutem arbitratur, ut non ſine proximo radiorum ſuorum contactu in ſublunaria influxus, & actiones ſuas producere poſſint, licet nonnihil imbecillius eas exſerant.

Pulvis tandem diligenti naturæ, & artis ope apparatus, uſui aſſervandus eſt in loco temperiei ſiccioris, ne excrementitia humiditate recuperata, priſtinam formam aſſequatur, naturaliſque color revire-

vireſcat; unde non levis ſequeretur ipſius virtutis diminutio, ſi non jactura omnimoda. Verùm quoties negligentius aſſervatus humiditate nimia recruduerit, vel in liquorem abierit; levi calore ad priſtinum ſtatum reduci debet, antequam in uſum veniat.

Nota demum pulveris ejuſmodi virtutem adeò altè ipſi inſitam eſſe, ut per plures annos inculpata aſſervari poſſit, ne annua renovatione indigeat. De pulvere ſimplici hactenus.

Pulvis verò compoſitus quem vulneribus oſſium fracturæ, vel fiſſuræ junctis competere diximus, conſtat pulvere ſimplici prius deſcripto, & gummi tragacantha; quod nullo præmiſſo apparatu, ſub forma tenuioris pulveris, æqua ferè quantitate ipſi immiſcetur. Ad id etiam, nec leviori efficacia, ſarcocollam, gummi arabicum, & alia quam plura gummi genera uſurpari poſſe nonnulli arbitrantur; alii verò ſymphyti majoris in umbra ſiccati pulverem cæteris rebus anteponunt, quorum fides ſit penes experimenta.

Cæterum potiſſima ejuſmodi miſturæ virtus baſim fundamentumque ſuum ſympathicum pulveri ex vitriolo parato, acceptum refert. Quidquid enim gummi energiæ habet, ſolo dicti pulveris auxilio foras educitur.

QUÆSTIO III.

An detur actio in diſtans?

Expoſitis hactenus pulveris ſympathici materiæ, & parandi ratione, ſequi ſolùm videtur ut ad modum deveniamus, quo vulneribus perſanandis confert, tum ratione cauſæ internæ, tum externi apparatus; verum cum ad rem altius indagandam parvi momenti non ſit noſſe modum, quo agentia patientibus admoveri debent, ut in ipſa actiones ſuas prodeant, an ſcilicet immediatè, an ad diſtans mediatum: an verò ad reale diſtans objecta ſibi corpora afficere poſſint: hanc prius diſceptationem explanare aggrediamur, ut facilius poſtea nullo obice, detectum rei nucleum deguſtemus.

Futilem, meo arbitrio, & penitus inutilem quæſtionem, quæ nobis præ manibus verſatur, arbitrari non verebitur primo intuitu naſutus quidam Philoſophus, quoniam apud omnes fere in confeſſo eſt, omne agens in objectum ſibi corpus eò tantum agere, quod ipſi applicetur; vel mathematicè & per contactum immediatum, ſeu contiguitatem agentis ad patiens, vel phyſico, ut dicunt, contactu, hoc eſt per medium utriſque intercedens, ſive fuerit ſubſtantia ab agente promanans, &

in patiens ſe diffundens, ſive aliquid tertium, quod inſtar vehiculi qualitate, necnon agentis facultate indutum in patiens ipſa transfundit, & vice primi agentis ſubjectum afficit.

Verùm tot ſunt agentia in rerum natura quæ ad diſtans reale, hoc eſt, ſine ullo intermedio, operationes ſuas producere videntur, & quorum inſtrumentum ſecundum, ſive intermedia in operatione ſubſtantia adeò perſpectu difficilis eſt, ut nullam intereſſe ferè cogamur aſſentire.

Viden', ut aſtra intimiora terræ viſcera penetrent, & ad foſſilium metallorumque productionem ipſam diſponant; vegetabilium germinationi & incremento faveant, & animalium hominum præſertim corpora, & animos ad certas diſpoſitiones conducant? Noris Lunæ incrementa, & decrementa maris reciprocis motibus, totique generi humido cælitus dominari; Cynoſuram ſibi allicere magnetem: nec minus digna miratu inter ſublunaria peragi, exempla in prima quæſtione allata teſtantur. Ejuſmodi autem operationes nemo eſt ita ſtolidus, qui mathematico contactu fieri dicat, cùm locorum intercapedo oculis ſubjaceat. Atqui ſi naturali dixeris, & intermedia ſubſtantia, an neſcis qualitates illas agentium proprias è ſubjecto in ſubjectum diverſæ naturæ migrate

grate non poſſe; nec aërem, qui cœlo terræque interjacet, idoneum eſſe cui cœleſtes qualitates inhæreant, nec eſſe pariter credibilem tantam ſubſtantiæ corporum cœleſtium diffuſionem, & influxum deorſum ſine manifeſta eorum læſione, atque notabili decremento perennare potuiſſe?

His ferè perſuaderer, actiones ad diſtans reale, & abſque corporum contactu, intermediove vehiculo admittere; niſi ſemper mihi antiquum duxiſſem axiomatis numquam refragandum, quæ nobis ſcientiarum proceres tradidêre; & ſi quid in communi ac ordinaria praxi ipſis refragari videtur, vel diligentioris perquiſitionis, vel ignorantiæ fatendæ occaſionem eſſe debere.

Mea igitur hæc eſt mens, cum Philoſophiæ penatibus, nullam dari naturalem actionem, quæ non edatur per contactum, vel mathematicum, vel intermedium; & quod operæpretium fuerit, huic axiomati nihil obſiſtere pulveris ſympathici energiam, ſequenti quæſtione probabimus.

QUÆSTIO IV.

Quonam pacto conferat ſympathicus pulvis vulnerum curationi?

PARS PRIMA.

De cauſis extrinſecis, ſive apparatu externo.

Reſtat jam ut modum aperiamus, quo pulvis noſter vulneribus ſanandis confert, hoc eſt, quanam interna ratione, & quo apparatu externo. Hunc autem poſteriorem primò exponemus, eo quod ad prioris inveſtigationem aliquid etiam conferat. Sic itaque uſurpatur pulvis.

Vulneribus recentibus, & è quibus adhuc emanat cruor, immergitur linteum mundum, idque vel è lino, vel è canabe confectum. Cujus loco ſuffecerit panni quodlibet genus, vel ſolida ferè quælibet ſubſtantia, donec fluente ex parte ſanguine intingatur: huic inſpergendus pulvis, & alio panno cuncta ſimul involuta aſſerventur, loco temperato, eoque vel vicino, vel quantumvis remoto à patiente. Præſtat tamen moderata loci intercapedo. Sin vulnus jam inveteraverit, & degenerarit in ulcus, eodem prorſus modo materia ex affecta parte manans, ſive pus, ſive ſanies fuerit, linteo committenda, aſpergenda pulvere, & ſedulo aſſervanda: tum vulnus,

vulnus, vino tepido prius ablutum, panno minimè ſordido obtegendum eſt, & pannus novus, ac mundus alternis diebus, vel ſæpius, prout manantis ſorditiei copia exquirere videbitur, pro inquinato mutandus eſt. Sordidi autem panni ſimul coaſſervandi ſunt in loco pariter mediæ temperaturæ. Non eſt tamen quod pulvere inſpergantur, nec vulnus plus quam ſemel vino abluere neceſſum eſt: quin etiam hoc multi omittunt.

Nota autem, quod ſi vulnus exterius fuerit, ſufficiet permittere, ut ſanguis effluat in pannum; ſin interiores etiam partes affecerit, ipſi penitius immittendus eſt pannus, ut læſam pariter attingat partem.

Nota ſecundo, quòd quocunque modo inflictum vulnus fuerit, eadem ſit pulveris virtus. Non enim hîc locum obtinet quod Sennertus lib. Practic. 5. par. 4. c. 10. in unguentum armarium objicit, quod nullus, qui de eo ſcripſerit, auſus ſit vim ejus ad illata à ſclopetis vulnera extendere. Quinimo ejuſmodi vulnerum ipſius pulveris ope perſanatorum inſignia mihi non deſunt experimenta, quæ multorum fides confirmat.

Nota denique loco mutanda eſſe lintea, illud præſertim ſanguine, & pulvere aſperſum, prout pars intemperie tentatur. Si calida enim intemperies partem invaſerit,

loco frigidiori, & humidiori aſſervari debent, velut ſub terra, ſeu incluſa pixide ex electro, aqua aut nive mergantur, donec pars elapſam nacta ſit temperaturam: ſi verò frigida dyſcraſia partem occupaverit, locus temperie contrarius pannis aſſervandis deligendus eſt. Hæc de vulnere ſimplici.

Si vulnus oſſium fracturæ complicatum ſit, fragmenta foras educenda ſunt quæcunque perioſteo nudata fuerint. Sin verò fractura æqualis, ut in ſpeciebus quæ dicuntur cauledon, & raphanidon; vel contriti oſſis particulæ perioſteo adhuc cohæreant, vulnere prius ſympatheticè curato, pars hypodeſmidibus, epideſmidibus, & aſſulis, pro more deliganda & fulcienda eſt: admiſcendo videlicet, in curando vulnere, pulverem gummi tragacanthæ, alteriuſve ejuſdem naturæ, æqua vel media quantitate, ut ſuperius dictum eſt.

PARS ALTERA.

De cauſis intrinſecis pulveris, & modo quo operatur.

NAturam morborum medicatricem benè dixit Hippocrates; Illam enim inſtrumentariam cauſam intelligit, qua immediatè utitur anima ad præcipuas facul-

facultates in corpore exercendas, tum in vitali, tum in naturali genere. Idque vel inſtaurandi vel conſervandi cauſa. Hanc autem intellige non modò elementarem partium commiſtionem, primatumve qualitatum craſim, verum & inprimis ſubſtantiam illam ex humido radicali, calido primigenio, inſitoque ſpiritu conflatam, animæ corporiſque vinculum; cœleſtium & elementarium hypoſtaſim, quam docti cœlum elementare, vel elementum cœleſte Microcoſmi nuncuparunt. Ariſtoteles verò τῶν ἄστρων στοιχείῳ aſſimilat.

Hæc è ſingulis corporis partibus decidua ſemen informat, fermentat, diſponit, & ſubituræ animæ corpus ex ſubjecta ſibi materia efformat, partibus conſimilibus illis è quibus effluxit: ſicque pars à capite exciſa, novum caput, cujus ideam retinuit, conformat: quæ ex corde novum cor, ſicque de cæteris. Hæc enim mens eſt divini Hippocratis. Quam autem ſibi efformavit partem in nondum edito fœtu, ejuſdem officium eſt ipſammet in jam edito, omnibus numeris incolumem ſervare, vel ad ſalubritatem reducere, ſi ex ea fortè deciderit. Idque ſi ignota nobis, innata tamen ſibi facultate, prout eſt verum corporis balſamum.

Licet igitur Natura illa innata concurrat tota ad totius corporis integritatem

conſervationem, incolumitatem; ſpecialiter tamen ejus diverſæ particulæ, diverſis corporis partibus quibus innatæ ſunt, opem, adjumentumque ferunt. Hoc verò Medici vocare conſueverunt diſpoſitionem partium à tota ſubſtantia procedentem. Quamvis enim natura invicem minimè differant ejuſmodi particulæ ſubſtantiæ innatæ, aliquam tamen habent propriam ſympatheiam cum partibus corporis, quibus inſunt, qua ipſis & non aliis inſunt, præſunt, medentur. Quod quidem expreſſiſſe videtur Hippocrates 6. Epidem. Comment. 5. text. 1. cùm in plurali loquens νούσων, inquit, φύσιες ἰητροὶ, *Naturæ morborum medicatrices.*

Cùm igitur ipſa natura cunctis immediatè medeatur morbis, Medicus illius famulus, ut vocat idem Hippocrates, potiſſimum ſollicitus eſſe debet de ipſa integra cunctis numeris conſervanda; hoc eſt, debet ſedulò animadvertere, ut illa tria, quæ naturam innatam conſtituunt, humidum radicale ſcilicet, ſpiritus inſitus, & calor innatus convenienti nexu, & proportione inter ſe cohæreant; ne calori humidum pingue deficiat, neve ipſe calor pabulum exceſſu devaſtet, eoque ſpiritum fraudet: Ratus nimirum, cunctis ad talem moderationem redactis, naturam propria indole ad perfectam integrita-

gritatem corpus noſtrum deducturam.

Hinc eſt quod Ægyptii, Arabes Philoſophi, cunctaque Cabaliſtarum cohors remedium illud univerſale, quod naturæ robur ſervando omnes morboſos affectus depellit, ita ſedulò exquiſiverunt, tantiſque laudibus extulere. Hinc Azoth mirabile Paracelſi, hinc lapis vivificus Severini, Crollii, cæterorumque philochymicorum. Ad hæc etiam docta Verulamii præcepta libro de Vita & morte tradita.

Verùm cùm talem medicinam plures quæſiverint, invenerint perpauci, & nullus poſteritati tradiderit, quos difficultatis tæduit, ex univerſali, quæ toti corpori, ad particularem, quæ ſingulis partibus confert, devenere. Hinc cephalica, cardiaca, ſtomachica, ſplenetica, & ſimilia, tum experimento, tum characteriſmo, & ſignatura detecta, apud Medicos hodie uſurpata; quæ, totius ſubſtantiæ ſimilitudine, partium quibuſcum conſenſum habent, nativam humiditatem, calorem, *&c.* augent, & inculpata ſervant: unde perfecta incolumitas, ac morborum expulſio ſubſequitur.

Porrò hæc remedia, quæ ex inanimatis, vegetabilibus, & perpaucis animalibus deprompta, ſubſtantiæ ſimilitudine corporis noſtri partes afficiunt, quo majorem affinitatem poſſident cum partibus,

quibus addicta ſunt, eò potentius ipſas roborant, & nativæ ſubſtantiæ opitulantur. Haud dubium igitur, ſi ex emortuo corpore ejuſdem ſpeciei poſſit reſiduum congeniti humidi arte quadam educi, quin futurum ſit alteri viventi corpori aptiſſima medicina. Hinc tot pulveres, ſales, tincturæ, magiſteria, elixiria, & ſimilia ex humano cadavere & ſanguine parata, hodie proſtant apud authores. Si verò ex toto corpore adeò efficax ſingulis partibus medicina paratur, quanto plus auxilii è partibus ejuſdem naturæ, conformationis & figuræ ſperandum eſt?

Hinc, non immerito, cranii humani pulvis, ſal, cæteræque præparationes affectus capitis perviciciſſimos ſolvunt. Ob id per totam ferè Italiam celeberrimum fuit nomen cujuſdam Medici, qui ſolo pulvere è ſingulis corporis partibus, propria arte conflato, omnes affectus contra naturam radicitus evellebat: ut ſi afficeretur caput, pulvis è capitibus ſolis peteretur, ſi cor, è cordibus, & ſic de cæteris. Idem etiam apud Arabes hodie in uſu eſſe audivi, qui ex conſimilibus corporum partibus, quorum aromatis inſolatorum, (Mumias vocant) magna ſuppetit copia; pulveres ſingulis viventium morbis & partibus parant. Arte, inquam, ex emortuis corporibus reliquiæ humidi innati & radicalis

dicalis educi poſſunt: ſecretis videlicet partibus, quibus potior ejus copia inſidet, à fœculento & inutili magmate.

Quamvis enim ejuſmodi ſubſtantia author ſit vitæ, dum in corpore remanet, cæteraque ipſi reſpondent, calor vivificus ne momento quidem temporis, ſine ipſa, in corpore permanere poſſit, tota tamen plerumque ante mortem evanida non fit. In illis enim qui violenta morte, ſine ingenti exceſſu caloris obnecantur, integra ferè remanet, nec deficit penitus, præterquam illis, qui ſenſim longa ſenectute, ellychnii inſtar, ipſum depaſcunt, vel brevi ſpatio, per adauctum exſuperanter calorem, ceu ignis lecytum pyræ injectum, eam devaſtant. Hujus etiam in plantis & lignis tibi exemplum eſt. Ex ipſis enim violentius artè collectis ac exſiccatis, radicalis, maximeque vitalis ſubſtantia educitur: ſin voluntaria vetuſtate marceſcant, & carie obducantur, ne micam quidem ejuſmodi extorſeris.

Poſito igitur, quod educta primigenia ſubſtantia ex enecatis ejuſdem ſpeciei, corporibus, viventia corpora quibus adhibetur, mire ſympatheia afficiat, roboret, tueatur: quanto majori ad id virtute profuturum eſt, exiſtimabam, ſi ex eodem corpore, eademque parte ſublata ipſi rurſus affatim reaffundatur, vel ſecun-

dùm totam ſubſtantiam,vel ſecundùm magis potentem & efficacem ipſius partem.

Agedum enim ſpiritales magiſque æthereæ ſubſtantiæ ex aromatis, vino, ac pleriſque plantis eductæ, vel ſolo etiam halitu torpentes deficienteſque corporis noſtri ſpiritus, pro naturæ affinitate, necnon deficientes vires momento temporis exſuſcitant, reficiunt, inſtaurant. Nec idem potiori jure vi ſympatheias fecerit connata illa ſubſtantia, individuali neceſſitudine corpori noſtro, talique parti aliàs juncta, ſi denuo ipſi conjungatur.

Urgenti quidem demonſtrationi hactenus cogeris aſſentire; verum hæc duo obſtant: Primo, nondum conſtare an ſanguini, &, quod minus fidem meretur, puri ac ſaniei ex recens inflicto vulnere, vel ulceris naturam vetuſtate adepto, affluentibus, aliquid primigeniæ ſubſtantiæ inſit. Secundo, conceſſa prima hypotheſi, quod ejuſmodi ſubſtantia corporibus noſtris iterum, reſtitui poſſit, nihil obſiſtente locorum intercapedine, derides & pro næniis exiſtimas.

Ad primum quod attinet, cum ex ſuperius allatis conſtet, corporibus violenta morte interfectis aliquid primigeniæ ſubſtantiæ ineſſe, quoniam, nulla interceſſit cauſa, qua penitus à primis partium ſtaminibus, quibus primario inſidet, avelli

potue-

potuerit: multo magis mananti ex parte cruori, necnon puri adhuc inerit; quippe, quæ nihil paſſa ipſam valens à reſiduo ſanguinis puriſque magmate diſſolvere. In ipſis vero prius fuiſſe talem ſubſtantiam, hoc ſit pro argumento.

Manat non modo ex vulnere ſanguis ille majoribus venis contentus, ſingularum partium alimentum adhuc remotum, ſeu aliturum, ut vocat Hippocrates, nullique membro ſpecialiter affine; ſed & ſubſtantia illa capillaribus contenta vaſculis, quæ jam naturam partis, quam mox ſubitura eſt, ob idque alimentum alens Hippocrati dicitur, non leviter redolet; humores pariter ſecundarii quos Arabes roris, glutinis, & cambii nomine inſigniverunt; qui ſolo fortioris, levioriſve concretionis diſcrimine à partibus, quarum naturæ apponuntur, diffident, nec minorem ſubſtantiæ primigeniæ copiam, à ſolidioribus ſtaminibus communicatam, quam ipſamet ſtamina prima continent, eamque facilius commucabilem, ob nondum adeptam fortiorem concretionem, qua cuncta principia tenacius ſimul hærent.

Quod de ſecundariis humoribus, mananti è vulnere ſanguini admiſtis aſſeruimus; idem in pure, & ſanie fieri credendum eſt: conſtat enim pus potentiſſimum, ex congerie humorum ſecundariorum; unde ſtri-

ctiori

ctiori uſu, oſſium alimentum, alens ſcilicet, ab Hippocrate nuncupatur: abuſu, me judice, ex candidiori colore, & oſſibus magis aſſimili, ſumpto. Quod enim æquè cæterarum partium, ac oſſium ſit alimentum, apprimè teſtatur adaucta, diminutave ipſius copia, pro magis aut minus copioſa carnoſarum, cæterarumque partium regeneratione & redintegratione.

Quantum verò ad ſecundum, hoc eſt circa modum, quo ejuſmodi ſubſtantia primigenia panno cum reliquo humorum magmate excepta, prout præcedenti particula expoſuimus, partem ex qua decidua eſt, longa etiam loci intercapedine appetit, afficit, juvat, ſequentia accipe.

Univerſam mundi hujuſce harmoniam ex mutuo cœleſtium & elementarium conſenſu pendere, fuſiùs aliàs libro de Salſed. flux. & reflux. maris, *&c.* explicuimus. Præcipimus, videlicet, ſublunaribus corporibus igniculos cœleſtes ineſſe, ſive portiunculam ſubſtantiæ illius lucidæ, ſimplicis & homogeneæ, in prima rerum creatione ſibi admiſtam, cujus ſolius auxilio cœleſtium qualitatem influxus & dominatus participant: mediam pariter ſubſtantiam, cœli, ſubcœleſtiumque vinculum & medium inſtrumentarium ſympathicæ corporum naturalium communicationis ibidem conſtituimus, ætheream ſcilicet

licet ſubſtantiam per univerſum mundum diffuſam, excelſa cœli, infimaque terræ attingentem, ſimplicem, inviſiblem, & ſubjectum æquivoce appoſitum cunctis cœleſtium influxibus ad ſublunaria deferendis.

Quantumvis autem de cœleſti illo principio, quod corporum ſublunarium compoſitionem ingreditur, ut & de univerſali illa anima totum diffuſa per orbem fusè, ut diximus, alibi loquuti ſimus, & inſignes apud numeroſam antiquorum, & neotericorum cohortem proſtent altercationes, vixque concilianda diſſidia, operæ tamen pretium arbitrati ſumus, ſi paucis, aliorum ſententiæ propriam, levi contentione, ſuperſtrueremus, immotum velut fundamentum totius noſtræ diſſertationis jacientes; ab expoſitione primæ partis, quæ cœleſte principium compoſitivum, à primis elementorum naturis longè diſſitum, in miſtis admittit, auſpicati.

Cum Ariſtoteles pluribus in locis arbitrari videatur, ex quinque ſimpliciſſimis naturisſ eu corporibus, cœleſti videlicet, & elementaribus, prius in propria ſphæra detentum ſublunarium miſtionem penitus abnuere, cuncta verò mixta & concreta corpora, mutua quatuor, primorum alteratorum unione ſolummodo conſtare; non pauci hinc commoti ſunt, ut mordicùs nil

nil niſi elementare miſta propriè attingere, ac ſubire, defenderent, cœleſtem vero ſubſtantiam nullo, niſi forſan accidentario commercio cum ipſis communicare; inter quos, ut cæteros taceam, Avicenna, Zabarella, Eraſtus, diſput. contra Paracelſ. *&c.* primas tenere videntur, minimè advertentes ſe adverſus præceptorem, quem defendere in animo fuit, ipſamque veritatem contendere. Licet enim, ut diximus, paſſim Ariſtoteles quatuor illas ſubſtantias, quas elementa nuncupant, præcipuam miſtorum materiam agnoſcat, ut in libris de Cœlo, de ortu, & Inter. *&c.* Innumeris tamen victus rationibus ſubſtantiam caloremque cœleſtem omnibus animalibus, homini verò præſertim, cæteriſque deinde perfectè miſtis corporibus tribuere cogitur. De animalibus, & animatis meridiana luce clarius eſt. *Cum enim illud*, ut ipſe loquitur primo Phyſ. text. 81. *cujus ope aliquid bonum, & expetendum evadimus, formam* intelligit: *Quid ab elementari potentia longè altius & dignius agnoſcat*, quodque divinum ibi nuncupat. *Puriori etiam, ac ſublimiori materia indiget, vel ut ex ipſius potentia educatur, vel ut quoquo modo educta, ſuas functiones perficere poſſit.* Hincque cum calor præcipuum ſit animæ inſtrumentum; *Calorem animantium neque ignem eſſe, nec ab igne originem ducere;*

pro

pro ſtatuto habet, de Generat. animal. lib. 2. cap. 3. De vi γόνιμκῆ, quam πλαςικὴν Galenus appellat, quæ motionis principium eſt in ſemine, idem in eodem loco, cenſet; cujus ſubſtratam ſubſtantiam, ac famulantem qualitatem ſtellarum elemento reſpondere teſtatur.

Quòd autem æque benè cæterarum animarum ergaſtulis, ac humano corpori, ejuſmodi cœleſtem ſubſtantiam & qualitatem largiri conſultum habeat, teſtatur illud ejuſdem, ibidem: *Omnis animæ potentia corpus aliud participare videtur, idque magis divinum, quàm quæ elementa appellantur.*

Hæc Ariſtotelis de ſubſtantia cœleſti opinio à Platone præceptore deſumpta in Timæo ſcilicet, ingeniti ſpiritus nomine relata, ut rationi & veritati maximè conſentanea, ſectatores non paucos, nec vulgaris notæ nacta eſt. Huic aſſentit Averroes, dum collect. ſectione 1. cenſet, *Partes corporis natura agere, & affici à calore ſibi innato, qui alius ſit ab eo, quem à temperamento adipiſcuntur.* Ipſi ſubſcribunt pariter Scaliger exer. 101. ſect. 18. & exer. 280. ſect. 1. Fernel. Phyſiolog. lib. 4. Valeriol. & alii plures. Eadem eſt latini Poëtæ ſententia 6. Æneid.

Inde hominum, pecudumque genus, vitæque volantum,

Et

Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus,
Igneus eſt illis vigor, & cœleſtis origo
Seminibus.

Idem pariter ante alios noviſſe Hipp. teſtatur id, quod de proximo animæ in actionibus edendis inſtrumento ſub nomine ipſiuſmet animæ lib.2. de Carnibus refert, *Videtur ſanè mihi*, inquit, *id quod calidum vocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & audire & ſcire omnia, tum præſentia, tum futura.* Non enim arbitrandum Medicinæ Parentem, hîc de calore elementari tot referre encomia; cum ipſum adeo in corpore imbecillem lib. de priſc. Medicina exiſtimet. Et ab ipſo revera calidi innati appellationem primamque notionem excepiſſe ſupra citatos Medicos & Philoſophos probabile eſt. Sic enim ille ſect. 1. Aphor. 14. τὰ αὐξανόμενα, πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν.

De animantibus hactenus, de cæteris verò corporibus miſtis, an iiſdem cœleſtes, ut diximus, igniculi inſint, non adeò conſtat apud Ariſtotelem, licet ubi formas, loco jam citato 1. Phyſic. text. 81. divinum quid & ſuperelementare nuncupat, de formis in genere loqui videatur; unde poſſit quis facilè cætera miſta perfecta deducere, ut ſuperelementaris formæ ac ſubſtantiæ participia ſunt. Et revera hanc tuetur

tur ſententiam Scaliger exerc. 307. ſect. 20. *Omnis forma*, inquit, *cujuſcumque perfectè mixti, etiamſi non eſt anima, Natura, eſt quinta, à quatuor elementis, longè alia.* Verùm, ut hic auctoritatem rationes ſuppleant; arduum non eſt, ſi ea diligentius contemplemur, quæ corpora, extra animatorum ſpecies contenta, peragere ac perpeti ſolent. Qualitates ſive actiones occultas, quarum inter inanimata tot patent exempla, quis neſcit à tota forma vulgò eductas cenſeri, quod in elementares energias, quarum vim antecellunt, reduci nequeant? Verùm cùm ſubſtantialis forma è ſubjecta ipſius potentia, ut volunt aliqui, educatur, ſeu ut aliunde adventans ea, tanquam inſtrumento actionibus ſuis neceſſario utatur, quis elementa formam toto genere à ſe differentem, multoque ſublimiorem, niſi Philoſophiæ inſcius, producere poſſe crediderit, vel ultra ſphæram activitatis propriæ agere poſſe, formæ, naturæ admodum diverſæ, famulantia, vel manifeſtis qualitatibus occultas, novo prodigio, educentia. Prout igitur inanimata corpora, ſupra elementorum vires, actiones ſuas produnt, alia pariter ipſis materia concedenda eſt, quæ valeat pro natura ſua ad id concurrere paſſivè, quod forma activè perpetrat; quæ nulla alia eſſe poteſt præter illam, quam cœleſtem

ſupe-

ſuperius diximus. Hæc de actionibus ad quas concurrit materia miſtorum inanimatorum. Ex iis, quæ patiuntur, idem colligi poteſt. Ipſa enim inanimata corpora, ut lippis ferè & tonſoribus eſt notiſſimum, nec autoritatibus aut experimentis hîc tempus conteri debet, ſi non adeò vehementer, ſenſibiliter tamen, à ſublimioribus & cœleſtibus corporibus, multas perpeti alterationes, in dies obſervamus. Sic ut mente captus cenſeri debeat, quem tot tantaſque mutationes inficiari non pudeat. Verùm cum ex Ariſtotelis mente, & cæterorum amplectendis melioris notæ Philoſophorum ſententiis, cœlum ſubſtantia, & qualitatibus, vel ut verbo dicam, natura penitus ab elementis, & elementaribus ſubſtantiis differat, quî fiet, quòd inanimata mixta cœleſti virtute alterentur; niſi aliquam cœleſtis ſubſtantiæ portionem, aut quid ſaltem ipſi analogum participent. Ut enim fiat actio, patiens capax eſſe debet recipiendæ actionis; quod fit, ut optimè docet Ariſtoteles lib. 1. de generat. & corrupt. cap.7. text. 50. *ſi fuerit agenti aliquo modo ſimile, quodammodo verò diſſimile.* Hæc ſunt quæ ſcientiarum antiſtites hactenus credidere; rem paucis, ex propria mente contraho.

Cùm elementaris ſubſtantia, ut de ſemine muliebri loquitur Ariſtoteles, potius pati,

pati, & vice materiæ ſubſterni, ut ex ea miſtorum partes conflentur, apta nata ſit, quàm agere; potiſſimum verò ad λόγον τῆς ὀσίας, ut Ariſtoteles verbis utar, producendum, aut ipſi producto immediatè miniſtrandum. Natura omniſcia, à primo mundi ortu, vel dum omnia turbarentur, ut vult Hippocrates lib. de Carnib. aliquid cœleſtis ſubſtantiæ elementorum conſortio peculiari modo devinxit: ut, forti velut compede, altioris naturæ συμπλεχείας, cum materia craſſiori arctius alligaret, ipſis famularetur, & eſſet tanquam cœli, terræque vinculum. Hinc fabula Promethei ignifuris apud Æſchylum. Hinc procreationis Deæ conjugium cum fabro Deorum ignito; hinc etiam digna Triſmegiſti ſententia, quæ ſmaragdina, immo adamantina tabella inſculpatur. *Quod deorſum, idem eſt, ac quod ſurſum eſt.* Hujus cœleſtis tantum materiæ adminiculo corpora hæc infima, miris inter ſe ſympathiis & antipathiis, ultra elementorum δυνάμεις afficiuntur; elementares ſubſtantiæ, cœleſtium corporum tanquam commercio, æterno motu, ac mirabili ordine frui videntur, & vultus ſublunarium, ut habet Ptolomæus in Centiloquio, vultibus cœleſtibus ſubjecti ſunt.

Cùm tandem ad differentis naturæ ſubſtantias ſimul vinciendas peculiari quodam

dam nexu uſa ſit natura, ut ex duobus unum quid concreſceret, medium illud unitivum eſt idem, quod toties alibi principium concreationis nuncupavimus; cujus ope non modo cœleſtis ſubſtantia cum elementari coaleſcit, verùm & mixta inter ſe uniuntur & concreſcunt, extra elementorum δυνάμεις: quali ſunt aquæ in calido & humido coagulantur; & quod diverſam à diverſis, pro ratione aut effectuum quos producit, aut ſubſtantiarum quibus potiſſimum ineſſe animadvertitur, appellationem ſortitum eſt. Modò enim ſuccus lapideſcens, modò verò ſal coagulans, aut concretivus ſpiritus à neotericis appellatur. Et revera potiſſimi magiſque ſenſiles cœleſtium corporum effectus in hæc ſublunaria, ſecundum intenſionem aut diminutionem ejuſmodi concretivi principii fieri videntur: quod quidem prout laxiora aut denſiora corpora efficit, humiditatem vel ſiccitatem ipſis inurere videtur. Unde aſtrorum, quamvis impropriè, quædam calida & humida nuncupantur, qualia ſunt ♊, ♎, ♒, in animali cingulo & ♃ inter planetas: quoniam, dum vires ſuas in hæc inferiora exſerunt, calorem, & humiditatem elementarem, in concretis corporibus diſſolvendis, æmulari videntur; quod idem de cæteris ſecundùm qualitates ſibi inditas

ſen-

ſentiendum eſt, ne ſingula ſigillatim percurramus. Verum jam à meta digreſſus videor, & de igniculis cœleſtibus elementorum compede vinctis hactenus.

Jam ſequitur ut media illius ſubſtantia, cujus auxilio, invita locorum intercapedine, ſublunaria à cœleſtibus gubernantur, moventur, alterantur, naturam exponamus. Cum enim, ut Ariſtoteles paſſim in lib. de gener. & corrupt. aſſerit. *Omnis actio inter corpora per contactum ſive proprium, ſive virtualem fieri debeat*, nulloque alio modo patienti agens applicari poſſit, prima certè hîc ſpecies ne admittatur locorum diſcrimen prohibet; ultra quod nullum in cœleſti ſubſtantia, motus principium admittitur, quo inferiora petere apta nata ſit. Sequitur igitur, ut detur aliquid tertium, quod utriſque interjectum, & utrorumque ſuperficiem, intimaque attingens, virtualis contactus ſit organum, in quod diffuſa corporum ſuperiorum virtus ad inferiora deferatur. Elementares enim ſubſtantias, aërem videlicet & ignem, quem admittunt non pauci, huic eſſe negotio ineptas, ex iis quæ ſuperius dicta ſunt, ſatis liquet. Siquidem elementa in mixtis, cœleſtes influxus renuentia, cœleſte quid ultra quatuor illa prima corpora, actioni recipiendæ accommodum doctiores concedere coëge-

coëgerunt: quanto minus ſimplicia illa elementa influentiæ, & virtutum, quæ ſunt à propria συγκρασίᾳ alienæ ad inferiora mixta deferendarum inſtrumenta eſſe ſentiendum eſt. Non enim, ut tertia quæſtione retulimus, qualitates certis determinatæ ſubſtantiis, è ſubjecto in diverſæ naturæ ſubjectum migrare aptæ natæ ſunt.

De medio illo, per quod cœleſtes virtutes deorſum propagantur, & univerſus orbis, miro inter partes conſenſu, gubernatur; non eadem inter omnes fuit ſententia. Quidam enim, ut modò retulimus, huic harmoniæ aërem, ſive, ut dicunt, æthera ſufficere arbitrantur. Quod quanta ratione à nobis confutatum, diutius urgere non convenit. Alii, inter quos primus eſt Plato, totaque ejus ſchola, rem longè altius extulerunt. Ipſe enim Plato in Timæo paſſim, & in Parmenide, miram mundi ſyntaxim, jugem æternumque motum conſpicatus, cœleſtem quandam intelligentiam & immaterialem ſubſtantiam, quam Mundi animam appellat, conſtituit; *Quæ boni, ſive*, ut inquit, *æterni Patris mente ſubordinata rerum ac ſpecierum omnium, in mente divina conceptarum ideas continet, quarum ſemina in aſtra atque ſublunaria diffundit, vimque generationis & conſervationis ipſis inſerit, ut & ſecundum ſpeciem propagari, & ſeſe tueri valeant: quæ quidem, pro*

ſummi

ſummi Boni voluntate, nutuque æterni Patris, jugiter & indefeſsè, ſecundùm leges impoſitas, auxilio tamen animæ mundi perficiunt. Sicque univerſum orbem quoddam velut animal eſſe contendit, cujus ſingulæ partes ſint quaſi membra, quibus mens, ſeu anima univerſi peculiares largiatur formas. Sic enim ipſe in Timæo; *Volens*, inquit, *Deus omnium quæ intelligi poſſunt pulcherrimo, & undique abſolutiſſimo mundum hunc ſimillimum reddere, animal unum ipſum effecit aſpectui ſubjectum, animalia cuncta naturæ ſuæ convenientia, intra ſuos limites continens.* Hanc Platonis opinionem tota ferè ſequuta videtur antiquitas, ut canit Vates ſexto Aneid.

Principio cœlum ac terras, campoſque liquentes,
Lucentemque globum lunæ, Titaniaque aſtra
Spiritus intus alit, totamque infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Mirantur vero docti naturæ, ut dicunt, genium Ariſtotelem rem indeciſam, immo potius intactam, reliquiſſe.

Galenus rei quidem diverſis in locis aſſentit, potiſſimum verò 2. de diebus decretoriis, c. 2. ubi ſic habet: *Hæc inferiora & ſi ordinem & artificium admirandum contineant, longè tamen à cœleſtibus ſuperantur, à quibus quidquid pulchrum & ordinatum in hæc inferiora procedit.* Verùm quonam modo hoc fiat, nuſquam, quod noverim, exponit.

Cæterum quam parum rationi Platonis ſententia ſit conſentanea, dum quicquid eſt in hac mundana ſcena animatum, ejuſdemque formæ particeps eſſe contendit, urgere neceſſum non videtur. Ex ſeſe enim ipſa corruit, abſurditatum, quæ hinc ſubſequuntur, numeroſa phalange.

Arbitrantur plerique alii, cœleſtem quandam ſubſtantiam è ſideribus ad inferiora emanare, cùm qua ipſa pariter aſtrorum, à quibus procedit, virtus in hæc inferiora transfunditur: quam quidem radii nomine alii, ſpiritus verò aſtralis appellatione alii indigitant. Sic enim Author occul. Philoſoph. lib. 1. cap. 33. *Omnes ſtellæ ſuas proprias habent naturas, proprietates, conditiones, quarum [illegible]cteres per ſuos radios etiam in iſtis inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris.* Huic pariter aſſentit Conciliator Differ. 101. & alibi paſſim. De Spiritu aſtrali hæc habet R. Goclen. Junior in ſynarthroſ. Magnet. p. 102. *Spiritus aſtralis in hac inferiora influens metallis, lapidibus, ac plantis, ſe non accommodat tantum, verum etiam in eorumdem ſubſtantiam occulte ſe ingerit.* Et infrà. *Hic autem Spiritus influit naturali prorſus modo.*

Hæc, me hercle, ſententia, quam doctiorum plures amplectuntur, & fovent, quamvis primo intuitu ſenſu carere non videa-

videatur, eam tamen ſi propius rimemur, tantis implexa difficultatibus apparet, ut eam deſerere cogamur. Si enim admittamus per aſtrorum radios, aut ſine ipſis, quocumque modo, corporeum quid ex illis emanare, quî fit, quod jugi illo effluxu eorum ſubſtantia non abſorbeatur, cùm ulla ratione talem reſarciri diſſipationem nemo docuerit.

Cæterum cùm influentia aſtrorum ſit momentanea, in hoc vel illo poſitu, quis crediderit cœleſtem corporeamque ſubſtantiam, cui gravitatis motum nemo fuit adeo mentis inops, ut tribuere auſus ſit, ad hæc inferiora inſtanti moveri; quaſi motus ſucceſſivus non debeat fieri in tempore, aut longiori [illegible] breviori pro loci intercapedine, & propenſione corporis ad motum, ut de exteriore agenti nihil dicam. Nec demum, ſi ſolis aſtrorum radiis virtus propagaretur, abſente ab horizonte ſidere, virtutis actio durare poſſet: quandoquidem radios pari ſecum motu rapit; cùm tamen ſecus experimenta doceant: quod, ſcilicet, abſente ab hemiſphærio aſtro, eaſdem vires exſerat, & exerceat in hæc ſublunaria, donec eumdem poſitum deſeruerit.

Satius igitur credendum eſt, Naturam, cui peculiaris ſemper fuit cura, ut indefeſſum cœli ac terræ commercium, velut

admirabilis harmonia totius mundanæ machinæ perduraret, à primo Mundi ortu cœleſtem quamdam ſubſtantiam per univerſum orbem diſſeminaſſe, quæ, ut ſuperius diximus, excelſa cœli, infimaque terræ attingens, ſimplex & inviſibilis, ac à corporis mole libera cùm ſit, omnia replet, & illuſtrat, quamvis tamen loci nihil occupet, formarum ſubſtantialium adinſtar, quæ accidentario ſunt in loco, nec tamen diviſibiles, aut cum materia miſcibiles, licet quælibet tota ſit in ſubjecto ſibi corpore, & in ſingulis ejus partibus.

Hæc igitur ſubſtantia, nec animata, nec animans, ſubjectum eſt æquivocè appoſitum cunctis cœleſtium corporum influxibus ad hæc inferiora deferendis. Eorum enim δυνάμεις, virtutes, characteres, & impreſſiones ſuapte natura recipit, eorumque irradiationem integram, puram putamque ad intimas quaſque cujusvis naturæ corporum partes defert: quorum internos igniculos ſuſcitat, ipſiſque receptas vires impertit.

Hac eadem ſubſtantia non modò qualitates ab elementariis longè diſcrepantes cœlitus in hæc inferiora diffunduntur: verùm & igniculi cœleſtes ſingulis miſtis innati, ut ſint propriæ inſtrumentum proximum, ejuſdem ope mutuò inter ſe conſentiunt,

tiunt, & ſe invicem appetunt, proſequuntur, afficiunt.

Licet igitur, ad mutuum ejuſmodi conſenſum, ætherea quandoque ſubſtantia, magiſque diffluxilis à corpore in corpus plerumque diffundatur, longaque è corporibus ſpirituoſæ ſubſtantiæ eurhoia unum afficiat aliud, potior tamen ſympatheias energia ex impreſſo propriæ virtutis cujuſdam characteriſmo in ſubſtantiam illam æthereamtotam diffuſam per orbem, quam animam ſpiritumque mundi, ſi dixeris, per me licet, & in aliud corpus ejus ope tranſmiſſo, petenda eſt.

Unde non mirum ſi, velut corpora cœleſtia, nihil obſtante locorum intercapedine qualitates influxuſque ſuos in hæc inferiora, media anima mundi, tranſmittunt, igniculi etiam cœleſtes, ſublunaribus adſtricti corporibus, ejuſdem animæ mundi intermedio, per loca maximè diſſita mutuò ſe afficiant. Hinc autem, multa quæ occultiſſima hactenus in rerum natura habita ſunt, tibi detegere facillimum eſt: hincque ſympathicæ vulnerum medicationis ratio magis elucet.

Verùm penitus ſic urges. Quidni, conceſſis hypotheſibus præmiſſis, cuncta, ejuſdem ſpeciei, & naturæ ſeſe invicem mutuo concurſu afficiunt: nec magnes magnetem, ferrum aliud ferrum, adamas

ejuſdem ſpeciei lapidem allicit? Porrò quorſum pleraque eorum, quæ tali ſympatheia inter ſe communicant, ad determinatam ſolummodo loci diſtantiam, vim, roburque ſuum produnt; & quid tandem proſit inſperſus pulvis ad affluentis ſanguinis commercium cum parte, ex qua effluxit? quorum hæc ſit ſolutio.

Cunctis quidem ſublunaribus corporibus ſubſtantiæ lucidæ ac cœleſtis pars non exigua ineſt: verùm ne altioris originis memor à compede ſe liberans inferiora, impariſque naturæ corpora deſereret; firmiſſimo & velut indiſſolubili vinculo cum elementari parte à natura connexa eſt: unde ne ab ipſa quidem ſe ſatis liberare poteſt, ut in propinquiora corpora ſui partem diffundat. Nec mirum, ſi fortior ejuſmodi principiorum connexus ſpirituum epirrhoiam in cæteris prohibeat; cum adeo ſit levis æthereæ ſubſtantiæ emiſſio, qua tot mira ex magnete contingunt, ut ſolo illitu allii coërceatur. Nota autem, per modum digreſſus, falſo inter vulgus recipi, quod magnes magnetem ſibi non proliciat. Contrarium enim experimur ſub nautica pyxide magnetem circum circa obvolventes. Acus enim in pixide contentæ apex magnete infectus ambientem æquo motu inſequitur ſubjectum lapidem.

Cæte-

Cæterum cum ea, quæ mutuò conſentiunt, vel ſola ſubſtantiæ emiſſione, vel ſolo virtutis impreſſu in anima mundi, vel utroque ſimul modo ſe afficiant; primus agendi modus loci diſtantiæ maximè adſtringitur, quippe quod natura corporum adeo latam non patiatur interni ſpiritus diffuſionem, ut ex operatione magnetis in ferrum, ſuccini in feſtucam, *&c.* manifeſtum eſt. Item energia ramorum ficus in recens mactatam animalium carnem molliendam ad locum limitata idem teſtatur, velut & Ætites in arborum fructus deorſum proliciendos. Quibus non ineptè addideris quod ſi dum panes in clibano remanent, calidæ placentæ ex eadem maſſa confectæ cultello [illegible]dantur, cuncti[illegible]nes ſublevatitii fiunt, hoc eſt, integra cruſta à mica ſua divellitur & ſeparatur, ob ſicciores quoſdam ſpiritus, quibus imprægnatur placentarum halitus per chalybis vel ferri contactum, unde viſcida panis qualitas, & ob quam cruſtæ adhæret mica, infringitur & evaneſcit.

Secundus verò operationis modus, per impreſſum virtutis communicandæ characteriſmum in æquivocum ſubjectum ejuſmodi qualitatum, quod medium inſtrumentarium & animam mundi diximus, nulli adſtringitur locorum intercapedini, prout medium ſubjectum per univerſum

orbem longè lateque ſe diffundit; velut aſtra hæc inferiora luſtrant, ſol viſcera terræ, luna intima maris pervadit; & aſtra ferè cuncta cœlitus mutationes in corporibus noſtris perpetrant, magnes diſſitam quantumvis cynoſuram inſequitur, ut infinita penè alia omittam.

Tertius tandem operationis ſympathicæ modus, qui ex utriſque pendet, poſt certam quandam diſtantiam, licet vim & energiam ubique locorum ſervet, ex nimia tamen intercapedine vis ejus nonnihil hebeſcit. Ejuſmodi autem eſt inter cætera, operatio, quæ in ſympathica vulnerum medicatione contingit: cum impreſſa enim virtute in ſubjecto æquivoco, diffunditur [illegible]iter ex ſanguine [illegible]ure, quod effluxit, tenuior magiſque ætherea reſidui ſpiritus portiuncula, quæ prout cum parte magis cœleſti aliquid adhuc elementare participat, potiſſimum inſtrumentum eſt mutationum primarum qualitatum elementarium, quibus velut idoneum ſubjectum imbuitur, ad affectam partem deferendarum, ut & pariter vis glutinatoriæ, quæ ex admiſtis pulveri gummis procedit, & ſarcoticæ, & quæ cicatricem inducit, quàm vitriolum ſuppeditat. Quæ quidem rectè minus procedunt, ſi in loco nimis diſſito à patiente, pluribus videlicet milliaribus aſſervetur pannus ſanguine, & pulvere aſperſus.

Quan-

Quantum denique ad inſperſi pulveris uſum, ſcire convenit in ſanguine vel materia purulenta, ſympathicæ curationi inſervitura; duo expeti. Primò, ut integra cunctiſque ab ſoluta numeris ſervetur, ne pars cœleſtis & ætherea ſe ab elementari penitus expediat, & ipſam effœtam ac inutilem relinquat, ut ex omnimoda ſanguinis corruptione, contingit. Secundò, ut fiat totius corporis ſanguinis apertio, hoc eſt, ita diſſolvantur invicem principia, & heterogeneæ ſubſtantiæ, ut ſimul adhuc juncta æquivoco ſubjecto, ſive animæ mundi corpus pervaſuræ, & innata qualitate reſiduæ in ſanguine cœleſtis ſubſtantiæ, inſigniendæ, ad interiores particulas liber pateat aditus, atque principia invicem velut hient, & dehiſcant, nexu tamen adhuc fortiſſimo vinciantur.

Gemina autem hæc conditio ex pulvere noſtro acquiritur. Prout enim ipſius materia, vitriolum ſcilicet, arte paratum elementaribus ac cœleſtibus qualitatibus præditum eſt, in ſanguinem vel plus ſecundùm ſingulas ipſorum partes actionem edere poteſt; vitriolum enim ſubſtantia eſt ſalina, humido aqueo, quali totus ferè ſanguis conſtat, facilè diſſolubilis, & ipſi per minima admiſcibilis. Prout autem ſalinam naturam adeptum eſt, corruptioni & omnimodæ principiorum diſſo-

lutioni ab invicem cohibendæ aptum ſit. Ipſis enim imbutus ea fixa minimeque evanida reddit. Prout verò ipſi vitriolo, non ſecus ac cuivis ſalinæ ſubſtantiæ,æthereus ſpiritus ineſt, tenuis, penetrans, & cœleſtium qualitatum capax; diutino verò cum ſole commercio, ut ita dicam, per moram ad ejus radios, eo tempore quo talis planeta in propria domo verſatur, & vivificis influxibus apprimè potens eſt, omnigenam perfectionis ſpeciem conſecutus eſt, ſanguinem ipſum atque pus ad ima uſque principia penetrat & pervadit, cœleſtia ab elementaribus quodammodo divellit; & liberum undequaque aditum æthereæ mundi animæ parat, quo penitiora ingredi, & commercio internæ cœleſtis ſubſtantiæ frui, ejuſdemque vivificis & naturæ corporis noſtri amicis, ne dicam propriis qualitatibus affici & attingi poſſit: quas poſteà in appoſitum, & affine vulneratum corpus, quod individuali quodam nexu & proprietate diſcernit & appetit, quovis terrarum transfundat, & ipſius innatum robur redintegret, adaugeat, perficiat, & incolumitati deperditæ recuperandæ aptum, idoneumque reddat.

Non leviter etiam juvat, quod ſubſtantia magis ætherea ſanguinis, quæ cum virtute, animæ mundi impreſſa, in læſum cor-

corpus ſe diffundit, non modò qualitatibus vitrioli imprægnatur, verùm & tenuiorem ejuſdem ſubſtantiam ſecum devehit. Prout enim totum vitriolum, ſic & ſingulæ ejus particulæ membra roborare, carnem generare, & cicatricem inducere aptæ natæ ſunt. Idem pariter, ut ſuperius diximus, de oſteocollica gummi virtute ſentiendum eſt; quod nimirum à craſſiori fæcula corporis ſoluta, ope penetrantis vitrioli ſubſtantiæ, vel cum ætherea quadam ſubſtantia, quæ à proprio gummi corpore effluxit, vel ſolo impreſſum qualitatis in ſpirituoſa ſanguinis ſubſtantia, ad vulneratam partem deferatur. Et hæc de pulvere hactenus.

Mirabere forſan, quod de inſitis tantùm, de influentibus verò ſpiritibus quidquam nihil dixerim, quaſi ad ſympathicas actiones in corpore nequicquam conferant. Scias tamen hoc me conſultò omiſiſſe, quamvis non inſcium ſtupendæ eorum virtutis, qua ejuſmodi operationes promovent. Primò, quoniam ad ſubjectum non abſolute neceſſarii viderentur. Secundò, ne difficilius perſuaderem craſſioris Minervæ hominibus ejuſmodi ſpiritus, in emortuis cadaveribus, in ſanguine & ſimilibus è corpore noſtro eductis, diutius aſſervari & permanere.

Ne rem tamen intactam omnino relinquam,

quam, ſi morem judicum conſulueris, qui fluente è cadaveris vulneribus ſanguine ad præſentiam homicidæ, detectum crimen arbitrantur; ob recurſum ſpirituum verſus nativam originem, qui tempore conflictus ex homicidæ in occidendum corpus confluxerant; unde ſequitur prævia concreti ſanguinis diſſolutio ad ſpirituum expeditionem, & accidentaria effluxio. Si pariter tibi non ignota mira cujuſdam hiſtoria, quam Taliacot. de Curtor. Chirurg. refert; qui cum exciſum naſum, ex alieno corio ſibi refici curaſſet, & eo dudum proprio decore uſus eſſet, repente aliquando ſphacelo correptus cecidit. Ig[illegible]uſam mirantibus cunctis, quam mors illius, qui venale corium expoſuerat, quæ eodem tempore longinquo in bello contigerat, paulò poſt detexit.

Hæc, inquam, & alia plura ſi diligentius perſpexeris, facilè erit animadvertere, quantam ſpiritus influentes ſympathicis operationibus opem & auxilium ferant. Hoc pariter norunt aniculæ noſtrates, quæ ſulphure & calidis cineribus in recens excretam alvi fœcem inſperſis, diarrhæam & dyſenteriam in illis, qui januas ſuas coinquinarunt, concitant.

Verùm quid plura moror? ſcopum aſſequutus videor, nempe pulveri noſtro

omnem

omnem maleficii ſuſpicionem ademiſſe, & ad naturalem cauſam ejus virtutem quodammodo reduxiſſe. Quæ verò de ipſo dicta ſunt, ad internam ejus agendi rationem detegendam, utinam tibi nova ſatis, ut meliora docere ſuſcipias, mentemque noſtram altiori cognitione illuſtres. Mihi etenim in magnis voluiſſe ſufficiat.

[illegible] by Google

ERYCI MOHY EBURONIS

PULVIS SYMPA-THETICUS,

Quo

Vulnera ſanantur abſque medi-
camenti ad partem affectam applicatione [redacted]

Galenicarum, Ariſtotelicarumque rationum cribro eventilatus.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ.

HEROI
JOANNI ANDREÆ
DORIA,

Melphiæ Principi, Marchioni S. Stephani, Comiti Lodani, &c.

SARDINIÆ PROREGI,

Nec non

In eodem Regno Triremium Præfecto Generali, &c.

Illuſtriſſime Excelle[illegible] Dn.

IN periculoſis, arduiſque ſtratagematibus, miles ſtrenuus animi magnitudinem oſtentare gaudet, Fratris Tui Generoſiſſimi exemplo, qui tum in Pedemontano aliàs, tum nuper hîc in Belgio tot virtutis ſuæ retulit inſignia, ut eum nec ſine invidia magnanimi aſpiciant, nec ſine rubore timidi; ita in difficilioribus, occultioribuſque rebus emicare certant, quos ad gloriam, non ad avaritiam inſtruxit Apollo; ingenii ſiquidem, non ſecus ac tæda fulgor, in obſcurioribus maximè ſplendet, in claris, & evidentibus vileſcit.

Hinc ego materiam aggreſſus, in qua perſpicaciſ-

caciſſimi cæcutiunt, arduum cum Phyſicomedicis panè omnibus certamen inii, ut Fratris Tui fortitudinem imitarer, quem nulli periculo imparem teſtatur eventus: deinde ut tibi, totique reipublicæ medicæ oſtenderem, nos non temerè, & empiricè Pulvere Sympathetico tantum Heroëm ſublevaſſe, ſed medicamine planè nobili, & Heroico: ſi quam hac diſſertatiuncula gloriam retulero, eam totam tibi conſecro, ſin minus, decus hoc offero, quod digni cenſentur, qui victoriam perſequendo fortiter occumbunt, nec reportant. Vale, Brux. 5. Kalend. Decembris.

Illuſtriſſimæ Excellentiſſimæque
Dominationis Tuæ

Servus devotiſſimus

[illegible]CIUS MOHYUS.

Ad
Erycium Mohyum, Pulveris Sympathetici Propugnatorem.

Quis metuat rapidos nitrati Pulveris ignes?
Queis vomit horriſonos ænea bomba globos:
Jam majus terris munus conceſſit Apollo,
Mulciberi ingratum quo ſuperaret opus.
Quod magis eſt: hoc docte MOHY, *tibi conſignavit,*
Ne ſua, te in nihilum vindice, dona ruant.
Magna dedit fateor, Titan mortalibus ægris;
Tanta tamen ſine te munera, nulla forent.

P. G. I. V. L.

PUL-

PULVERIS SYMPATHETICI

Caput Primum.

Pulvere ſympathetico vulnera ſanari experientia docet.

Illuſtriſſimus & Generoſiſſimus Heros Fabricius Doria, Dux Avellanus, in oppugnatione Caloonenſi, ab ignea ſphæra in poplite laceratus, ſedulam philiatrorum opem experiebatur: verùm ſinuoſa quædam ulcera, abſceſſuum hinc inde exortorum reliquiæ, largo in dies pure ſcatebant, quæ injectionib[illegible] primùm detergentibus, de[illegible] fortioribus [illegible] gare fruſtra tentabamus: ſiquidem duo ſinus in partè ſuperiori vulneris augmentum potiùs ab injectionibus, quàm decrementum ſumebant, affluebant nimirum humores ad partem affectam, dolore nimio, qui ſiphone, turundiſque ſinus penetrantibus excitatus, Ducem conſtantiſſimum mirum in modum torquebat. Pulveris ſympathetici energiam multoties expertus, inter alios qui eundem extollebant, Octavius Guasco Legionis Germanicæ Tribunus ſtrenuùs, plurimos à ſe hac arte ſanatos aſſerebat. Redarguere virum tantum teſtes oculati,

& ipſi fide digniſſimi non ſinebant: multa quoque, quæ de eodem Pulvere inter milites paſſim jactabantur, nos impulerunt: ut ſepoſitis aliis medicaminibus, curationem per hunc moliremur; renitentibus viris quibuſdam doctiſſimis, qui cacodæmoni, non Æſculapio hoc opus adſcribebant? His, & toti Reip. medicæ, ut ſatisfaciam, ſtylum ſumpſi, non illum, quo me muſæ politiores, ſed inter caſtrorum ſquallorem parum terſum, minus elegantem, & cum vulneribus de quibus nunc agimus, ſordidum. Ad veritatem igitur indagandam, non ad faſtum, aut oſtentationem hæc me, Lector, edidiſſe puta: nam ſi [illegible] in me ambitus vigeret, [illegible] ſub prœlis [illegible]a noſtra ſtriderent, quibus nomen meum à majoribus divulgatum, per orbem denuo ſpargeretur.

CAPUT II.

Curationem per Pulverem Sympatheticum non eſſe ſuperſtitioſam.

BILEM pone, quiſquis ringeris & indignatione faſtuoſâ res novas aſpernaris, eaſque priuſquàm damnes, cape.

Pulvis hic ſimplex medicamen eſt, è mineralibus unum, AZEG ſeu DILET nuncupatum, quod ſine ullo verborum ſuſurro, aliavè ceremonia panno inſpergitur, ſan-

guine

guine vulneris,vel ſanie ulceris illito,plagâ interea diligenter ab omni ſorditie detersâ, linteis mundis cuſtoditur, & ligaturis, ubi opus fuerit, firmatur. Hâc arte ſinuoſa duo ulcera in parte ſuperiori vulneris Excellentiſſimi Ducis Avellani triduo coaluerunt: reliquis deinde non mediocriter ſubventum.

Age, ô Critice, qui ſuperſtitionem hîc arguis: oſtende ubi lateat, cedo pactum cum dæmone tacitum, vel expreſſum: an illud interveniſſe inter curationis authorem cenſes? hem! quàm parùm ſolidè! unde, & quâ ratione iſtud colligis? ergo qui primus rhabarbaro, agarico, & aliis catarcticis corpora [redacted] pæoniâ appensâ morbum [redacted] ſortilegum dæmonologumvè cenſes?ſi hoc negas, & iſtud nego. Denique cedo authorem, cedo tempus, cedo locum, quo pactum hoc initum: ſane effectus naturales cacodæmoni imponere, ubi rationes non deſunt, quæ cauſam detegant, inertis, & ſtolidi ingenii eſt, an non & dæmonocolæ? quid ni? cùm hic plus cacodæmonem agnoſcat, quàm Deum, quem fatemur, & ſcimus *mirabilem in operibus ſuis.*

Rem attentiùs diſcutiamus: Magiam ſuperſtitioſam conſiſtere in pacto cum dæmone,vel in obſervantia vana, tradit Delrio. Pactum expreſſum hîc non ſubeſſe cer-

certum eſt, tacitum quî convinces? nam quod pactum authoris reprehendas, unde illud tibi conſtat? vel cur in me bonâ fide utentem, & omni ſatanæ operi renunciantem, abjurantemque redundat? de ignorantia invincibili neutiquam tenemur. Deinde licet curationis hujus authorem à cacodæmone inſtructum probaveris, nihil vel parum effeceris: nam pſeudomagiſter ille cauſas naturales exhibere poteſt; quibus uti permiſſum, quemadmodum pecuniâ ab eo traditâ: ſi vera ſit, non deluſoria: verùm pactum hoc iiſdem argumentis, quibus obſervantiam vanam irritum faciemus, quam dupliciter dignoſci idem Delrio affir[illegible] Si effectus ſuperet naturæ [illegible]. Si ſit vitio[illegible]quædam circumſtantia; hanc non intervenire patet ex modo utendi, quem ſupra declaravimus: non enim in Pulvere qui ſimplex eſt, neque in curante, neque in linteis: hæc Pulverem recipiunt, ille applicat, abſque ulla animadverſione vana, aut verborum incantamento. Quod autem effectus non excedat naturæ vires, ſed à virtute Pulveris effluat, ſequentibus capitulis declarare conabor: ſi ſcopum attigero, nihil à te Lector, præter benevolentiam tuam repoſco: ſin ſecus, libellum caſtiga, & abdominis tui miniſterio dedica.

CAPUT

Caput III.

Actio in diſtans Pulveris Sympathetici.

EXſurget jam in phyſicorum turba, & unâ voce expoſcet, quomodo actio feratur à pulvere ad partem affectam: an non & tyro quiſpiam Academicus hoc mihi è vico argumentum?

Agens, ut agat, debet eſſe approximatum patienti:

Atqui tuus Pulvis non debet eſſe approximatus patienti.

Ergo *Tuus Pulvis non eſt hic agens.*

Et per conſequens debet eſſe alia cauſa, nimirum cacodæmon, à [redacted] curatio: reſponde in [redacted] habes in ſecunda figura.

Ah modeſte, mi tyruncule, parcamus jurgiis, formam obſervabo: nam argumentari aliquando didici, & ne ulteriùs perplexus ſis, hoc ſenſu, concedam majorem intelligendam, nimirùm quòd agens debeat attingere immediatè immediatione ſuppoſiti, patiens, in quod proxime agit, non autem, in quod remotè, mediantibus aliis corporibus interjacentibus, per quæ communicatur actio: ſufficit enim ut illud tangat immediatè immediatione virtutis.

1. Ut verbo dicam, ſatis eſt ut ei approximatum ſit virtute, non actu: ſi in ſenſu hoc

hoc perſtas, conceſſi majorem; ſed nego minorem: nam Pulvis noſter debet adeſſe immediatè immediatione ſuppoſiti, ei ſubjecto, in quod primùm recipitur actio; non autem parti affectæ, in quam recipitur ſecundario, mediantibus ſuppoſitis totum intervallum occupantibus: ſic ſol, ignis, & cætera agentia in diſtans, patientia à ſe remota, virtualiter tantum attingunt. Quis enim dicat ignem eſſe actu in manu calefacti, ſolem in cubiculo? Habes, mi tyruncule, ſolutionem tui ſyllogiſmi, repete dictata, & aliud argumentum meditare.

Caput IV.

Subjectum Actionis Sympatheticæ.

INtumeſcent forſitan archiatri, aliique veritatis indagatores, ac in me telum hoc retorquebunt. Illa corpora per quæ fertur actio debent eſſe ſubjecta capacia ejuſdem actionis, adeoque certo modo diſpoſita, & temperata, ut eam recipiant: ita diaphanum ſit oportet, quod ſol illuſtrat, in opacis illuminatio ſiſtitur: ſed actio Sympathetica tecta, parietes, rupes, & quodlibet corpus penetrat, quâ ratione; an hæc incorporea! atqui actio immaterialis à cauſa materiali nequaquam procedit: ſi corporea, Deus bone! quan-

quantæ efficaciæ! ut omnia pneumate ſuo tanquam numen quoddam repleat, ac ſe in immenſum propaget, *vireſque acquirat eundo.* Solve nodum hunc pluſquam gordium. Solvo, & vobiſcum, aſſero agens in diſtans non propagare actionem, niſi per medium capax: quòd autem omnia agentia naturalia requirant medium diſpoſitum, quemadmodum lumen, primæ qualitates, aut objecta ſenſibilia, hoc nego, hoc inficior; & dico, tecta, parietes, rupes, & quodlibet opacum, eſſe ſubjectum capax actionis ſympatheticæ, adeoque malè inferri actionem hanc immaterialem eſſe, quod denſum pervadat, peſſimè parum efficacem, [illegible] municetur intervallo, & oſtendo.

Caput V.

Actionem Sympatheticam non ſiſti interventu corporis opaci.

Corpus opacum actiones quorundam agentium naturalium ſiſtere, aliorum imminuere, ſive refrangere, nonnullorum virtuti minimè obſtare reperiet, quiſquis rectè philoſophabitur. Luminis, & coloris actionem terminat opacum; qualitatibus primis, & ſono, impedimento eſt, aſtrorum verò vires retundere quis affirmet? Quiſquis es, qui te phyſicum profite-

ris, mecum illico in arenam deſcende; nunquid aſtra per terræ viſcera actiones ſuas ſpargunt? nunquid mineralia illic producunt & alia mineralibus non ignobiliora? nunquid montes, rupes, undas actione ſuâ penetrant? ſi quodlibet corpus eis pervium, ſi nihil eſt quod eorum viribus obſtet, quid miraris, & ringeris? ſi minerale quoddam facultates ſimiles ab aſtris ſibi impreſſas, & cæleſtibus influentiis affines, per opaca, & diſtantia exſerat, & eo modo agat, quo ipſa à quibus producitur corpora?

Fortes creantur fortibus, & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
[illegible]s, nec imb[illegible]m feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Equidem non magis miror minerale quoddam facultate cœleſti præditum, inſtans agere, quàm filium parentis, aut avi formam, mores, morbos referre, quàm quæ igneæ ſunt naturæ, calida, & ſicca eſſe, quæ aqueæ, frigida, & humida, quàm cætera mixta virtute elementi prædominantis pollere,

Generoſa in ortus ſemina exſurgunt ſuos.

Diligentius ſoni naturam conſidera, hunc tecta, muros, parietes pervadere intelliges: at quàm exigua ſoni præſtantia! ſi cum

cum facultate medicamentoſa conferas ? hæc qualitas ſecundæ ſpeciei vocatur à metaphyſicis, quâ nihil ad agendum poſt ſubſtantiam efficacius, illa tertiæ ſpeciei qualitas eſt, ad hoc tantum ſubſtantiæ data, ut ei decori ſit & ornamento.

Dices ſonum penetrare cubiculum occluſum per aërem inſinuatum intra poros feneſtræ, portæ, muri.

Ah miſer !
Quanta laboras in charybdi ;

Non rides me idem dicturum de actione Sympathetica? ad quod confugere nequaquam expedit: cùm in opacis, & quolibet corpore eam ſubje[redacted]

Caput VI.

Sphæra Activitatis.

Ex dictis ſequitur ſphæram activitatis, ſive ſpacium per quod emanat actio ſympathetica, multo majus eſſe ſphærâ aliorum agentium ſublunarium. Eam ad 1000. milliaria propagari non temerè aſſero: ſed ſi propagetur, nequaquam ſtupeſco. Aſtronomos conſule, prô Superi! quantum tibi intervallum à centro mundi ad cœlum Saturni? quantum ad firmamentum extendent? quot millena milliariorum tibi numerabunt? Enim verò credis

eis aſſerentibus virtutem aſtrorum ad penetralia terræ derivari, & meam de actione Pulveris ſympathetici mente abhorreſcis pertinaciam hîc tuam; non opinionem meam argue: cur hæc te movent, iſta minimè? vel fatuus es, qui iſta credis, vel contumax, qui hæc neges: ita fit; ut ea quæ ſæpiùs audivimus, nequaquam animadvertimus, inauditis licet ratione nitentibus percellimur. Polus ferrum magnete illitum attrahit, Luna in imo maris plurima generat, quanto ab iis in quæ agunt intervallo hæc & ille diffident? Inſunt, mihi crede, corporibus cœleſtibus virtutes, quibus totum univerſum pro ſphæra activi[illegible] aſſignaveris, quàm ſpa[illegible]certum & determinatum; ut ut eſt, nec actionem eorum refrangi, nec reflecti convinces: etenim quemadmodum corpora phyſica innato ſibi odio & antipathiâ vacuum averſantur, ita econtra amore quodam & inclinatione naturali actiones cœlorum recipiunt & amplexantur: utpote quæ ſolam univerſi conſervationem, & ornamentum ſpectent.

Caput VII.

Principium actionis Sympatheticæ non eſſe formam occultam.

FAcultatem medicamentoſam medici triplicem conſtituunt; primam elementarem, id eſt, qualitatem miſcibili in mixto prædominanti maximè connaturalem; ſecundam ex primis qualitatibus inter ſe in materia craſſa, vel tenui variè permixtis prognatam; tertiam, à forma occulta & peculiari totius ſubſtantiæ proprietate dependentem. Hanc tertiam ego ipſam cujuſque medicamenti proprietatem eſſe judico: quid enim attinet affingere facultatem quandam dependentem, & ſuperadditam ipſi proprietati, cum non ſint multiplicanda entia ſine neceſſitate? Quod ut facilius intelligas; perpende cujuslibet corporis naturalis compoſitionem phyſicam, invenies materiam primam qualitatum primarum certam diſpoſitionem requirere ad hoc, ut formam ſubſtantialem recipiat: neque prius ullam formam phyſicam corporis ſublunaris (non enim hic de cæleſtibus agimus) informare materiam, quam certum in ea qualitatum primarum apparatum repererit, ad quem ſtatim conſequuntur formæ ſecundæ pro diverſa materiæ, cum qualitatibus primis confuſione

& permixtione, mox forma phyſica cum ſuis proprietatibus, tanquam miniſtris & pediſſequis, à quibus nobiliſſimæ corporis phyſici actiones dependent, per has catarctica humores educunt, alexipharmaca morbos venenatos ac peſtilentes profligant, venena pleraque naturam deſtruunt, per has corpora quæpiam effectus ſtupendos producunt, his torpedo animum piſcatoris ſtupefacit, remora navem ſiſtit, lapis hæmatites, jaſpiſvé ſanguinem, Pulvis denique Sympatheticus vulnera ſanat. Has veneramini, ô medicaſtri, qui phyſicæ lumen aſpernantes, in medicina poſtmodum cæcutientes, monſtra & chimæras cimmerias parturitis, imaginationeque ruſticâ rationes, quas nec vos ipſi nec alius intelligit, affingitis. Illæ ſunt, quæ formæ ſubſtantiali cujuslibet corporis famulantes actiones edunt, quas à qualitate occulta, à forma occulta, à vernacula totius ſubſtantiæ proprietate produci dicitis: ſi per formam veſtram occultam proprietatem intelligatis, cur in certis tantum agentibus eam agnoſcatis, non in omnibus? an quod in aliquibus tantum ſenſui pateat, non in omnibus? manifeſtè erratis: vix enim plus jam in uno quàm in alio corpore reperietis. An effectum unius magis ſenſu dignoſci, quàm alterius reponetis? verum & hîc turpiter erra-

erratis, ſiquidem mihi tam conſtat ferrum attrahi à magnete, torpedinem piſcatoris manum ſtupefacere, quàm lapidem deorſum moveri, ignem ſurſum; tam perceptibilis effectus unus eſt, quàm alter. Denique cur intellectum & voluntatem formam occultam non vocatis? magis enim ſub ſenſus cadit magnetem agere in ferrum, quàm vos intelligere velle, quę omnia effectus ſunt proprietatum nobiliſſimarum animæ rationalis, motum enim ferri intueor: mentis veſtræ actionem quis ſenſus percipiat?

Objiciet quiſpiam naris acutæ cenſor; Effectus, quos formæ occultæ tribuimus, magni ſunt, nobiliſſimi ſunt, adeoque principii ſui præſtantiam extollunt, cum nobiliorem effectu cauſſam eſſe oporteat.

Reſpondeo ita eſſe: ſed te per hoc formam occultam minimè vindicare: quod ſic patefacio, forma tua occulta nunquid accidens eſt? (neque enim te per eam formam ſubſtantialem intelligere putem) ſi accidens eſt, materiale eſt, ſi materiale eſt, ipsâ formâ phyſicâ ignobilius eſt, adeoque nec proprietatibus potentiiſvé ejuſdem nobilius: hæ etenim in corpore phyſico primas inter accidentia tenent; quod ut clariùs & craſſiùs exponam, materiam primam aulæ cuipiam compara, diſpoſitiones ſupellectili, formam phyſicam

Principi, proprietates ejus & facultates, miniſtris proceribuſvé, quibus functiones ſuas nobiliſſimas exercet; non ſecus ac monarcha, qui per regni ſui primates varia obit munia, atque officia: quo autem nobilior & perfectior forma ſubſtantialis, eò nobiliores & efficaciores ſunt ejuſdem potentiæ, & facultates; & in quas ejus virtus redundat, quemadmodum principis potentia in miniſtros. Hinc inter omnia corpora phyſica homo cæteris præſtat, animâ ſcilicet & virtutibus ejus, non materiâ, quam cum reliquis communem habet: hinc inter inanimata ſublunaria, mineralia excellunt, quia forma phyſica eorum de natura aſtrorum, à quibus procreantur, [illegible]iocriter participant, effectuſque ſimiles emittunt, cùm virtutes & facultates affines gerant:

Sæpè patris mores imitatur filius infans,
Qualis erat mater, filia talis erit.

Itaque ſi influentias cœleſtes agnoſcis, & earum præſtantiam, quid eſt per Apollinem, quod actionem in diſtans Pulveris Sympathetici exſibiles? Evibrari ab aſtris à ſuperficie concava cœli Saturni ad centrum mundi actiones, ſi phyſicus es, negare non potes: ita propagari à corpore virtutibus cœleſtibus imbuto, ad 600. milliaria, & ampliùs actionem mirari non debes.

Caput VIII.

Principium actionis Sympatheticæ, eſſe facultatem ab aſtris impreſſam & influentiis affinem.

Dices, forma ſubſtantialis corporum cœleſtium infra concavum lunæ non reperitur, utpote extra locum naturalem, & ut in loco naturali eſſet, nunquid abſurdum, aſſerere, formam cœleſtem in materia ſublunari ſubjectari, formam corporis ſimplicis informare mixtum?

Reſpondeo non eſſe novum, corpus phyſicum extra locum naturalem conſervari, ut patet in igne [illegible] elementis, quæ extra locum ſuum naturalem [illegible]ſe tuentur: neque eſſe magis abſurdum aſſerere formam cœleſtem, quæ materialis eſt, informare materiam ſublunarem, quàm animam rationalem, quæ immaterialis eſt, corpori humano conjungi, ac inibi functiones nobiliſſimas exercere. Denique id quod objectas, tanquam verum ſupponam; opinionem tamen meam nequaquam deſtrues: dicam enim formam ſubſtantialem mineralium proximè accedere ad naturam formæ cœlorum, & ob affinitatem facultates non abſimiles uſurpare, quibus actiones præſtantiſſimas edat. Patet in animalibus, quorum perfectiora

ɛ̃tiora ita agunt, ut ea intelligere, ratiocinari, & aliis officiis ſoli homini propriis fungi exiſtimaveris. Simia, canis, elephas, aliaque hujuſmodi, ſuos diſcurſus habent, quibus ſatis teſtantur ſe animâ mortali, immortali licet multo ignobiliore, vivificari; attamen præ cæteris formis ſublunaribus ad illam aliquo modo accedente.

Dicam præterea ab aſtris imprimi corporibus phyſicis vim Sympatheticam, & Antipatheticam, quam in certa corpora ſibi conſtellata torquent, eaque vel deſtruunt, vel recreant, & ut exemplis innumeris parcam, cur olea & quercus, vitis & braſſica tantâ contrarietate diſſident? quid [illegible], quod hominem primâ fronte viſum, tibi inviſum reddat, vel amicum? quid eſt, quod certas viri puellas depereant, minùs lepidas, minùs formoſas, nec niſi naturâ repugnante ab iis avellantur, alias aſpernentur, & lepidiſſimas & formoſiſſimas: cur nonnulli hominum ſibi minimè obnoxiorum conſuetudinem non ferunt, eoſque innato quodam odio proſequuntur; ut Martialis Sabidium, quem ſic alloquitur:

Non amo te Sabidi, nec poſſum dicere quare,
Hoc tantùm poſſum dicere, non amo te.

Cur alii à brutis quibuſdam, rebuſvé inanimatis abhorrent, alii mutuo amore ardeſcunt?

deſcunt? Sympathiæ & Antipathiæ id imputandum, à ſyderibus in ortu prædominantibus derivatæ; quod verſu hoc aſſerit Poëta Lyricus: *Utrumque noſtrum incredibili modo conſentit aſtrum.*

CAPUT IX.

Objectiones ex Sennerto diſcuſſæ & refutatæ.

SEnnertum in auxilium vocabis, & iis quibus Unguentum armarium impugnat rationibus me appetes: certamen non detrecto, quamvis viri doctiſſimi ſcripta venerer, mihi decori erit à tanto archiatro ſuperari, nec ipſi ded[illegible]utem à me refutari. Verba ejus hæc ſunt in tractatu de Unguento armario.

Cùm res inter quas eſt actio, non omnes corporibus ſeſe contingant, ut alio modo ſe contingant neceſſe eſt, vel enim res, quæ in diſtans agere dicuntur, aliquid de ſuo corpore & ſubſtantia emittunt, quod effluvium antiqui vocabant medici, ubi ſcilicet minutiſſimæ partes, & atomicæ corpore effluunt, & mediante vel aëre vel alio corpore, ad aliud corpus transferuntur; alia verò corpora, quæ in diſtans agere dicuntur, nihil de ſuo corpore, ſed ſpeciem emittunt: quo modo per ſpecies ſenſibiles, lucem, formam, odores, corpora etiam diſtantia afficiuntur.

Illo-

Illos duos modos, quibus agens attingere dicis patiens, admitto, & aſſero per effluvium ſive aporrogam corpus agere in diſtans, ſicut & per ſpecies: ſed tertium addo, quem per irradiationem vocare poteris; ſic ſidera, & elementa agunt; ſic pulvis ſympatheticus: non enim priori modo ſol lumen ejaculatur; ſiquidem neminem eſſe arbitror, qui ſolem emittere ex ſe ſubſtantiam quandam opinetur; neque ſecundo: quis enim phyſicorum dicet ſolem producere lumen per ſpecies? ſanè vel neſcis, quid ſint ſpecies, vel eas cum omni forma turpiſſimè confundis. Cedo itaque, quid per ſpecies intelligas? an quamlibet formam? termino abuteris, nam calor & lumen apud nos ſpecies non ſunt niſi hoc ſenſu; neque apud Ariſtotelicum ullum: ponit enim Ariſtoteles ſpecies in prima ſpecie qualitatis, calorem & lumen in tertia. Deinde quis in bona Philoſophia dicet ignem producere calorem per ſpecies, ſolem illuminare aërem per ſpecies à ſe emiſſas; non autem per lumen à luce derivatum: ſi lumen illud ſpeciem voces, iterum dico termino abuteris, & malè negas pulverem agere per ſpecies: nam hoc ſenſu etiam ſpecies ab eo emanabunt, nec mihi repugnat Sennertus, qui ſubjungit: *Simplicibus enim quibuſdam, & rebus naturalibus non*

arte

arte compoſitis, natura vim ſpecies ejuſmodi emittendi dedit : Pulvis enim noſter ſimplex eſt, non arte compoſitus : ſi compoſitus foret, oſtenderem etiam ab eo emitti poſſe ſpecies, quas in Uuguento Armario requirit.

CAPUT X.

Cur Pulvis applicetur linteis, non parti affectæ?

SEnnertum rurſus obtrudes, & ipſius verbis dices : *Cauſa etiam reddenda eſt, cur in pixide non idem præſtet, quod telo inunctum.* Rationem reddo, quia plurima agentia phyſica requirunt aliq[redacted]mi-nentur ad productionem talis vel talis effectus : neque prius agent, quàm omnibus ad agendum requiſitis munita & inſtructa ſint, phyſici cauſam ſine qua non vocant : quæro ex te, cur polus non agat in ferrum, niſi magnete illitum? cur torpedo non ſtupefaciat piſcatoris manum, niſi apprehenſo hamo? ſympathia ergo, quam habet ſanguis eductus cum parte affecta, & cruore in ea contento, allicit & determinat Pulverem, ut vires exſerat, eaſque in partem læſam detorqueat.

Iterum cum Sennerto replicabis: *Si ſanguinis beneficio, vis medicamenti ad vulnus defertur, cur non etiam aliarum, in quas è vulne-*

Digitized by Google

ratis ſapè ſanguis effunditur, vires ad vulnus deferret? Quia pollet medicamentum hoc facultate peculiari reliquis denegatâ: quære, cur cætera corpora ferrum non æquè attrahant ac magnes, eâdem ratione tibi ſatisfiet.

Denique. *Si medicamentum hoc, vel temperiem, vel calorem innatum partis conſervandi & fovendi, vel excrementa exſiccandi ſic haberet, commodiùs eam exſereret ipſi vulneratæ parti, quàm telo junctum.*

Cæcitatem! quid magis uſitatum apud phyſicos, quàm agentia quædam requirere medium, per quod agant in patiens, alia deſtruere nimis approximata, quod remota fovent, & conſervant?

Hoc dicent teneri tibi puelli,
Quos diſtans reficit calore flamma
Vicino, cruciat nimis propinquo.
Hoc ancillula ſervulusque dicet,
Quorum luce faces propinquiore
Offuſcant oculos, fugantque viſum,
Diſtanti recreant, juvantque viſum.

Cernis quàm parum ſolidè cum Sennerto argumenteris, dum axioma hoc lippis & tonſoribus notum ignorare videris. Senſibile poſitum ſupra ſenſum non efficit ſenſationem; verùm ad has rationes nequaquàm recurrendum intelliges, ſi quæ de facultatibus medicamentoſis ſupra diximus,

mus, paululùm repetiveris: fecimus enim triplicem facultatum claſſem in quoquo medicamento, à quibus effectus diverſiſſimi procedunt; ita à facultatibus catarcticorum, alexipharmacorumvè primis & ſecundis, effectus exſurgit, longè alius ab effectu facultatis tertiæ. Pulvis quoque Sympatheticus parti læſæ applicatus, qualitates primas & ſecundas exſerit nimiùm intenſas, iiſque ſubjectum mordacitate afficit, quod diſſitum ſuâ proprietate amicâ reficit & ſuſtentat: agit, inquam, Pulvis hic linteis applicatus facultate tertiâ tantùm; non primâ, nec ſecundâ, quarum energia ad partem læſam non pertingit, niſi eam proximè attigerit.

Caput XI.

Quid agat pulvis Sympatheticus in parte læſa?

CUm vulnus ſit ſolutio continui; quidquid in ejus curatione medicus intendit, eſt, partes diviſas unire, opitulantibus hiſce quatuor auxiliis à Galeno ſubminiſtratis, *Art. Medicin. Cap.* 85. Primum eſt, *applicare diſtantium partium extrema*; ſecundum, *quæ in unum coacta ſunt ſic conſervare*; tertium, *cavere ne quid laboris vulneris intercidat*; quartum, *ipſam partis ſubſtantiam conſervare ſalubrem.* Tria priora abſ-

que medicamentorum ope, ſola medici ſolertia præſtat, ultimum proprietate ſua Pulvis ſympatheticus: tuetur enim temperiem partis; quò fit, ut alimentum proprium concoquat, quod aliàs malè digeſtum, & alteratum in pus abire ſolet: natura autem quamdiu craſim retinet, per ſe ſufficiens eſt, ut vulnus glutinet, teſte Galeno, *cap.* 85. *art. medic. Coaleſcere*, inquit, *facit ea, quæ diſtant invicem, ac priſtinam reſtituit unionem ipſi à naturâ.* Patet in corporibus quibuſdam robuſtis, & probè temperatis, ubi vulnera nonnunquam abſque medicamenti ſubſidio ſanantur. Circumforanei deinde, qui peripateticam hujus ſæ[redacted] medicinam, vulnera ſimplicia exiguo temporis intervallo profligant, & miracula creduli vulgi auribus venditant ſuis unguentis, & balſamis vulnerariis, quæ ſtatim ab inflicto vulnere tepenti adhuc parti apponunt, priusquam à temperatura receſſerit, aeriſve ambientis injuriis laceſſita caloris innati jacturam fecerit: nec indigniùs medicinam exercent, quam barbitonſores quidam, qui in omni vulnere etiam minimo, ſuum digeſtivum depromunt: cujus ego (utpote medicamenti ſuaviſſimi & tutiſſimi) non uſum, ſed abuſum vitupero.

Oppones vulnera ſimplicia ſolam conglutinationem requirere; ac proinde facillimo

cilliſſimo negotio ſanari poſſe : cava autem, ſive compoſita, quæ ultra unitionem, cavitatis repletionem poſtulant, medicamentis profliganda, quæ diverſis facultatibus polleant, nimirum digerentibus, detergentibus, ſarcoticis, & epuloticis. Succenſet *Gal. l. 3. de meth. med.* ubi dicit *Si vulnus cum cavitate adſit, erit duplex affectus, nempe ulcus, quod eſt ſolutio unitatis, & cavitas, ac proinde duplex proponitur ejus curationis ſcopus; nempe ut inducatur cicatrix & impleatur ejus cavitas;* quod uno eodemque medicamento præſtari non poteſt, cùm alio caro generetur, alio cicatrix : nam, ut aſſerit idem Galen. *Omnis* [illegible] *medicamentum facultate extergendi opus habet ; glutinatorium certè nec detergit, nec expurgat, ſed contra prorſus ſubſtantiam omnem in idem cogit.* Reſpondeo : nos uti medicamentis carnem procreantibus, & glutinatoriis, non quòd iis caro producatur, aut unio, ſed ut naturæ opitulemur, & ut his pars affecta firmetur, iſtis excrementa, ſordeſque eluantur, quibus carnis generatio impeditur : quæ, ſi natura craſi ſuâ polleat, facillimè à ſe propellet, ac motu proprio ad curationem tendet. Teſtatur Galen. eodem quo eum citas loco : *Scire autem oportet* (inquit) *generandæ carnis materiam, ſanguinem bonum exiſtere ; opificem verò, atque authorem naturam illius videlicet corporis,*

cui caro ſuperinduci debet. Quid magis opinioni noſtræ congruum dici poteſt; requirit tantùm Galenus temperiem partis, & ſanguinem bonum, & ego idem: illam à Pulvere Sympathetico protegi, ac reſtaurari cenſeo, hunc ab illa & à corporis læſi euchymia dependere. Hinc infero non temerè vulnera pulveribus, potionibuſque interdum curari, quæ facultate diureticâ maſſam ſanguineam expurgant, & vi naturæ amicâ partis læſæ intemperiem arcent.

Objicies; Ex dictis Galeni ſequitur naturæ imputandam curationem, non Pulveri. Reſpondeo, & naturæ & Pulveri eidem auxilianti: rarò enim, & non niſi in certis corporibus optimè habitis, læſæ partis temperies, ac robur perſiſtunt poſt vulnus inflictum; quæ à calore innato, & ſpiritibus inſitis foventur, effluentibus ſolutione continui: His autem deperditis, ut in pejus ruat temperatura, neceſſe eſt; niſi ab alicujus medicamenti viribus fulciatur. Nec inficior eam in corporibus nonnullis integram permanere, & curationem ſine medicamine moliri: at quàm rarò? & quàm lentè? & in quantulis vulneribus? Pulveris verò adminiculo ſublevata, ſæpiſſimè, citiſſimè, & in vulneribus, quæ à topicis irritantur, interdum potiùs, quàm reficiantur: quemadmodum ego nuper,

per, & alii non mediocris auctoritatis viri, centies experti ſumus: Quomodo autem calor naturalis medicamenti hujus ope protegatur, ac dolor partis læſæ leniatur, ſequenti tractatu enodabo: quem zoilis & obtrectatoribus præparo.

Habes hîc, Lector amiciſſime, meam de curatione Sympathetica mentem; calumniari noli: injuriis ſiquidem abſentem laceſſere, imbellis eſt, & effœminati. Si tibi ad refellendum eſt animus, ſtylum acue, & diſſertatiunculam hanc meam dictis, non maledictis expunge; reſponde, inquam, ut labem eluam: honori ducam à te redargui, cùm in ætate verſer ad diſcendum, magis quàm ad docendum idonea. Non primo vera, ſed probabilia jacto; ſi ſegniùs quà par eſt diſcuſſa, habe gratiam, quòd prodeſſe & placere ſtuduerim; erit forſitan quiſpiam melioris genii, cui quod exſibiles, arrideat, quod deprimis, extollat; & Horatianum hoc pro me citet:

Nihil eſt ab omni
parte beatum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google